

ÇOCUK KORUMA KANUNU'NDA “UNUTULAN” VE YÖNETMELİKLE DÜZENLENEN, “HEKİM RAPORU” İLE “SOSYAL İNCELEME RAPORU”NUN İŞLEVSİZLEŞTİRİLMESİNİN YAPAY ZEKA İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

(Sosyal hizmete Orantılı Olarak Ölümcül Adalet Kazası ve Adil Yargılama Hakkı Açısından Çocuklar için Hukuksal Facialar)

SHU Nihat Tarımeri¹

ÖZET: 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)'nın 35 inci maddesinde ki SOSYAL İNCELEME” ” ile ilgili düzenleme çocukların üstün ve yararının gözetilmesi için önceliklerdendir.2005 yılından beri hem sosyal hizmetler hem de adalet yönetiminde ki çocuklar dahil sosyal ortam ve yaşam koşullarına yönelik araştırma ve raporlama, sosyal hizmet araçlarındandır.”Korunma ihtiyacı olan çocuk” ve de masumiyet karinesine aykırı olan “suça sürüklenen çocuk” tanım ile söz konusu işlem ve uygulamalar açısından söz konusu ÇKK'nun uygulamasına ilişkin Yönetmeliğin de “sosyal inceleme” ile ilgili 20 inci maddesinin 4 üncü fıkrasında bir “hekim raporu” eklenerek 12-15 yaş grubu için de zorunlu kılınmıştır. 2006 yılından beri Çocuk Hakları ve Avrupa Sosyal Şartına rağmen adalet yönetimi açısından da çocukların geleceği için söz konusu düzenleme ile adalet beklenmektedir. 2005 yılından beri yürürlükte olan ÇKK ile ilgili kitaplar ve eserlerde üretilmektedir. Adalet ve sosyal hizmet yönetimi açısından Türkiye Adalet Akademisi Yayınları tarafından ve 2022 yılında yayımlanmış “Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulamaları” eserinin 95. sayfasında, eklenen hekim raporunun, Kanunda “UNUTULDUĞU” tespit ile birlikte ki cümle bir paragrafta yer aldığı görülmektedir. Çocukların yarar ve esenliğin gözetilmesi ile ilgili bu bilgi ve tespit aynı zamanda söz konusu olan Sosyal İnceleme Raporu (SİR)'nin işlevsiz ve önemsiz kalması dahil bu boyutun hem sosyal hizmet hemde hukuksal açıdan ele alması gerektirmiştir. Çocuk haklarının korunması için ihtiyaç ve görev bağlamında genel bir tespit ve de bu bilgilere dayalı olarak Yapay Zeka “Gemini” ile kurulan diyalog ve de üretilen bilgiler bu çalışmada iki bölüm halinde yer almaktadır.

BÖLÜM I

“SOSYAL İNCELEME RAPORU” PARADOKSU VE “SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİSİ” OKSİMORON İLE ADALETTEN KAÇIRILMASININ ANATOMİSİ

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) bir toplumdaki çocuğunun nasıl korunduğu ve çocuklara , insanlığa nasıl bakılmış olduğu önemli Kanundur.2005 yılından beri çocuklar için böyle bir yeni öykü başlatılırken “sosyal inceleme” ve araştırma ile ilgili raporlama için 35 inci maddesi .² bir çocuğun ve toplumun geleceği için önemli bir araçtır.

¹ Zürih Gençlik Savcılığı (E) Dip.Sosyal Çalışmacı /Dip.Sosyal Hizmet Uzmanı
Çocuk Koruma Türkiye,Grup Koordinatör

² https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc089/kanuntbmmc089/kanuntbmmc08905395.pdf

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c091/tbmm22091125ss0963.pdf>

Görüleceği gibi Adalet Komisyonunda (27.6.2005) yapılan görüşmeler ³arasında söz konusu “Hükümetin Teklif Ettiği Metin ” ki sosyal inceleme rapor ile ilgili “MADDE 35.- (1) Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. “ şeklinde iken görüldüğü gibi bu metin yeniden ele alınmıştır..

“Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin” olarak;

“Madde 35- (1) Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

(2) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren durumlarda sosyal inceleme daha sonra da yaptırılabilir.

(3) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.” şeklindedir.

Görüleceği gibi gerekçesi ile ; “çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren incelemeye ek olarak “ işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin” gerektiğinde ve mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulacağına dair bu cümle TCK ‘nın 31/2 maddesi için eklendiği bir durum sosyal inceleme rapor olarak yer alması sağlamıştır.

2005 yılından beri adalet yönetimdeki mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılması da mümkündür. Buna dayalı olarak çocuğun, “işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin “ mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulduğu rapor ve işlevle bir raporlama birlikte öne çıkmaktadır.

Sosyal ortam ve yaşam koşullar ile bilgilerin ötesinde bir yetenek için sosyal çalışmacılar dışında diğer meslekler tarafından benzer görev ile halen “sosyal çalışma görevlileri” ÇKK kapsamında öne çıkarılmıştır. ⁴Sosyal hizmetler yönetimi için geçerli olan bu görevliler dışında 2020 yılından

Gerekçe : “Tasarının 35 inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna, çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde yaptırılan, oniki yaşını doldurmuş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuğun, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulacağına dair bir cümle eklenmiştir. Türk Ceza Kanununun 31 inci maddesinde, fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş ve fakat onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuğun işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını takdir etme yetkisi münhasıran mahkemeye aittir. Mahkeme bu değerlendirmeyi yaparken, uzmanlar tarafından bilirkişi sıfatıyla hazırlanan sosyal inceleme raporundaki tespit ve değerlendirmeleri göz önünde bulundurur. Ancak, özellikle belirtmek gerekirken, sosyal inceleme raporu içeriğinde, çocuğun işlediği fiille ilgili olarak algılama ve irade yeteneğinin olup olmadığı konusunda bir değerlendirmede bulunmayacaktır. Aksi takdirde, mahkemeye ait olan bu yetki, sosyal çalışma görevlisi tarafından kullanılmış olacaktır. “şeklindedir.

³ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/11229-2/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/suca-surukletilen-cocuklar-icin-hukuk-eli-ile-adaletten-kacirmalar-ve-cocukların-korunmaması-1/>

⁴Tanımlar

beri Kanunlarda yer almamasına rağmen adalet yönetimi için ayrıca üretilen “adli destek görevlilerce”⁵ düzenlenen “Sosyal İnceleme Raporu (SİR) ile ilgili düzenleme ve uygulamalar sınırlı bir şekilde belirlenmektedir.

Bu süreçte 2020 yılında Kanunda yer almamasına rağmen Adalet Bakanlığında “*Adli Destek ve Mağdur Hizmetler Daire Başkanlığı*” kurulmuştur. Bu yöndeki yönetmelikle adliyelerde adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlükleri bünyesinde psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı olarak çalışanlar hem “adli destek görevlisi” hem de “adli görüşmeci” gibi bir görev ve işlevi öne çıkarmıştır. Şimdiye kadar çocuk ve aile mahkemelerinde hâkimlerin memuru gibi özlük hakları dahil mesleki bağımsızlığın dikkat edilmemesi ile SİR’nun düzenlenmesi, adil yargılama hakkına rağmen mümkün olmuştur. Süre gelen garabetlik sona ererken, diploması olmayan “pedagog” ile de hem bir garabetlik hemde hukuksuz ile “adalet”, adalet yönetimi ile beklenebilmektedir. Çocuklar ve toplumun geleceği halen belirlenebilmektedir.

Aynı zamanda savcılarının ve yargıçların çocuklar konusunda şimdiye kadar yetkinliğe sahip olmaması nedeniyle suç mağduru çocuk dahil “Adli Görüşme Odası (AGO)” gibi geliştirilen uygulamada ve özellikle, soruşturma evresinde savcılar tarafından delil oluşturulması sağlanabilmektedir. Bu yöndeki katkılar dahil müdafilerin birlikteliği ile öne çıkılan adalet yönetimi aynı zamanda çocuk ve gençler için adalet bakışı belirlemektedir. Hukukun araçsallaşması ile de 2005 yılından beri milyonlarca⁶ çocuğun geleceği aynı zamanda adalet ve yönetimi açıdan toplumu geleceğini halen etkilemektedir.

2005 yılında yürürlüğe giren ÇKK, 20 yıl içinde çocuklar için milyonlarca öyküye nedendir. Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiler “çocuk” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca “korunma ihtiyacı olan çocuk” ve “suça sürüklenen çocuk” şeklinde ki iki farklı tanım açısından ÇKK ; çocuklar için Türk Ceza Kanunu (TCK) ve Türk Medeni Kanunu (TMK) içinde önemli Kanundur. Koruyucu ve destekleyici tedbirler bağlamında ki uygulamalar açısından milyonlarca çocuğu ve geleceğini belirleyen adalet yönetimi ve sosyal hizmetler ile ilgili boyut , çocuk hakları ve insan haklarının korunması için bir görevi , anayasal açıdan da öne çıkarmaktadır.

Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk “*korunma ihtiyacı olan çocuk*” olup hem Türk Medeni Kanun ile ilgili koruma boyutunu, sosyal hizmetler uygulaması ile birlikte öne çıkmaktadır. Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma

Madde 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,

e) (Değişik: 13/6/2012-6327/38 md.) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

İfade eder.

⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.63.pdf>

[https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?](https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=38565&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5)

[mevzuatNo=38565&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5](https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=38565&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5)

⁶ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/genclik-suclulugunda-cocuk-korumama-kanunu-ve-tck-31-ile-2024-yili-icin-surukletilen-cocuklar-icin-acitici-sayilar-ve-ne-zaman-sona-erecek/>

yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk ise “suça sürüklenen çocuk” olarak ayrıca tanımlanmıştır.

TCK açısından ceza hukuka ve de insanlığa bakışı öne çıkarmaktadır. Sosyal hizmetler ve yararlanılması açısından adalete erişimde öne çıkan sosyal inceleme ve önem, sosyal hizmet yöntemlerini önemli kılmaktadır. Hem Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) hem de Avrupa Sosyal Şartı (ASS) dahil sözleşmeler ve belgeler dahil karşılığının her şekilde bulunması aynı zamanda adil yargılama hakkı içinde öncelikli görevlerdendir.

“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar,kimse suçlu sayılamaz” şeklinde ki Anayasa’nın 38 ve adil yargılama hakkı ile ilgili 36. madde de öne çıkan “masumiyet karinesine” aykırı olan “suça sürüklenen çocuk” gibi tanımla TCK için yeni bir öykü, 2005 yılından beri adalet yönetimi ile gerçekleştirilmektedir.Suçluluğu ile ilgili hüküm kararının kesinleşmemesini de içeren soruşturma ve kovuşturma evresinde böyle bir damgalama ve lekeleme halen “adil yargılama” hakkına rağmen bu tanımla süre gelmektedir.

Bilindiği gibi 1926 yılından beri yürürlükteki 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) yerine 26.9.2004 tarihinde kanunlaşmış 5371 sayılı yeni TCK ‘nın 6 maddesinde; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi, “çocuk” olarak tanımlanmıştır. ÇKK ve aynı zamanda ÇHS’nin karşılığını bulduğunu da iddia etmektedir. Bu yöndeki gelişmeler ile birlikte ceza sorumluluk yaşının ve/ya akıl veya “idrak” yaşı ise 11 yerine 12 dir. Bu yöndeki gruplaşmayı da içeren böyle bir öykü ,her bir çocuk içinde yaşatılmıştır.. Söz konusu olan 31. madde eski 765 sayılı TCK’nın 54 üncü maddesinin aynen devamıdır.Türkiye’de 2005 yılından beri 5271 sayılı TCK’da “**Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler**” arasında ki ⁷ Yaş Küçüklüğü” ile ilgili 31.

⁷https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc004/kanuntbmmc004/kanuntbmmc00400765.pdf

kanuntbmmc00400765.pdf

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc088/kanuntbmmc088/kanuntbmmc08805237.pdf

kanuntbmmc08805237.pdf

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c059/tbmm22059119ss0664.pdf>

Yaş küçüklüğü

Madde 31- (1) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

(2) **(Değişik: 29/6/2005 – 5377/5 md.)** Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz.

(3) **(Değişik: 29/6/2005 – 5377/5 md.)** Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası oniki yıldan fazla olamaz.

Aklî hastalığı

Madde 32- (1) Aklî hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. Ancak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur.

(2) Birinci fıkrada yazılı derecede olmamakla birlikte işlediği fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği azalmış olan kişiye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmibeş yıl, müebbet hapis cezası yerine yirmi yıl hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek ceza, altıda birden fazla olmamak üzere indirilebilir. Mahkûm olunan ceza, süresi aynı olmak koşuluyla, kısmen

madde 0-18 grubu küçükler için görüldüğü gibi 5395 sayılı ÇKK ile birlikte ele alınarak yeni bir sistem ve uygulamalar süre gelmektedir.

1926 yılından beri çocukların bir bölümüne yönelik “**farik ve mümeyyiz**” ile ilgili durum da yaşanmıştır. Aynı zamanda Kılise hukuku ve/ ya dinsel hukuk ile oluşan dönüşüm ile ilgilidir. Bu süreçte insanların doğru ve yanlış ayırt etme ile ilgili bir sorumluluk, yaptırımlar için aranmaktadır. İyi-kötü, doğru yanlış arasındaki tercihte bulunma yeteneği ile ilgili “ahlak” açısından felsefe ve hukuk boyutunun birlikte öne çıkarılması adalet için de belirleyici unsur olabilmektedir. Zihinsel ve bedensel açıdan gelişmeler arasında cinsel üreme olgunluğuna dayalı olarak çocuklar için “akıl yaşı” da bu açıdan belirlenmiştir. Bu süreçte çocuklar için 7 den 14 e kadar çıktığı hukuksal olarakta görülmektedir. Ruh ve akıl hastalığı bağlamında “akıl hastalığı”nda da bu sorumluluğunun birlikte ele alınması ,tıbbi boyutun aranılmasına ve ilişkileneşmesine neden olmuştur.

Dinsel öğreتيye dayalı süreç ve kaynaklıkla , İtalya dahil Klasik hukuku da öne çıkarılan bu bakışta ,çocuklar ile ilgili olarak öne çıkarılan “farik” ve “mümeyyiz” kelimeleri aslında birbirlerine eşanlamlıdır. Pozitif (dünyevi) hukuk ve Roma Hukuka dayalı sistemin, “Commen Law/Anglo Sakson” ve de İslam Hukukundan ayrışan bu dönüşümde görüldüğü gibi Klasik hukuk kapsamında “farik” kelimesi “*iyiyi kötüden ayırabilen*”, “mümeyyiz” kelimesi ise “*iyiyi, kötüyü, doğru ve yanlış ayıran, seçen*” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla 765 sayılı TCK nun 54. maddesinin uygulandığı dönemde çocuğun isnat yeteneği ise yetişkin gibi benzer bir sorumluluğun aranılması içindir. Cinsel üreme yeteneğinin de öne çıkarılmasıyla çocukluk evresini de içeren çocuklar için atılı suçla ilgili “fiil”e yönelik “farik ve mümeyyizi” gibi tutum ve davranışı içeren bir yetenek yetişkinler içinde aranmaktadır.

“Akıl yaşı”nın 11 olması ile ,bunun için hâkimler tarafından yapılan bir değerlendirmede her türlü tıbbi soruşturma, araştırma ve incelemeyi yapabileceği veya yaptırabileceği de kabul edilmiştir. Böylece araştırılacak hususun, çocuğun yaşına göre bedeni, ruhi ve zihni gelişme ve olgunlaşmasına bağlı olarak anlama ve isteme kudretine sahip olup olmadığının tespit sonrası idam cezası dahil çeşitli cezalar için karar verilmesi mümkün olabilmektedir.

Bu süreçte 765 sayılı TCK da ruh sağlığı ile ilgili 46 .⁸ maddesi ile ruhsal ve zihinsel (akıl) açıdan tıbbi bir bilgi ile karar verilmesi sağlanmaktadır. “Şuur” ve “ruhsal “ boyut açısından TCK/32 maddesinde görüldüğü gibi karşılığıdır. Bu bilgi ve devamı ile birlikte ele alındığında 24 yaşına kadar kişiler içinde bir gruplaşma ve çeşitli yaptırımlar bu süreçte söz konusudur. 2005 yılına kadar ceza sorumluluk yaşının veya “akıl” yaşının 11 ve 15 yaşına kadar olan çocuklar için bu gruplaşma öne çıkmıştır. Tıbbi boyutu bu şekilde öne çıkaran “farik ve mümeyyiz” durumunun aranılması aynı zamanda 2005 yılına da kadar devam etmiştir.

Hammurabi hukuku dahil gelişmeler arasında ki süreçte, 1889 tarihli ve “kısasa kısas” dayalı hukuksal bakışın devamı olarak görüldüğü gibi 0-18 grubu için “yaş küçüklüğü” ile “çocuk” yerine küçüklerden bu şekilde bahsedilmektedir. Gençler dahil çocuklar için kavramsal ve de hukuksal açıdan böyle bir karmaşa ile üç gruplaşma söz konusudur.

Şimdiye kadar ve ayrı bir şekilde çocuk ve/ya gençlik ceza kanunu ortada yoktur. Çocuk dahil bir uygarlaşma noktasıdır. Halen olmaması nedeniyle yetişkinler ile ilgili ceza kanunda 0-12 grup

veya tamamen, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri olarak da uygulanabilir.

⁸“Cürüm ve kabahati işlediği vakit şuuruna veya harekâtının serbestisini selbedecek surette ruhî zafa müptelâ olan kimseye ceza verilemez. Şu kadar ki ademi mesuliyetine karar verilen şahsın serbest bırakılması tehlikeli olduğu mahkemece takdir edilirse hakkında muamelei kanuniye icra olununcaya kadar muhafaza edilmek üzere ait olan makama teslimini mahkeme emreder. “

dışında çocukluk ve gençlik evresini de içeren küçükler ile ilgili TCK.31. maddesine yönelik bu gruplaşma çocuklara ve gençler uygun görülmektedir. 2005 yılına kadar uygulamayı belirleyen 54.madde ki “farik ve mümeyyiz” hali ile ilgili benzer ve aynı bakışın ÇKK’nun birlikte ele alınması da görüldüğü bu bakış ile hedeflenmiştir.Çocuklara yönelik olarak üç akademisyen ve Adalet Bakanlığındaki tetkik hâkimlerce ceza kanunun, medeni/yurttaş hukukun öne çıkarılması ile de ÇKK.11 maddesi ile bir ilişki sağlanmıştır.

Böylece 31/2 madde de öne çıkarılan“*İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde* “ yetenek ve “*yaş küçüğüünün içinde bulunduğu aile koşulları, sosyal ve ekonomik koşullar ile psikolojik ve eğitim durumu hakkında uzman kişilerce rapor hazırlanması istenir*” şeklinde. ki raporlama için “sosyal inceleme” ile ilgili 35.madde aynı zamanda 11. madde ile birlikte öne çıkarılmıştır.

Cezalandırılmanın odaklanmasıyla 15 yaşını dolduran gençler için gençlik dönem ve önem ise halen yok sayılmaktadır.İndirim yeterli görürken “suça sürüklenen çocuk” diyerek nedenlerini bile değerlendirmeden karar verilmesi dahil bu yönde ki çabalar ise adaletten uzaklaşmak bir hukuksal garabetliği ve de faciaları halen sürekli kılmaktadır.

Bu hukuksal garabetliklerin olağanlaşması veya duyarsızlıkla birlikte 2005 yılına kadar 11-15 yaş gurubu için söz konusu “farik ve mümeyyiz” yeteneği yerine , böyle bir yetenek ise ÇKK ile “gereğinde” ve “takdirinde” aranır olmuştur. Ali’nin adı Veli ’;Veli’nin adı Ali olarak değiştirilmiş bir durum, kılıf hazırlamak dahil hukuksal beceri ile ortaya çıkmaktadır.. Çocuklara uygun görülen hedefle yetişkinler gibi benzer ve aynı durum ve de yetenekte bu şekilde Türkçeleştirilmiştir

Çocuk odaklı olması yerine cezalandırmaya odaklanmış bakış aynı zamanda insancıl hukuk açıdan halen gelinmeyen bir noktadır. Bu bakış ile TCK.31 . Maddesi için çocuk mahkemesi ve dünyada karşılığı olamayan çocuk ağır ceza mahkemelerin kurulmasıyla, çocukların korunmasını ÇHS ile birlikte anlamsız kılmaktadır. Aynı zamanda önemli bir paradokstur.Uygarlaşma ile ilgili “anomi” veya “”oksimoron” hali çocuklara bu şekilde uygun görülmektedir.Ceza hukuku dahil bir paradigma ve zıtlıkların birlikteliği öne çıkmaktadır. ÇKK da ki “suça sürüklenen çocuk” şeklinde ki garabet tanımla, adalet yönetimi ile de görüldüğü gibi “adalet” halen aranılmaktadır. Masumiyet karinesi boyutu bağlamında ki damgalama/lekelemeyi olağanlaştıran bu durumda yaşanılmıştır.Hukuk eli ile birlikte 12-15 yaş grubu için bir yetkinlik “sosyal inceleme” ile ilgili 35.maddesi ile adalete erişim ile çocukların geleceği belirlenmektedir.Söz konusu ÇKK uygulama Yönetmeliği ile birlikte öne çıkarılan “hekim raporu” ile de halen etkilenmektedir. Adalet yönetimi açısından evrensel ve sosyal hizmet yöntem ve araçları öne çıkararak, teknik bir uygulama olan SİR ile çocukların ve gençlerin korunması aynı zamanda toplumun geleceği için önemli bir evrensel raporlamadır. Ancak bu süreçte sosyal hizmetler açısından geline evrensel nokta da, hukuk dünyasına sahip olan bakışı ve de adaleti yansıtmaktadır.

Bir asırdan beri çocuk ve gençlerin cezalandırma yerine ceza hukukunu sınırlandırmak gibi amaç insanlık öyküsü için de önemlidir.Bu süreçte insan bakmak ile ilk adım ise çocuk yerine gençlik kavramı ve döneminin ayrı bir şekilde ele aldığı hukuksal dönüşüm aynı zamanda adalet nasıl bakıldığını sağlamaktadır. “Kısasa kısas” dayalı “linç hukuku” yerine insancıl hukukun gerçekleşmesi amacıyla da bir insanlık öyküsü bu sürecin parçasıdır. Uygarlaşma içinde önemli adımlardandır.Bu süreçte idam cezası dahil çeşitli zalimlikten,insan hakları hukukuna dönüşümdeki zorlu süreçte ve dünyevilik bağlamında hukuksal açıdan geline noktada sosyal haklar açısından

Avrupa Sosyal Şartı⁹ da ki “Çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.”(md.17) ve “Toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.”(md.16) ve de bu yöndeki **“Herkes sosyal hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir.”** şeklinde ki haklar, adil yargılama hakkı dahil Avrupa İnsan hakları Sözleşmesinin de tamamlaması içindir.

Kıta Avrupası ve bölgesel açıdan Türkiye ,hukuksal Roma Hukuk sisteminde parçasıdır.1923 yılındaki Türkiye Cumhuriyeti öyküsünde ki bir dönüşümde yaşanmıştır.1926 yılında ki TMK ve TCK önemli bir dönüm noktasıdır. Günümüzde öne çıkan yükümlülükler Anayasanın 90/6 maddesi ile 2004 yılında yeni bir dönemi başlatmıştır.TBMM de kanunlaşmış sözleşmeler iç hukunun parçasıdır. Bu gelişmeler bağlamında çocukların korunması amacıyla TMK’na yönelik kamusal bir hizmet olan “sosyal hizmetler” ve çocuklar açısından ceza hukuku uygulamalarına yönelik teknik bir sosyal inceleme için bir araştırma ve karar verilmesi BM Pekin Kuralının 16 ncı maddesini zorunlu kılmaktadır.

Sosyal hizmetler ise adalet dahil sağlık,eğitim gibi sunulan hizmetlerin tamamlayıcı unsurudur. Adalet hizmetinde sosyal hizmet (ler), teknik uygulamalar ile mümkündür. Özellikle insana odaklanması bağlamında sosyal hizmeti anlamak e içselleştirilmesi için önceliktir. Bu yöndeki işlem ve kararlar ile öne çıkan uygulamaları de içeren adalet hizmeti, sosyal hizmete ve sosyal korumaya orantılıdır.Kuralların da öne çıkarılması bağlamında adalet hizmeti ve yönetiminde yargılama evresi açısından “gençlik adalet yönetiminde” ki asgari standartlar arasında ayrıca profesyonelleşme ve yetkinlik ile ilgili 22 inci .maddesi ile öne çıkan kurallar, ASS ve AİHS için karşılığını 1961 den beri bulabilmektedir.

Hukuk ve böyle bir bölgesel gelişim ile birlikte ve daha sonra BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesine de görüldüğü gibi bir kaynaklık yaşanmıştır. Böyle bir hukuksal dönüşüm içinde geline nokta. Bu süreçte Pekin Kuralı dahil bu metindeki sözcük ve cümlelerin Türkçeye nasıl bir yanlış şekilde çevrilmesinin de somut örneklerindendir.¹⁰ Hukuk dünyasının şekillenmesi ve insana bakış açısından bu çeviri yanlışlıkları kavramlar ve uygulamaların adalet hizmetinde yozlaşmasına yardım ettiği için ortada basit veya sevhen bir çeviri yanlışlığı yoktur.

Evrensel ilke ve değerlere dayalı olarak, sosyal hizmet ile ilişkiler açısından geline noktada öngörü,önleyici ve de riskleri içeren “sosyal inceleme raporu”na yönelik uygulamalar dahil ÇKK’daki düzenleme böyle bir öykünün de parçasıdır. Adalet yönetiminde çocuk ve gençlerin hoyratlanmaması ve hırpalanmaması için Pekin Kuralları bu açıdan önemlidir. Topluma kazandırılması için de önceliktir. Çocuk ve gençler için af edici ve yardım eden bir boyut arasında denetimli serbestlik uygulaması ise ÇKK kapsamında ayrıca yer almaktadır.Özellikle yargısal sistemin dışında olması ve topluma kazandırılması gibi bir hedef, ÇHS dahil öncelik gençlik suçluluğu ve önemini birlikte ele almasını gerekmektedir. ÇHS,ASS ve Pekin Kuralında yönelik ÇKK aynı zamanda ceza kanunun parçası olup ceza kanunu bilmemek gibi bir mazarete bu süreç söz konusudur.

Bilindiği gibi adalet hizmeti ve yönetimine orantılı olarak çocuklar ve gençler için sisteme girenler arasında % 70 oranında gençlerden bahsedilmektedir. Müdafilerde bu sürecin parçası olup ortaya gençlik suçluluğu, savunuculuk boyutu ve kaliteye ile de orantılıdır. Hukuka bakışla TCK.31

⁹ <https://www.anayasa.gov.tr/media/3680/avrupasosyalsarti.pdf>

<https://www.coe.int/en/web/european-social-charter>

¹⁰ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/ceviri-yanlisliklar-ve-cocuk-haklarina-dair-sozlesme-bm-pekinkurallarina-yonelik-tespitler-adalet-adina-cocuklara-genclere-etkiler-2/>

maddesindeki gruplaşma ve ÇKK ile yok sayılan böyle bir raporlamada da bahsedilmektedir. Halbuki ve özellikle ÇHS ve Pekin kurallarına uygun olmasının yanı sıra ASŞ ve Avrupa Konseyi ile ilgili sosyal hizmetler ile ilgili çeşitli kararlar ile birlikte ele almasını gerekmektedir.

Ancak görüldüğü gibi ÇKK'nun 35. maddesinde açıkça yer almamasına rağmen 2006 yılındaki uygulama yönetmeliği, uygulamaları etkilemiştir. 15.7.2005 tarihinde Resmi Gazete ile ilgili yürürlüğe giren ÇKK yönelik bir uygulama yönetmeliğe için böyle bir gecikme yaşanmıştır. 24.12.2006 tarihinde ÇKK 'na göre koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulamasına yönelikte olan söz konusu iki yönetmelik ile de ilgili **“Çocuk Koruma Kanunu Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”** de ki düzenlemeler arasında **“Sosyal inceleme talebi, yaptırılması ve değerlendirilmesi”** ile ilgili 20.maddesi” arasında ki 2 ve 3 üncü maddenin devamı olarak ¹¹ (Md. 20/4) hekimler (adli tıp,psikiyatr ve uzman hekimler) tarafından ayrı bir zorunlu raporun düzenlenmesi bu süreçte sağlanmıştır. Aynı zamanda bu yönde bilmezlik gibi mazarete rağmen ek bir hekim raporu dahil edilmidir. 12-15 yaş grubu için yetişkinler gibi benzer sorumluluğu sahip olması ikinci bir raporu TCK 4.maddesine rağmen ayrıca öne çıkarmıştır. Böyle bir tıbbi ve dolayısıyla eklenen hekim raporu ile de çocukların korunması ve bu yöndeki tedbirler ile korumak ve de yeni bir şans vermek yerine ağır cezalar gibi çeşitli yaptırımlar için karar verilmesi halen çağın ötesi bakışın da devamını olabilmektedir.Akıl sağlığı ile ilgili benzer yeteneğin çocuklar içinde aranılmasıyla Kanunda yer almamasına rağmen böyle bir ek rapor aynı zamanda SİR' ve bu yönde sosyal ortam ve yaşam koşulların dikkat edilmesi ile ilgili zorunluk boyut ,”oksimoron” bir durum ve işlevi birlikte öne çıkarmaktadır.

SİR'nun ÇHS ve ASŞ açısından işlevsiz kılınması ile söz konusu özgün ve “oksimoron” sosyal inceleme boyutu ve adalet yönetimine yönelik böyle bir rejim, aynı zamanda “sosyal çalışma görevlisi” ve “suça sürüklenen çocuk rejimi “ile birlikte öne çıkmaktadır. Aynı zamanda sosyal hizmetler ve sosyal çalışmacılar için insan hakları ile ilgili Avrupa Konseyi Kararları birlikte ele alındığında bu yöndeki evresel boyutun engellenmesi de sağlanabilmektedir.Adalet hizmet ve yönetimin de çocukların üstün yarar ve esenliğini engelleyen bu üç rejim, hukuk dünyasına sahip bakışı da yansıtmaktadır.

¹¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/12/20061224.htm>
<https://cigm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1222021143339%C3%87ocuk%20Koruma%20Kanununun%20Uygulanmas%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Us%C3%BB1%20ve%20Esaslar%20Hakk%C4%B1nda%20Y%C3%B6netmelik.pdf>

NOT : 15.7.2005 tarihinde Resmi Gazete ile ilgili yürürlüğe giren ÇKK yönelik bir uygulama yönetmeliğe yürürlüğe girmiştir. Böyle bir gecikleme ile 24.12.2006 tarihinde ki böyle bir yönetmeliğin **“Sosyal inceleme talebi, yaptırılması ve değerlendirilmesi ile ilgili 20.maddesi”** arasında ki **2. madde** “ (2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığının takdiri bakımından sosyal inceleme yaptırılması zorunludur.”

(3) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını takdir yetkisi münhasıran mahkemeye aittir. Sosyal incelemeyi yapan bilirkişi, çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, sosyal çevre koşulları, gördüğü eğitim, fiziksel ve ruhsal gelişimi hakkında bir rapor düzenler. Hâkim, bu yaş grubuna giren çocuğun kusur yeteneğinin olup olmadığını takdir ederken, görevlendirdiği bilirkişinin hazırlamış bulunduğu raporda yer verilen gözlem, tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurur.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralardaki hâllerde, hâkim veya mahkeme, sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adli tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır. Şeklinde dir.

Böylece 2005 yılından beri çocuklara uygun görülen böyle bir oksimoron kavramlaşma Türk hukuk dünyası tarafından geliştirildiği görülmektedir. Sığ ve dar bir bakışla 20 yıl için de yeni bir paradigma ile geline nokta sosyal hizmet ve yöntem araçlarla “adalet” beklenmektedir. Bu yöndeki yozlaşma bir çürümeye de nedendir. Adalet yönetimi dahil çocukların nasıl ve ne şekilde korunduğu ile ilgili ÇKK.35 inci maddesi ve yönetmelikle eklenen “hekim raporu” , çocuk hakları ve insan hakları için daha da önemli olmaktadır. Ayrıca Kanunda yer almamasına rağmen evrensel bir sosyal inceleme raporunun işlevsiz kılınması amacıyla 2005 yılında TBMM de ki yapılan açıklamalar ¹² birlikte ele alındığında da ÇHS ve ASS’na rağmen hukukun arkasından dolanıldığı durum, aynı zamanda bir “adalet kazası” olarak yer alabilmiştir.

Hukuk eli ile böyle bir beceri sonrası sosyal hizmetler dahil haklara erişimi engellemeye yönelik hukuksal kılıfın hazırlandığı da görülmektedir. ÇKK da öne çıkan “sosyal çalışma görevli” gibi bir garabet görev bu amaç için üretilebilmiştir. Hem SİR hem de bu yöndeki “sosyal çalışma görevlisi”nin yer alması ile oluşan “oksimoron” durum aynı zamanda “ hukuki hukuksuzluk” ve “adalet kaza” örneği olabilmektedir.

ÇHS bağlamında ÇKK’da öne çıkan bazı maddeleri arasında “Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi” dahil “Temel İlkeler” öne çıkarmaktadır. Böyle bir ilkelere yönelik (ÇKK 35), aynı zamanda korumayı da vaat etmektedir. Ancak kanunda yer almamasına rağmen yönetmeliğe eklenen hekim raporu ile çocukların belli bir gurubu dahil SİR’ nun sistemsal olarak devre dışı bırakması aynı zamanda , "düzeni sağlamak için kaos yaratmak" gibi bir oksimorondur. Aynı zamanda ÇHS, ASS, 2004 yılından beri iç hukukun bir parçası olarak kanunlaşmış olup ilke ve değerlerin ele alması TCK.4. maddesi içinde önemlidir. Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz maddesi aynı zamanda ÇKK içinde geçerlidir.

Ancak Pekin Kuralı, ASS ve ÇHS’ne rağmen SİR’ nun düzenlenmesi amacıyla üretilen "Sosyal Çalışma Görevlisi" (SÇG) terimi başlı başına bir oksimorona dönüşmüş durumdadır. Adalet yönetimi dahil meslek ve rol ve görevlerin açık ve net olması yerine böyle bir oksimoron durum adaletin çürümesine neden olabilmektedir. Halbuki sosyal hizmet /sosyal çalışmada empati, hak savunuculuğu, esneklik ve insan odaklılık gerektirir. Görevli ise kısaca “memur”dur; hiyerarşi, mevzuata sadakat, soğuk mesafe ve yönetsel boyutu koruma odaklıdır. Dolayısıyla ve bu süreçte insan haklarını içeren görev bağlamında sosyal hizmetin , çocuk dahil o insanın yanında olmasını gerektirmektedir. Taraf olması ile , insanı merkeze alan ruhunun, "görevli" kelimesinin soğuk ve bürokratik kalıbına hapsedilmesi ile birlikte , "resmi şefkat" veya "mekanik empati" gibi imkansız bir birleşim yaratılması “oksimoron” durum örneğidir. Paradoks ve adaletsizliği ve de hukuksuzluğu ÇHS’ne rağmen besleyebilmektedir. Etkiler açısından ise adalet yönetiminde çocuk ve önemli oranda ki gençlerin geleceklerinin çalınması ve karartılması ile umutlarının köreltilmesi hem ruhsal hem de sosyal yaşamı dahil gelişimi etkilemesi canlı canlı ölmelerine neden olabilmektedir.

Hukukun arkasından dolanılan böyle bir yeni tiyatro sahnesinde çocuklara yönelik aktörler açısından ortaya çıkan durum, metaforla anlamaya da yardımcı olmaktadır. Örneğin ve kısaca steril bir ameliyathaneden, paslı bir neşterle yapılan “gelecek otopsisı” gibi bir metafor, metaforlardan da olabilmektedir.

Örneğin sisteme dışarıdan bakıldığında modern, steril ve "bilimsel" (ÇKK, kanun maddeleri, TBMM açıklamaları) görünmektedir. Ancak bu mekan, iyileştirmek için değil, suçun ve sosyal

¹² <https://www.cocukkorumaturkiye.com/suca-surukletilen-cocuklar-icin-hukuk-eli-ile-adaletten-kacirmalar-ve-cocuklarin-korunmaması-1/>

sorunların "üzerini dikmek" için tasarlanmış soğuk bir dekor haline gelmiştir."Hukuk eliyle üretilen beceri", bu steril ortamdaki aşama ve uygulamalar aslında hakka erişimi engellemek için nasıl kusursuzca işletilmesi özetlenmektedir.

Adalet yönetimindeki sosyal inceleme raporu normalde hayat kurtaracak bir müdahale aracı olması gerekirken; evrensel ilkelerden koparılmış, siyasi/idari açıklamalarla köretilmiş "paslı bir neştereye" dönüşmüştür. Bu neşter, iyileştirmek için dokunmaz; aksine dokunduğu her sosyal gerçeği (çocuğun ailevi ve psikolojik durumu) enfekte eder ve "adalet kazalarına" neden olur.

Bu süreçte çeşitli görev ve tanımlar üretilirken sosyal hizmet uzmanının/sosyal çalışmacının özgür ve bilimsel kimliğinin elinden alınması içindir. O artık bir "şifacı" (sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı) değil, sistemin emrettiği kesikleri atan bir "memur-operatördür". Maskesi, profesyonel tarafsızlık değil, hukuki bir kılıftır.

Müdahale edilen şey bir "vaka" değil, yaşayan bir çocuktur. Raporların kağıt üzerinde kalması, çocuğun ruhsal ve sosyal gelişiminin yok sayılması; iyileştirme amaçlı bir ameliyatın, çocuğun henüz hayattayken umutlarının ve geleceğinin parçalandığı bir "canlı otopsiye" dönüşmesidir. Çocuk, adalet sistemi eliyle fiziksel olarak nefes alsa da sosyal ve ruhsal olarak mezara (umutsuzluğa) konulmaktadır.

Sosyal hizmetin ve de adaletin yozlaşmasına yönelik "hukukun arkasından dolanma" ve "adalet kazası" ile sistemin ve paradigmanın artık bir koruma mekanizması değil, bir "hak öğütücü" haline geldiğini göstermektedir.. ÇKK 35. madde, bu öğütücüye karşı durması gereken bir kalkanken, bu kalkanın içi boşaltılmış durumdadır. Böylece sosyal inceleme bir teşhis aracı değil, sistemin kendi kusurunu örtmek için kullandığı bir makyaj malzemesine dönüştürülmüştür. Bu "canlı otopsi" durumundan çıkış için, neşteri tutan elin mi değişmesi gerekir, yoksa ameliyathanenin (sistemin) tamamen yıkılıp yeniden mi inşa edilmesi gerekir gibi bir durum birlikte öne çıkmaktadır.

Ayrıca Kanunlar ve ÇKK 35. madde gibi koruyucu olması gereken hükümler, değirmenin ağır ve kırılmaz üst taşını temsil etmektedir. "Hukuk eliyle hazırlanan kılıf", bu taşın her türlü itirazı ezecek kadar pürüzsüz ve ağır hale getirilmesidir. Taş döndükçe, evrensel haklar (ÇHS, ASŞ) bu ağırlığın altında toz haline gelebilmektedir.

Uygulamada yer alan "sosyal çalışmacı " gibi mesleki bir unvanın yerine ikame edilen "sosyal çalışma görevlisi" ya da "adli destek görevlisi" kavramı, bu değirmenin dönmesini sağlayan mildir. Kendi başına bir iradesi yoktur; sadece yukarıdan gelen (TBMM açıklamaları veya idari baskılar) gücü aşağıya, yani çocuğun üzerine iletir. O artık bir "hak savunucusu" değil, makinenin çalışmasını sağlayan bir operasyonel araçtır..

Değirmene atılan şey buğday değil, çocukların ve gençlerin geleceğidir. Sosyal inceleme raporu, bu değirmene atılan çocuğun "ne kadar ezilmesi gerektiğini" belirleyen bir ölçü kabı haline getirilmiştir. Değirmenin altından çıkan şey "un" (ıslah edilmiş çocuk) değil, ruhsal ve sosyal olarak öğütülmüş, umudu karartılmış "insan enkazıdır".

Gözyaşları ile bir göl ve böyle bir bilinçli "adalet kazası" ; aslında sistemin yanlışlıkla hata yapması değil, değirmenin doğası gereği çocuk haklarını öğütmek hukuk eli ile tasarlanmıştır.Hukukun arkasından dolanılması, değirmenin daha hızlı dönmesi için yapılan gizli bir yağlamadır. Çocuğun sistem içindeki "nesneleşmesi ve araçsallaşmayı" yanıltmaktadır. Değirmen döndükçe toplumun geleceği (gençlik) öğütülmesi sosyal boyutu öne çıkarmaktadır.. Evrensel ilkeler, yerel ve işlevsiz

kılınmış bir mekanizmanın dişlileri arasında öğütülmesi insan hakarı boyutu da sıkışıp kalırken, haklar öğütülmesi insan haklarını değersiz kılabilmektedir.

Kısaca böyle bir değirmenden çıkan kişi bedenlen oradadır ama ruhu ve geleceğı artık "toz" olmuştur. "Canlı canlı ölmek" metaforlarında Türk hukuk dünyasının sosyal hizmetler ile ilgili güvensiz ve çekince içinde olması da önemli bir etkidir. Sosyal hizmetler konusundaki bilgi ve önem konusundaki eksikliği ile yüzleşmek yerine ve çocuk gençlerin değirmende öğütülmesi gibi çaba, aslında sorununda temel taşıdır.Hukuksal dönüşüme karşı bir direnç içinde olup TCK.31 maddesi bu yönde önemli bir örnektir.Gençlik dönem ve önemi yok sayarak sosyal hizmetlerin kamusal hizmetler olarak öngörmesi yerine güvensiz ve bu yönde bir kaygı üreterek hukuk için kılıf hazırlanması ile hayırseverlik ve yardımseverliğin öne çıkarılması aynı zamanda bu yöndeki bir tercihin arkasına sığınılabilinmektedir.

ÇKK .35 maddesinde öne çıkan SİR'na yönelik "Sosyal Çalışma Görevlisi" (SÇG), Türkiye'deki çocuk adalet sistemindeki en büyük yapısal oksimoron ve mesleki onur kırılmasıdır. Bu garabet tanım ve unvan, sosyal hizmetin evrensel ruhu ile adli sistemin bürokratik katılığı arasında bu şekilde sıkıştırılmıştır.İçer boşaltılmaya müsait bir "ara form" olarak üretilmiştir.

Bu oksimoron yapı ve mesleki onur üzerindeki yıkımlar arasında kendi meslekleri açısından öne çıkan "uzmanlıktan, görevli" hale getirilmesi bu yıkımlardandır.İnsanlık öyküsünde özellikle hayırseverliğin kamusal bir hizmet dönüşümdeki sosyal hizmet; sosyoloji, psikoloji ve hukuk gibi disiplinlerin kesiştiğı, **özerk ve bilimsel** bir uzmanlık alanıdır. Ancak Türkiye de ÇKK ile "Sosyal Çalışma Görevlisi" tanımı, bu uzmanlığı bir "memuriyet kalemine" indirgemekte olup dünyada karşılığı olmayan bir görev çocuklar ve toplum için uygun görülmüştür

Hukuk dünyasının sosyal hizmete ve adalet bakışına orantılı olarak bilindiğı gibi bir "uzman" (Specialist), bilimsel kanıta ve mesleki etik ilkelere göre hareket eder. Bir "görevli" ise (Officer/Clerk) ise kendisine verilen talimatı ve yasal prosedürü yerine getirmesi çelişkileri de birlikte içermektedir. Bu süreçte yer alan meslek elemanı açısından mahkemede "çocuğun üstün yararını" savunan bağımsız bir ses olmak yerine, hakim dosyasını tamamlayan bir **"usul aparatı"** haline de getirilmesi bir iş modelinde parçası olabilmektedir.. Bilimsel süzgeç, bürokratik onay mekanizmasına kurban edilmesi ile mesleksi onuru da örselemektedir.

Ayrıca görüldüğü gibi sosyal çalışmacının evrensel görevi, güçsüz ve savunmasız olanın (çocuğun) yanında durarak bir **"hak savunuculuğı"** yapmaktır. Ancak SÇG, adalet yönetimi içinde bir "yargı unsuru" gibi konumlandırılmıştır. Hem sistemin bir parçası olup (görevli) hem de sistemin hatalarına karşı çocuğı korumak (savunucu) imkansız bir çelişkidir.

ÇKK için TBMM de yapılan pazarlıklar dahil "hukuk eliyle üretilen beceri", tam olarak "hukuksal kılıf "örneğı olabilmektedir.Halbuki devreye giren sosyal çalışmacı, aslında devletin cezalandırıcı veya denetleyici mekanizmasına **"sosyal onay"** üretmek içindir. Sosyal haklar dahil insan haklarını savunmayı öncelikli görev yapan mesleğin özüyü çelişen bir "etik intihar" halini de ortaya çıkarmaktadır.

Diğer taraftan ÇKK 35. maddeye göre hazırlanan raporlar, çocuğun korunması, kurtarılması ve topluma kazandırılması için bir yol haritası olması, riskler ile birlikte gerekirken, TBMM'deki yaklaşımlar ve uygulama pratiğıyle bu raporlar birer **"kağıt yığınınna"** dönüşebilmektedir.Bu yönde bir standartlaşma ve memurlaşma bu raporu daha da önemsiz kılarken, yetkinliğin ve niteliğin aranılmasını da engelleyebilmektedir.

Sistemin sadece "çocuğu inceleme" (sosyal inceleme), çocuğa müdahale edileceği anlamına gelmediği gibi bu, "eylemsiz inceleme", oksimoron örneği olabilmektedir. Bu oksimoron arasında sosyal çalışmacı açısından beklenen uzmanlık bağlamında, çocuğun hayatındaki yangını (istismar, yoksulluk, yoksunluk, eğitim şiddet) görür, sosyal ortam ve yaşam koşullara yönelik durumu riskleri ile birlikte raporuna da yazar; ancak ÇKK ile oluşan sistem o raporu sadece dosyada var olsundiye kullanmaktadır. Bu yönde bir mesleksi çaresizliği, mesleki onurunun sistem tarafından sistematik olarak çiğnenmesidir. "Görüyorum ama değiştiremiyorum" duygusu, meslek elemanını da çocukla birlikte "canlı canlı öldüren" bir süreçtir.

Geleceğin karartılması ile ilgili bu bakış ve yapı, sosyal çalışma görevlisini bir **"vicdan muhasebecisine"** dönüştürmektedir.. Meslek elemanı artık çocuk için bir umut kapısı değil, adalet kazasının gerçekleştiği otoyoldaki "trafik işaretçisidir" Hukuksal bir güç istismarının parçasıda olan .SÇG ismi altında, sosyal hizmetlerin otonomisi yok edilerek, yargının "sosyal hizmeti yutması" hukukun arkasından dolanma ile de sağlanmıştır. Bu "beceri" sayesinde, yönetsel açıdan sosyal sorumluluklarından hukuki bir kılıfla kurtulur. Böyle bir adalet ve hukuk erezyonu söz konusudur. Çocuk ise, sadece dosyada bir "numara" veya "nesne" olarak kalır. Böylece "SÇG" unvanı ve uygulaması, meslek elemanlarını birer "sistem koruyucusuna" dönüştürürken hala bu oksimoronun içinden bir hak savunuculuğu çıkarma ihtimalini de ortadan kaldıracılabilmektedir.

Dolayısıyla ÇHS adına adaletin hırpalanmasında öne çıkan ÇKK ve uygulamalar hukuksal dönüşüm ve gelişmelerin insanlık açıdan anlamasını görev yapmaktadır. Bu insanlık dahil hukuksal dönüşümde sosyal hizmetler ile korunmasına yönelik idari boyut ve yargısal boyuta dayalı yapıları da içeren ilişkiler, özellikle yeniden ele alınmıştır. Ancak insancıl hukuk dahil Türk hukuk dünyası açısından bu dönüşüm ve gelişmeler ÇKK dahil henüz ve halen ele alınmamıştır. Hukuk eli ve hukukun arkasında dolanılmasıyla kılıf hazırlaması, sosyal hizmetler ile de ilgili bakış ile de doğrudan ilgilidir. Kalite ile duyarlılıkla da orantı olup halen öne çıkarak ÇKK.35. Maddesi dahil böyle bir oksimoron durum ile de ortaya dünyada karşılığı olmayan bir yapı ve bakış ve de paradoks Türkiye 'deki çocuklara ve topluma uygun görülmektedir.

Diğer yandan inanç dünyası ve hukuk bağlamında ve özel hukuk kapsamındaki hayırseverliğin kamusal sosyal hizmetlere dönüşümdeki insanlık öyküsünde ceza hukuku açısından insan odaklı bakış için medeni hukuk ve ilişkiler yeni bir dönemi başlatmıştır. İnsan odaklı bakış ile de sosyal hizmetler açısından bu idari raporlama ile sınırlaması da önceliktir. Ancak bunun yerine halen Türkiye de yargısal gücün korunması ve istismarı için böyle bir çaba ve katkılar sosyal hizmetleri de anlamsız ve değersiz kılabilmektedir. ÇKK ile ve ÇHS, ASS'na rağmen hukukun arkasından dolanarak idari boyutun yargısal vesayetine alınması gibi yapı ve yozlaşmış araçlarla çocukların korunduğu zan edilen bir görüntü ve toplumsal bir yanıltma ile uygulamalar, halen adalet zanedilebilmektedir..

Genç Türkiye Cumhuriyet döneminde ki 1940 larda kaynak kanunlar açısından söz konusu eksikler için bazı uyarılar bilindiği gibi Türk hukuk dünyası tarafından yapılmıştır. ¹³Bu yönde bir bellekte söz konusudur. 1920 ve 1930 lar da ceza kanunu açısından İtalya, yurttaşlık hukuku açısından İsviçre ve ceza usul hukuku açısından Almanya'da ki yapı ve uygulamaların dikkate edilmesi amacıyla bilgilendirilmiştir. Halen ulaşılan bu bilgiler arasında özellikle yurttaşlık/medeni hukuk

¹³ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/resmi-veya-mesleki-vesayet-nedir/>
<https://www.cocukkorumaturkiye.com/1945-tarihli-cocuk-mahkemeleri-on-tasarisi-ile-hem-yuzlesme-hemde-mahcubiyet-icin/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/prof-dr-faruk-erem-ve-1940lardaki-suclu-cocuklara-bakisla-yargi-reform-stratejisi-belgesi-icin-yuzlesmek/>

açısından resmi ve idari vesayet birimi gibi yapısı ile ilgili boyut aynı zamanda sosyal hizmetler ile de doğrudan ilgilidir.Özellikle gençlik kavram boyutundan kaçınan ve 1950 lerden sonra Commen Law özentisine girilerek teni bakışa sahil hukuk dünyası tarafından bu bilgilerin körleştirilmesi amaçlanmıştır.Bu amaç ve akademik katkılar arasında söz konusu gençlik mahkemelerini bile Türkçeye çocuk mahkemeleri olarak çeviren bir çaba halen süre gelmektedir.¹⁴

Bu süreçteki gelişmelere yönelik bilgiler ise, insancıl hukuk ve ceza hukukunda ki yetki ve gücün sınırlanmasına yöneliktir. Usul hukuki açısında CHS ise bu yönde önemli dönüm noktaları. Pekin Kuralları dahil sosyal araştırma ile ilgili bilgi dışında tıbbi dahil bilgi alınma konusundaki bilirkişi uygulamasından da ayrılmaktadır. Diğer taraftan çocukların üstün yararının engellemekte ve keyfilikleri beslemektedir. Ancak şimdiye 2005 yılına kadar cezalandırmaya odaklı bakış her şeyin önüne çıkarılmaktadır. SİR ve öneminin,işlevinin , bilirkişi özelliğe sahip gibi bir çaba ile sınırlanması ve de güç istismarı da çabalardandır.

Kavram kargaşaları ve Türkçeye yapılan kasıtlı yanlış çevirilerle yapısal eksikliklerin perdelenmesi ile sahip olan bakış , TCK.31 maddesinde aynen devam etmeside sağlanabilmiştir. “Sebepe ve sonuç” ve de bilimsel açıdan ele alındığında çocuklar ve insanlık için utanılacak bir durumda ortaya çıkabilmektedir. Kuralızsızlıklar ile birlikte herkesinde kendine göre bakabilmektedir.Çocuklarında bir araç olarak olması ile de 2005 yılından beri devam eden oksimoron bakış için öne çıkarılan ÇKK’nunda sosyal inceleme gibi bir araştırma ve raporun bu şekilde yozlaştırılması ve işlevsiz kılınmasında hukuksal tepkisizlik toplumsal vicdanın sesini de kapatabilmektedir. ÇKK ve TCK.4 maddesi birlikte ele alındığında CHS ve ASŞ’na rağmen mümkün olması aynı zamanda hukuksal ve insancıl facialara da ayrıca neden olmaktadır.Adalet sistemine giren bir çocuk aynı zamanda travma nedeni olup ruhsal bir depresi yaşatmaktadır.Hatalar ile öğrenilen çocuklar için bile, bu bakışı engellemeye yönelik bir çaba içinde olunmadığı aktörler ile birlikte görülmektedir.Yekışkinlerin kendi çocuk ve gençlik dönemini unutarak ve gerçeklerden kaçarak, bu süreçte ki duyarsızlık dahil akademik katkılar ile birlikte TBMM de yapılan görüşmelerde ki, “at pazarlık” halen bellekler arasındadır.¹⁵

Sosyal hizmet konusunda eğitim almamış ve kendi mesleği dışındakiler tarafından sosyal inceleme raporunun düzenlemesi de görüldüğü gibi sosyal hizmetleri işlevsiz ve değersiz hale bu şekilde getirilmiştir. Halbuki böyle bir evrensel rapor çocukların geleceği için önceliklidir.Buna rağmen yozlaştırılmış araç ve bu yöndeki araçsallaşma ile sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı dahil ASŞ daki korumaya yönelik haklara erişim halen bu amaçlarla da engellenebilmektedir.Bilinçli bir şekilde "adalet kazası" ile değirmen gibi çocuk haklarını öğütmek için hukukun arkasından dolanılan bu hukuksal tasarımıyla, değirmenin daha hızlı dönmesi, halen mümkün olabilmektedir.Hukuk eli ile adaleti de anlamsız kılarken ortada CHS ve ASŞ rağmen “Çocuk Koruma(ma) Kanunu” halen söz konusudur.¹⁶ Çocuk ve de özellikle gençler açısından hem sosyal hizmetler hem adalet için bir hoyratlaşma ve hırpalama yapılan ortaklık herşeye rağmen süre gelmektedir. Paslı neşter ile böyle araçsallaşma ve yapılan müdahalede başta “suça süreklenen çocuk” dahil böyle bir damgalama/lekeleme ile birlikte yozlaşmış SİR aynı zamanda adil yargılama hakkını ,insan hakları açısından da özellikle etkilemektedir.

¹⁴ <https://cdn.bau.edu.tr/content/oejqfdhvhz7n2r-ALMAN%20CEZA%20MUHAKEMES%C4%B0%20KANUNU.pdf>
“JGG Jugendgerichtsgesetz Çocuk Mahkemesi Kanunu “ Sf.53

¹⁵ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-adina-cocuklari-ve-toplumu-kandirmayin-cocuklara-kiymayin-1-sosyal-hizmetleri-de-yozlastirmis-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-cocuk-haklari-ve-insan-haklarini-e/>

¹⁶ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-1/>

Bu süreçte adalet yönetiminde de yer alan psikolojik rehber ve danışman ve psikologların ,sosyal çalışmacılar ile ilgili benzer yetki ve görevi sahip olması görüldüğü gibi 2012 yılında ÇKK ‘da daha da genişletilmiştir.Buna ek olarak sosyolog,çocuk gelişimci,aile ve tüketicisi ve öğretmen gibi kendi mesleği dışındakiler de dahil edilmiştir.Sanki sağlık hizmetinde yeterli hekim olmayınca, hayvan sağlığı ile ilgili veteriner tarafından sunulan benzer bir hizmet,hem sosyal hizmet(ler) hem adalet yönetimi ve de adalet için uygun görülmüştür

Yaşam hakkı dahil insan hakları ve çocuk hakları açısından çocukların ve toplumun geleceğinin karartılmasına yönelik araçsallaştırma, özellikle sosyal hizmetin yozlaşmasına neden olurken evrensel sosyal hizmet yerine hayırseverlik ve/ya yardımseverlik ile oluşturulan boşluğun doldurulması için bir zemin de ayrıca sağlanabilmiştir. Özellikle çocuklara yönelik böyle bir politika ile sosyal inceleme raporu, paradoks ve bir rejimi öne çıkarken, normlar dışında “anomi” durumu da birlikte ortaya çıkarmaktadır. Bu süreçte adalet yönetiminde ki araçsallaşmada “adli destek görevlisi” 2020 yılında dahil edilmiştir YÖK tarafından 1982 den beri pedagoji bilimi ortadan kaldırılarak diploması olmayan pedagog için kadro ve görev ,psikologlarla birlikte yer alması sağlanmıştır. İdari tasarruf ve Kanunlarda yer almamasına rağmen adalet yönetiminde ki SİR’nun, ÇKK ile ilgili uygulama yönetmelikle halen düzenlenmesi de bu şekilde ve halen mümkündür.

Adalet ve hukuksal erozyon ile adalet yönetiminde ,her sene bir milyondan fazla çocuk ve gençlerin dahil olduğu oksimoron sistemde/rejimde ve böyle bir “suça sürüklenen çocuk” ve “sosyal inceleme rapor” ve de “sosyal çalışma görevlisi” gibi üçlü rejim ve paradigma ile kamusal hizmetler bağlamında 2006 yılından beri hem sosyal hizmetler hem de adaletten kaçırıldığı bir durum bu yönetmelikle ve bakış ile de görüldüğü gibi süre gelmektedir. Özellikle TCK.31. maddesine yönelik gruplaşma ve ÇKK ile gençlik dönemi ve gençlik suçluluğu yok sayılması gibi amaç süre gelirken çocuk mahkemeleri ile ilgili böyle bir ihtiyaç aslında 1940 lardan beri de ele alınmaktadır. Örneğin bu yönde bir ön tasarısı 1949 da hazırlanmıştır.Kunter tasarısı olarak ele alınabilen tasarısı, Almanya daki 1923 yılındaki gelişmelerin yanı sıra 1930 yılında İtalya’da ki ve 1940 da İsviçre’de ki gelişmelerin takip edilmesi ile benzer bazı uygulamaları öne çıkarmıştır.

Görüleceği gibi ceza sorumluluk yaşının 18 olmasının yanı sıra “soruşturma ve araştırma” ayrı bir madde ele alınmıştır. (md 30) “Çocuğun hüviyetini ve yaşını araştırır; çocuğun geçmişi, beden ve ruh yapısı, okul durumu, içinde yetiştiği ve bulunduğu şartlar, ailesinin maddi ve manevi durumu ve çocuğun terbiye, ıslah, bakım ve korunması için gerekli tedbirler hakkında hiç bir şekle bağlı olmaksızın araştırmalar yapar ve bu hususta mevcut resmi veya yetkili kılınmış hususî müesseselerden ve gözeticilerden faydalanır. Araştırma, gerekirse, çocuğun bedeni ve ruhi muayenesi ile tamamlanır.” şeklindedir. Yine görüldüğü gibi sosyal inceleme raporu gibi bir raporlama dışında ayrı bir tıbbi rapor tamamlayıcı bir unsur olarak yer alması öngörülmektedir. Söz konusu tasarısı aynı zamanda insancıl hukuku ile sahip olan bakışın örneğidir.Çocuklar ve toplum için adalet adına utanma duygusu dahil bir değerlendirme noktası da olabilmektedir.

Bu süreçte çocuk mahkemeleri ancak Türkiye’ de 1979 da kurulmuştur. 2253 sayılı ¹⁷Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunu “ ile ¹⁸ heyetli kurulan

¹⁷ https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc063/kanuntbmmc063/kanuntbmmc06302253.pdf

¹⁸ https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc063/kanuntbmmc063/kanuntbmmc06302253.pdf

çocuk mahkemeleri yerine ÇKK kapsamında tek hâkimli çocuk mahkemeleri ve heyetli çocuk ağır ceza mahkemeleri de kurulmuştur. Yargıçların ve güçlerinin kariyerinin öne çıkmasıyla bu yeni öykü de 2005 yılına kadar ki bu uygulama için “ *MADDE 12 -Fiili işlediği zaman 11 yaşını bitirmiş olup da, 15 yaşını doklurmamış olan küçükler hakkında 20 nci maddeye göre yapılan İnceleme, ceza tertibini gerektirmiyorsa mahkemece 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanabilir* ” şeklinde bir inceleme yer almaktadır.

“Ceza veya Tedbir Uygulanmasından Önce Yapılacak İnceleme” ile ilgili “MADDE 20. — *Bu kanunda gösterilen ceza veya tedbirlerin uygulanmasından önce gerekirse küçüğün;a) Aile, terbiye ve okul durumu, gidişatı, içinde yetiştiği ve bulunduğu şartlar veya bunlar gibi gerekli görülen sair hususlar, çocuk mahkemeleri nezdinde görevlendirmiş olan sosyal hizmet uzmanları veya yardımcılarını marifetiyle araştırılır...*” şeklindedir. Görüleceği gibi sosyal hizmet uzmanları ve yardımcı tarafından çocuklar ile ilgili sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili bir raporlama yerine ÇKK da ki böyle bir sosyal inceleme raporu dışında ek bir yetenek ve rapor aranmıştır. Bu süreçte sosyal hizmet uzmanlarından bahsedilmesi, sosyal hizmetler ile ilgili eğitim ile ilgilidir. 1965 deki gelişmeler ve 2005 yılındaki gelişmelerin birlikte ele alınmasını gerektirmektedir.¹⁹

Diğer yandan 1980 yılında 2552 sayılı “Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bazı Maddelerinin Kaldırılmasına Dair Kanunu” ile bir güncelleme yaşanmıştır. Bu güncelleme arasındaki 8 madde ile 20 madde ise “ *Madde 20. — Bu Kanunda gösterilen ceza ve tedbirlerin uygulanmasından önce küçüğün işlediği suçun anlam ve sonuçlarını kavrayabilme yönünden bedeni, akli ve ruhi durumu mütehassıs kimselere tespit ettirilir. Ceza ve tedbirin uygulanmasından önce gerekirse küçüğün aile, terbiye, okul durumu, gidişatı, içinde yetiştiği ve bulunduğu şartlar veya bunlar gibi gerekli görülen sair hususlar çocuk mahkemeleri nezdinde görevlendirilmiş olan sosyal hizmet uzmanları veya yardımcılarını veya pedagog veya psikolog veya psikiyatrist gibi uzmanlar marifetiyle araştırılır. Çocuk mahkemelerinde görevlendirilmiş olan bu personelin iş durumlarının müsait olmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında bir engel bulunması ya da atama yapılmamış olması hallerinde çocuk mahkemeleri bu araştırmanın yapılması için resmi veya özel kurum ve kuruluşlarda çalışan bu tür uzmanları, bunların da bulunmaması halinde bu araştırmayı yapabilecek nitelikte olan kimseleri görevlendirir.* ” şeklindedir.

Görüleceği gibi 11-15 yaş grubundakilerde ceza hukuku açısından “küçükler” olarak ele alınırken işlediği suçun anlam ve sonuçlarını kavrayabilme yönünden bedeni, akli ve ruhi durumu mütehassıs kimselere tespit ettirilir şeklinde tıbbi bilgi ve rapor uygulamada yer almaktadır. Bunun dışında ve önce gerekirse küçüğün aile, terbiye, okul durumu, gidişatı, içinde yetiştiği ve bulunduğu şartlar veya bunlar gibi gerekli görülen sair hususlar çocuk mahkemeleri nezdinde görevlendirilmiş olan sosyal hizmet uzmanları veya yardımcılarını veya pedagog veya psikolog veya psikiyatrist gibi uzmanlar marifetiyle araştırılır şeklinde ki bir sosyal araştırma ayrı bir şekilde yer almaktadır.

Ancak bir sene içinde bu yöndeki inceleme için yetki ve görev genişletilerek pedagog, psikolog ve psikiyatrist dahil edilerek bu rapor aslında adalet açısından bu yozlaşmanın ilk adımıdır. Gençlik döneminin yok sayılması ve idam cezası dahil çocuklara aslında zalimce bakan bir ceza hukuk dünyası süre gelmiştir. Aile mahkemelerini de içeren ayrı ve ek bir yozlaşma da yaşanmıştır. Bu

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc064/kanunmgkc064/kanunmgkc06402552.pdf

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/d01/c005/mgk_01005081ss0300.pdf

¹⁹ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/?s=7355>

süreçte Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Türkçe olarak Resmi Gazete de yayınlanmıştır.²⁰ Ancak İngilizce metindeki ki gençlik adalet yönetimine yönelik Pekin Kuralının Türkçe ye “ Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Beijing Kuralları)” şeklinde çevrilmesi bu açıdan basit bir çeviri değildir.

Özellikle 15 yaşın üstündeki gençlerin idam cezası dahil uygun görülmesi ve cezalara odaklanamaması için yapılan tecüme ve buna tepkisizlik aslında çocukların geleceğinin çalınması ve katledilmesinin örneğidir. İngilizce “Juvenile” veya Almanca “Jugend” sözcüğünün Türkçe’ye “çocuk” şeklinde çevrilmesi aynı zamanda sosyal hizmet dahil bu yönde bir korku ve bilgi eksikliğini perdellemektedir. ÇHS’nin nasıl pedellenmenin de örneği olup çocuklar için adaletten kaçırılmasına yönelik ortaklık ve duyarsızlık, hukukun ötesinde ahlaksal ve etik boyutu ortaya çıkmaktadır. Çocuklar ve insanlık için bu acı durum, insan hakları açısından ele alınmasını görev yapmaktadır.

Diğer yandan ÇKK’nun yürürlüğe girmesine kadar söz konusu çocuk mahkemeleri yaygınlaşmamıştır. 10 il ile sınırlı ve çocuk haklarından da oldukça uzak olunması nedeniyle bu durum pek dikkat edilmemiştir. Eski 765 sayılı TCK.54 maddesini de öne çıkararak bu bakışla birlikte ,TCK na yönelik Adalet Bakanlığında TBMM sunulan 2003 yılındaki bir tasarı söz konusudur. Genel gerekçe bu öyküyü özetlerken Dönmezer Tasarısı²¹ dahil kanunlaşma süreçlerin birlikte ele alınması aynı zamanda insanlık için utanmaya davet olabilmektedir.

ÇKK ile ilgili bu kanunlaşma sürecinde²² ve 2003 yılında AB ilişkileri kapsamında Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanıp ve TBMM sunulan taslağın (12.5.2003) Prof.Dr.Sülhi Dönmezer’in vefatı nedeniyle TBMM Adalet Komisyonunda (8.3.2004) hazırlandığı bir süreç yaşanmıştır. Üç akademisyen Doç.Dr.. Adem Sözüer, İzzet Özgenç ve Ahmet Gökçen²³ tarafından 500 madde görüldüğü gibi 350 maddeye indirmiştir. Çocuk ve küçükler açısından 27 madde ise sadece 31. madde olarak TCK yer almıştır. 20 seneden beri de sahip olan bakış ve bu madde de değişmemiştir. Bu yöndeki akademik grup ve Adalet Bakanlığı Kanun ve Kararlar Genel Müdürlüğü, tasarı ve metinlerin hazırlandığı yerdir. Bu süreçte Tetkik Hâkimlerden Zekeriya Yılmaz ve Yusuf Solmaz Balo ise bu sürecin önemli aktörlerindendir.

Bu açıdan 2003 yılında ki “Hükümetin Teklif Ettiği Metin” dahil TBMM ile ilgili bilgiler arasında ki metin, bakış ve gelişmeleri anlamaya yardım etmektedir. Bu metin de ki 100. madde “ *Bu Kısımdaki hükümlerin uygulanmasında çocuk deyiminden, suçu işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş olup onbeş yaşını bitirmemiş bulunanlar; küçük deyiminden ise, onbeş yaşını bitirmiş on sekiz yaşını bitirmemiş olanlar anlaşılır.* ” şeklindedir. Dolayısıyla çocuk evresi ve de sorumluluk bağlamında ki akıl yaşı açısından 11 yerine 12 yeni bir sınırdır. Bu evredeki tüm bedensel, ve ruhsal gelişim dahil “çocuk” öne çıkarken gençlik evresinde ki kişiler ise “küçükler” olarak tanımlanmıştır.. Ayrı bir ceza kanunu yerine 100-127 maddesi arasında 101. Madde de ise “ *Fiili işlediği tarihte oniki yaşını bitirmemiş olanlar hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması yapılmaz.* ” şeklindedir.

17.5.2004 tarihinde ki yapılan değişiklikle Anayasanın 90 /6 maddesi öncesi ÇHS dahil iç hukukun henüz bir parçası olmadığı bir durum yaşanmıştır. Böylece sahip olan bakış ile ; 12 yaşını bitirmiş olup onbeş yaşını bitirmemiş çocukların ceza sorumluluğu ise 102. madde yer almaktadır. 102. Maddeye göre ; “ *Suçu işlediği sıradaki ahlakî ve ruhsal olgunluğu, eyleminin haksız niteliğini*

²⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf>

²¹ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/11229-2/>

²² <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-ve-mustafa-ruhi-sirinin-gunlukleri/>

²³ <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/yalcin-bayer/tck-yi-bu-ulkeye-kimler-hazirladi-308339>

anlaması ve buna göre hareket edebilmesi için yeterli olan çocuğun ceza sorumluluğu vardır. Suçu işlediği tarihte bu olgunluğa erişemediği saptananlar hakkında çocuk mahkemesi, çocuğun olgunluk elde etmesi için gerekli eğitici ve iyileştirici bütün tedbirleri alır. Türk Medenî Kanununun ve diğer kanunların öngördüğü tedbirlere çocuk mahkemesince de karar verilebilir.” şeklindedir.

12-15 yaş grubu çocuklar için 102 madde ki gerekçe ise şu şekildedir.

”Madde 102. - Madde, çocukların ceza sorumluluğunun tâbi kılındığı ölçütü birinci fıkrasında açıklamaktadır. Dikkat edilmelidir ki, çocuğun sorumluluğu esasta, onun suçu işlediği sıradaki ahlâkî ve ruhsal olgunluğuna bağlanmıştır. Söz konusu olgunluk adı geçen eyleminin haksız niteliğini anlaması ve buna göre hareket edebilmesi için yeterli ise ceza sorumluluğu kabul edilecektir. Demek oluyor ki, sorumluluğun esası çocuğun eyleminin haksız niteliğini anlaması ve buna göre hareket edebilmesi yeteneğine sahip olmasıdır; bu yeteneğin varlığı ise çocuğun suçu işlediği sırada ahlâkî ve ruhsal olgunluğa sahip olup olmadığının belirlenmesine bağlıdır. Dikkat edilmelidir ki, Tasan geleneksel temyiz gücü kavramına böylece yeni bir boyut getirmiş bulunmaktadır. Yine dikkat edilmelidir ki, cezaen sorumlu çocukta eyleminin haksız niteliğini anlamasını sağlayacak ruhsal ve ahlâkî olgunluk yani idrak (algılama yeteneği) mevcut bulunacak ve ayrıca buna göre hareket edebilme yeteneği de eklenmiş olacaktır. Böylece çocuğun bu yeteneğe sahip bulunup bulunmadığı hususunda uzman hekimin görüşü yararlı ise de mutlak bir gerek değildir. Bu hususu çocuk mahkemesinin kendisi de saptayabilir. “ şeklindedir.

Bu gerekçeye de göre; çocuğun suçu işlediği sırada “ahlâkî ve ruhsal olgunluğa” sahip olup olmadığının belirlenmesi için bir yetenek aynı bakışın devamıdır. “Temyiz ve mümeyyiz” ile ilgili yetenek aynı zamanda idrak veya algılama yeteneği ile öne çıkarmaktadır. Bu sefer uzman hekimden görüş olmasına gerekli olmadığı yeni bir durum ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda ahlaki boyut nasıl ruhsal boyutun hangi uzmanlık veya bilgileden yararlanılması ise belli olmadığı gibi hâkimle açısından sınırsız bir yetki öne çıkmıştır.

Sosyal hizmet ile ilgili yapı ve uygulama konusundaki eksiklik ve bu yöndeki korku ile de böyle bir belirsizlik ortaya çıkmaktadır. Ancak bazı yaptırımlar İsviçre deki ceza kanunundaki uygulamalara yansıtırken, 27 madde yerine TBMM de ki kanunlaşmış TCK.31 maddenin gerekçesinin ve bilgiler ele almasını gerekmektedir.

Aynı yıl İsviçre de 2003 yılında kabul edilmiş ve 2007 yılında yürürlüğe giren Gençlik Ceza Kanunu ²⁴ önemli örneklerdendir. Türkiye den bunun için de gidilmiş ama sadece bir gezi olarak geri dönmüşlerdir. Bavulları dolu ama her zaman olduğu gibi boş bilgi ile dönmüşlerdir. Halbuki 1940 lardan beri uygulamalar daha da ötesine taşınırken böyle bir körleşmenin yanı sıra 1920 lerden beri Almanya da ki gençlik ceza hukuku, sosyal hizmetleri içeren bakış ve uygulamalara ek olarak İtalya daki 1930 yılındaki bakışın birlikte ele alınması gerekmektedir.

İtalya açısından çocuklar, ergenler ve gençlerin yaşlarını belirleyen belirli kurallar olmamasına rağmen, bu yaş aralıkları okul hayatıyla ve yasal olarak 18 yaş olarak tanımlanan reşit olma yaşına ulaşılan kadar olan olgunlaşma süreciyle ilişkilendirilmektedir. Okul hayatına paralel olarak, şu aşamalar belirlenmiştir. Tipik olarak doğumdan 10 yaşına kadar olan çocukluk (0-6 yaş arası erken

²⁴ <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2006/551/de>

<https://www.zh.ch/de/sicherheit-justiz/jugendstrafrecht.html>

[https://de.wikipedia.org/wiki/Jugendgerichtsgesetz_\(Deutschland\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Jugendgerichtsgesetz_(Deutschland))https://www.giustizia.it/resources/cms/documents/CDDMinori_Tedesco.pdf

<https://www.protection-of-minors.eu/en/country/>

IT#:~:text=There%20are%20no%20rules%20which,the%20age%20of%2018%20years.

veya "ilk" çocukluk; 6-10 yaş arası "ikinci" çocukluk), 11-13 yaş arası ergenlik öncesi dönem ve 14-17 yaş arası ergenlik , ceza kanunuda bu yönde güncellenmiştir. Ancak bu gelişmelerin özellikle çocuklar ve gençler boyutu ve yapı için Türk hukuk dünyası tarafından körleşme ve körleştirme,sağırlaştırma İsviçre içinde geçerlidir. Çağın ötesi” kısasa kısas” bakışın da öne çıkarılan TCK.31 inici maddesi ve ÇKK daki uygulamalar ile de çocuklar ve gençler için adalet ve insana bakıştan oldukça uzak olduğu bir değerlendirme noktası , bu bilgiler ve gelişmeler içinde önemli olabilmektedir.

“Türkiyenin kendine özgü koşulları var gibi “ mazeretlerin arkasına da ayrıca sığınılarak çocukların ve toplumun da aşağılandığı bu süreçte Türkiye Barolar Birliği ve temsilcisi de bu süreçte önemli aktörlerdendir. Halbuki ÇKK açısından TCK.4 maddesine yönelik bir körleşme süre gelmektedir. TBMM ‘de, 2005 yılında yapılan görüşmeler arasında ÇHS ile ilgili uyarıların dikkat edilmediği bir durum da özellikle yaşanmıştır.TBMM deki tutanaklar birlikte ele alındığında “at pazarlık” gibi bir pazarlık yapılmıştır. Bu pazarlık arasında görüldüğü gibi 15-18 yaş grubu yok saymak için sosyal inceleme raporunun işlevsiz kılması bu sürecin parçasıdır.Bu süreçte 1982 yılında pedagoji bilimi ortadan kalkarken diploması olmayan pedagogların adalette yer alması için bir çaba ve inat ayrıca yaşanmaktadır.Bu çaba arasında ÇKK ile ilgili Hükümet Teklifindeki metinde çocuk gelişimciler de yer alırken, sosyal çalışma görevliler ile ilgili maddede ki bu görev, TBMM de kaldırılmıştır.Bunun yerine sadece psikolojik rehber,psikolog ve de sosyal çalışmacılar sosyal çalışma görevlisi olarak ÇKK da yer alması bu paradoks ve paradigmanın acıı öyküsüdür.

Halbuki ASS dahil gelişmeler ile geline nokta da Pekin Kuralında öne çıkan ve ÇHS na kaynaklık yapılırken gençlik dönemi ve bu yönde bir gençlik adaleti öne çıkarılmıştır.Bir suç işlemiş olan bile, gençlik ceza hukukunun ve toplumun amacı bir ceza değil, bir değişim yardımıdır. Sosyal hizmetler açısından genci tekrar zor duruma sokmamak, ne olduğunu anlamak; ailenin, okulun, sosyal alan ve toplum hizmetlerinin ve diğer bilgilerin yardımıyla, yaşamını daha öncekinden daha iyi, yeni suçlar işleme riskinden uzak bir şekilde yönetebilmesi için müdahale etmek gibi bir görev ise sosyal hizmet anlamak ile de başlayabilmektedir. .

Her türlü ceza davasına tabi tutulan, her hizmete erişimi olan ve yargılama sürecinin her aşamasında bulunan tüm gençlerin yararına çalışan, onun güvenliğini sağlayan ve en uygun eğitim yöntemleri ile öne çıkarılan bir gençlik adalet yönetimi ise ancak kurallar ile mümkündür. Bu yöndeki bir raporlama ve süreçler için sunulan hizmette liyakat ve deneyim açısından profesyonelleşme boyutu ise Pekin Kuralının 16 ve 22 .maddeleri, gençlere karşı saygı ve üstün yararı, ÇHS açısından karşılığını bulmasını görev yapmaktadır.

Ancak adalet yönetimin de çocuk ve gençler için böyle bir paslı neşter ile çocukları için oluşan bilinçli adalet kazası/adalet kazaları aynı zamanda çocuklar için canlı canlı yaşayabileceği ölümcül bir yaşamı da halen sunmaktadır. ÇKK ‘na yönelik bazı akademisyenler dahil oluşan akıl kargaşalığı ve SİR’nun bilirkşi özelliği öne çıkartılarak bilgi konusunda ki sınırlama bu yanlış çeviriler arasındadır.Sığ ve dar bakışa sığınarak ve gerçekleri de yansıtmayarak ÇKK da ki “gerektiğinde ve “takdirindeki” ibaresi ile evrensel bir uygulama ve araç olan SİR; aynı zamanda keyfilikler için kalkan olmaktadır. Bu süreçte Prof.Dr.Feridun Yenisey önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır. ²⁵Almanya dahil yapısal ve uygulamalar körleştirilerek yargısal ve hukusal bir güç

²⁵ NOT : ÇKK yönelik 2003 ve 2004 yılları arasında görüleceği gibi İsviçre ye yapılan ziyaretler dahil hazırlanma ve proje bağlamında görüleceği gibi Nisan 2005 yılında Seçkin Yayınları arasında “Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Seri” sinden ve özellikle Alman Gençlik Ceza Hukuku’ dahil olmak üzere konu ile ilgili 35 makalenin yer aldığı “ “Çocuklar ve Suç-Ceza ” kitabını değerlendirmek ihtiyacını da ortaya çıkarmaktadır.

öne çıkarılarak aslında hukuksal bir güç istismarının yaşanılması da sağlanabilmektedir. Sosyal hizmet konusundaki bilgi eksikliği ve korku ile de, toksik bilgilerin üretmesine yardım edebilmiştir. Bu toksikleme ile ÇHS' dahil evrensel ilke ve değerler bu katkılarla perdelenmektedir. SİR'nun yozlaşılmasında ve bilirkişi özelliğini kazandırmak için yapılan çaba, aynı zamanda kanunda yer almamasına rağmen uygulama yönetmeliği ile görüldüğü gibi anlam ve önem kazandırmıştır.

Çocuklar dahil liyakat ve nitelik aranmadan sosyal hizmetler ile ilgili denetimli serbestlik uygulamasında bu yozlaşmanın arasındadır.²⁶ Çaba ve katkılar ile cezalandırmanın ve de hâkimlerin kariyerlerinin öne çıkarılması ve de çocukların geleceğini etkileyen yozlaştırma da, kanunda yer almamasına rağmen hekimler tarafından söz konusu ikinci bir rapor yine bu amaçla öne çıkarılmıştır. Çocuk ve gençlerin geleceklerinin karartılıp ve katledilmesi ile ÇHS ve insan haklarını, anlamsız, değersiz ve de önemsiz kılabilir.

Çocuklar için ve adalet yönetimi açısından ortaya çıkan hukuksal sorunlar için CMK/150. madde kapsamında “müdafî” önemli bir aktördür. Kısaca CMK Avukatları olarak adlandırılmaktadır. Adalet yönetimi ve yargının temel üç ayağından biridir. Avukatlık hizmeti bağlamında ki vekillik görevi hukuksal korumayı birlikte içermektedir. Hukuksal koruma ve savunucuk görevi açısından

37. Bu kitapta; Prof. Dr. Feridun Yenisey'in “ Genç Ceza Hukukunun Yeniden Yapılandırılması Hakkında Bazı Düşünceler ” başlıklı makalesi de Alman gençlik ceza hukukunu da birlikte öne çıkarmaktadır. Alman ceza usul hukuku konusundaki yetkinlikle Almanya'daki gençlik ceza hukuku ile ilgili bilgiler arasında 1922 ve 1923 yılındaki “Jugendgerichtsgesetz /JGG)-Gençlik Mahkemesi Kanunu) den beri söz konusu uygulamalar arasındaki “diversion” uygulamaları ele almıştır. 1953 yılındaki son düzenleme ile yaptırımları da içeren bilgiler arasında “eğitim” odaklı yeni düzenlemeler ile ilgili bilgiler aynı zamanda “Çocuk Koruma(ma) Kanunu” başlıklı çalışmanın 74-94 sayfalarında yer almaktadır.

Almanya da ki diğer yazarlar arasında ki (30. Prof. Dr. Hans-Jörg ALBRECHT: Almanya'da Gençlik Adaleti (Çev. Ara. Gör. Selman Dursun) yer alan bilgilerin ele alınmasını da gerektirmektedir. 1922 yılında öne çıkan “Jugendgerichtshilfe/Gençlik Adalet Yardımı” ile ilişkiler ve yapının yanı sıra sosyal araştırma ile ilgili (soziale Prognose/sosyal teşhis) gibi temel uygulamaya yönelik çelişen önemli bilgi ve farklılaşma günümüz ve “diversion” uygulamasının nasıl geciktirildiğini ve geçitirildiğini de yansıtmaktadır. Çocukların ve gençlerin bir asırdan beri “fil” yerine “fail” odaklanması öncelik olup buna rağmen cezalandırma öne çıkmaktadır. Böylece ve halen var olan TCK/31 maddesine odaklanmayla çocukluk ve gençlik dönemini yok saymak gibi bir amaç halen söz konusudur. Bu açıdan “onarıcı” dahil çeşitli kavramların karşılığı bulmakta mümkün değildir. Çocuklar için kavram ve çeviri kargaşası ile halen süre gelen bakışla hukukun üstünlüğü etkisiz kalabilmektedir. Ek olarak üretilen “adli destek görevlisi” gibi araçsallaştırma bir şekilde geçitirilebilmektedir. Aynı zamanda AB projeleri ve eğitimlerle birlikte yapılan çabaların karşılığının da bir şekilde bulması ve yapılan ortaklık çocukların ve toplumun geleceğini de halen belirlemektedir.

Özellikle Alman akademisyen tarafından yansıyan bazı bilgilerin Türk akademisyen tarafından özellikle sosyal araştırma ve sosyal hizmetler ile ilgili yapılar konusunda ki önemli farklılaşmasına ek olarak diğer bilgilerin içselleşmesi ve anlaması aynı zamanda çocuklara ve adalete bakış içinde önemli bir bilgi kaynağıdır. Bu arada Almanya Berlin de “ Soziale Dienste der Justiz Gerichtshilfe und Bewährungshilfe ” şeklinde adli sosyal hizmetler biriminde denetimli serbestlik ve uzlaşma gibi uygulamalar gibi örneklerin sosyal hizmetler dahil yapı ve uygulamaların şimdiye kadar dikkat edilmemesi her zaman olduğu gibi projelerin farklı amaçlara ve de araçsallaşmaya hizmet etmesine de yardımcı olabilmektedir. Halbuki günümüzde bilgilere ulaşmak daha da kolaylaştı. Bunun için gezi ve harcamaya gerek yoktur. Ancak Berlin de yaşayan Türk çocukları dahil AB ülkelerinde ki benzer haklar yerine halen ÇKK ve TCK/31. maddenin öne çıkarılması ile çifte standartların aynen devam etmesi gibi bir amaç, çözümleri ve beklentileri zorlaştırmaktadır.

38. Bilindiği gibi İsviçre ye bir şey öğrenmek ve anlamak yerine söz konusu geziler ile de ÇKK öncesi bir süreç yaşanmıştır. Bu süreçte 2005 yılında öne çıkan “ Çocuklar ve Suç-Ceza ” başlıklı çalışma da ki bilgiler açısından İsviçre de uygulamalar ise (SABEV Yayınları Ağustos 2007) Çocuk Koruma(ma) Kanunu'nun 130-138 sayfaların da yer almaktadır. Görüldüğü gibi “genç” yerine “çocuk” öne çıkarılarak ÇKK ile yürürlüğe girdikten sonra ortaya çıkan durum da sayfa almaktadır. Ayrıca gençlerin ve eğitimin öne çıkarılmasıyla 1942 yılında hem İsviçre ve Almanya da ki var olan yapı ve uygulamaların uyarılmasının dikkat edilmemesi ile de ilgilidir. Kaynak kanun özelliği ve yapılar bağlamında ki 1907 tarihli “İsviçre Yurttaşlık Kanunu/Schweizerisches Zivilgesetzbuch (ZGB) ile ceza hukuk açısından kurulan ilişkilerle 1937 tarihli ve 1942 yılında yürürlüğü giren “İsviçre Ceza Kanunu/ Schweizerisches Strafgesetzbuch” nun da ki çocuk ve gençlere yönelik 82-99 ve genç yetişkinler için 100. maddelerin uygulaması için kurulmuş olan “Gençlik Savcılığı/Jugendanwaltshaft” birimi Türkiye deki uygulamalar içinde önemli gelişmelerdendir. Özel düzenlemeler ile sisteme girmemesi öncelik olup kısaca adlandırılan denetimli serbestlik dahil “diversion” uygulamasında sosyal çalışmacıların (sozialarbeiter) görevi ile de adalet ve insanlığa erişim süre gelmiştir. 1980 lerden başlayan ve 2003 yılında ki (Gençlik Ceza Kanunu/Jugendstrafgesetz, JstG) ise diğer gelişmelerdendir.

İsviçre Ceza Kanunun da 1942 -2003 yılları arasında ayrıca 7-15 için çocuk (kinder) ve 15-18 yaş için gençler (jugendliche) ile ilgili düzenlemeler ki uygulamaların eğitim odaklı olması bağlamında çeşitli yaptırımlar arasında uyarı gibi yaptırımların yanı sıra erteleme gibi denetimli serbestlik uygulaması dahil (diversion) uygulamaları gençlik savcılık birimi içinde önemlidir. Eğitim iyileştirme programı gibi çeşitli uygulamalar ise çocuk ve gençlerin sistemin dışında olması içindir. Kamu davasının açılması dahil sosyal araştırmanın dışında bilirkişi raporu gibi iki farklı bilgiyi de içeren uygulamalar detaylı bir şekilde Çocuk Koruma(ma) Kanunun'un da yer almaktadır. ÇKK için çeşitli ziyaret ve bilgiler dışında bu yöndeki diğer bilgiler ise halen dikkate alınmayan bilgilerdendir. ÇKK da ki tedbirler arasında ki “eğitim tedbiri” niteknik ve hukuk açısından karşılığında yoktur. İsviçre de 2003 yılındaki yeni Gençlik Ceza Kanunu' ise bazı uygulamaları geliştirmiş olup dönemsel açıdan da önemli bir örnektir. Böyle bir birikim ve bilgiye rağmen çağın ötesi bakış için söz konusu inatlaşma ve bilim adına dirençler bu gelişmelerden oldukça uzak bir ÇKK , halen çocuklar için akıl ve bilim tutulması ile cehennem taşlarını döşemeye devam edilebilmektedir.

²⁶ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-ile-adaletin-aracsallasmasin-da-diversion-uygulamasi-ve-bu-panoramada-adaleti-aramak-icin-cagiri/>

Anayasanın 2-7-8-10-11-36-38-42 -90- 124-137 maddeleri adil yargılama hakkı içinde önemlidir. Ancak ÇKK ‘da 2006 yılından beri yer almamasına rağmen söz konusu yönetmelikle tıbbi açıdan kısaca “farik ve mümeyyiz “ rapor olarak adlandırılan bir zorunlu “hekim raporu” ile böyle bir araştırmaya halen söz konusudur.

TBB tarafından yapılan uyarının yine TBB tarafından dikkat edilmesi ile böyle bir hukuksal koruma ve de avukatlık hizmeti öne çıkarken, ÇHS,Pekin Kuralları anlamsız ve değersiz kılabilenmektedir.ASS için böyle bir körleşme ve sosyal hizmetler konusundaki bilgi eksiliği ile birlikte 2005 yılından beri şekil unsuru dönüşebilme ve işlevsiz kılınma olağanlaşabilmiştir..Böyle bir paslı neşter gibi 12-15 yaş gurubu arasındaki çocukların değirmen gibi öğütülmesi ve 15-18 yaş grubu için yok sayılması önemli bir adalet kazası/kazaları olarak halen süre gelmektedir.

Bu amaç arasında SİR’nun kanunda yer almamasına yönelik 2010 yılında TBB ile bir rehber bu çabalar arasındadır. Aynı zamanda kaynak kanunlar açısından Almanya,İsviçre ²⁷ ve İtalya ki söz konusu gelişmeleri ve uygulamaların körleştirilmesi dahil kavram kargaşalarıyla, Türkiye’de ki çocuklar ve toplumsal açıdan adalet adına uygun görülmesinin acı örneğidir.²⁸ İkinci bir hekim raporunu meşru kılınması ile, çocukların adaletten nasıl kaçırılmasına yardım edilen örnekler ve bilgilerle, avukatlık hizmeti açısından somut ve acıtıcı örneklerdendir. Sorunun kaynağının nasıl parçası olmasını da içeren birliktelikle, sosyal hizmet konusundaki bilgi eksikliği ve korkuyu anlamaya özellikle yardım etmektedir.

Dolayısıyla 2006 yılında beri söz konusu olan bu “hekim raporu” ile milyonlarca çocuğun geleceğinin çalınması ve karartılması ile katledilmesi , bilindiği gibi ÇHS ne rağmen yapılan katkılarla süre gelmektedir.. 2006 yılından beri ÇKK ve TCK. 31. maddesi açısından TBB ve de CMK Avukatları açısından kanunda yer almamasına ve TCK.4 üncü maddesine rağmen halen bu ikili raporlama yönetimi ile ortaya çıkan hukuksuzluk ve adaletsizliğin dikkat edilmediği de görülmektedir.Aynı zamanda çocukların ve gençlerin hukuksal açıdan savunmasız ve de korumasız bırakılmasına halen ve açıkça neden olabilmektedir.Böylece oluşan çeşitli hukusal facialar ile acı acı öyküler beslenmektedir. Sosyal hizmet konusundaki bilgi aynı zamanda kalite ile de ilgilidir.Buna orantılı olarak SİR’nun önemsiz kılmasının yanı sıra 12 yaşındaki bir çocuğun yetişkinler gibi tutuklanarak özgürlüklerinin kısıtlanması ve geleceklerin karartılması bu acıların arasındadır. Özellikle süre gelen bakış ile 14 yaşında ki bir çocuğun yaşamına son vermesi gibi acı acı örneklerle yüzleşilmediği de görülmektedir.Anayasa Mahkemesinin adil yargılama boyutu ele almadan dar bir bakış ile söz konusu “Semra OMAK “ kararı ²⁹ halen Pekin Kuralı, ÇHS’ vede ASS’ın içselleştirilmediği kararlardandır. Halen yok sayılan ve göz ardı edilen çocuklar, ÇKK ile bir şekilde korunduğu zannedilmektedir.Hukuk eli ile böyle bir “adalet” ise bu şekilde zannedilmektedir.

²⁷ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/isvicre-de-1980-lerde-genclik-adalet-uygulamasindaki-sosyal-hizmet-uzmanindan-bazi-gozlemler/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-savciliklari-uzerine-uluslararası-bir-değerlendirme/>

²⁸ <https://medya.barobirlik.org.tr/barowebiste/uploads/52/%C3%87OCUK%20ADALET%20S%C4%B0STEM%C4%B0/Ceza%20Sorumlulu%C4%9Funun%20De%C4%9Ferlendirilmesi%20Rehberi.pdf>
https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitimbasvuru_egitim/sucasuruklenencocuklara.pdf
https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitimbasvuru_basvuru/mukayeseli hukukta.pdf (Not .Sosyal inceleme raporu (ÇKK 35) bir tür “bilirkişi incelemesidir”. Rapor gerekçeli olmalıdır. Raporbilirkişinin kanaatini içermelidir.Fakat,neticede çocuğun ceza sorumluluğukonusundaki kararı hâkim verir. Sf 30.)

²⁹ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/19167>

Bilindiği gibi TCK'nun 4 maddesi ile “Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.” şeklinde hükmün yanı sıra ÇKK ile ilgili bildirim yükümlüğü (md.6) dahil tüm kamu görevlileri ile ilgili 44.maddesi Kanun'un önemli maddeleridir. Bu madde TBMM'de kanunlaşmış sözleşmeler içinde önceliktir. Anayasanın 10. maddesi açısından söz konusu 44.³⁰ maddesi ,hem hekimler hem de adalet yönetimi dahil herkesi kapsamaktadır.Bunların arasında ki . sosyal çalışma görevlilerin yanı sıra “adli destek görevli” yi de içeren boyut , hem çocukların korunması ve hemde vicdani açıdan doğrudan ilgili olmaktadır.

Çocukların üstün yararı ilkesi açısından keyfilikler ve hukuksuzluk,adaletsizlik hesapverilebilirlikle önemlidir. Ayrıca 2005 yılından beri UNICEF ve AB Ankara Delegasyonu ile öne çıkan AB Projeleri bu süreçte diğer önemli etkidir.ÇHS gibi uluslararası ilke ve değerleri korumak ve geliştirilmesi yerine ÇKK dahil ulusal düzenlemelerin çocuklar için yeterli kılındığı bir işlev ise halen süre gelmektedir.Diğer yurtdışı ve çocuk dostu için adalet ile ilgili 2010 yılından beri söz konusu kararların ve de benzer yapı ve uygulamaların dikkat edilmemesi ile Türkiye de ki çocukların çifte standart için bakabilmektedir.Bu yönde bir çağrı da yapılmıştır.. Avrupa Konseyinin sosyal çalışmacı ve sosyal hizmetler ile ilgili insan hakları ve de çocuk dostu adalet ile ilgili kararları ile bu göreve yönelik hem sosyal hizmetlerden hemde hakları engellenmesi vede uzaklaşılmasında ayrıca yardım edebilmektedir.³¹ Ahlak ve etik açısından ayıbın ötesinde hukusal boyutunda içeren durum,hukuksal sakatlık ve adalet kazalarına neden olurken çeşitli hukuk facialarını besleyebilmektedir.

Aynı zamanda sosyal çalışmacılar ile ilgili insan hakları konusunda 1991 yılından beri ayrı görev için Avrupa Konseyi tarafından söz konusu kararların ve ASS,Pekin Kurallarının dikkat edilmemesi hukuk dünyasına sahip bakış ile de ilgili olup hukukun arkasından dolanıp ve kılıf hazırlama ile de çocuklar için adaletten kaçırılmasının parçası olabilmektedir.ÇHS ve çocuklar bir araç olup özellikle halen web sayfasında yer alan “Sosyal Çalışma Görevlileri için Eğitim Kitabı” dahil çocuklar ve adalet için kara bir leke örneği olabilmektedir..Böyle bir toksikleme ile olağanlaşmaya ve duyarsızlığı beslemeye yönelik AB projeler ve bu yönde hazırlanan çeşitli kitaplar ve eğitimlerde bu hedefler arasındadır. Çeşitli kurumların birlikteliği ile 2005 yılından beri çocukların korunması yerine ÇKK'na yönelik uygulamaları korumak amacıyla toplumun aşığılanmasına da neden olmaktadır.

Kanunda yer almasına rağmen “UNUTULAN” hekim raporu ile ilgili tespit

³⁰ Kuruma başvuru

Madde 6- (1) Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar.
Kamu görevlisi

Madde 44- (1) Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

³¹ <https://www.cocukkorumatürkiye.com/cocuk-haklari-acisindan-avrupada-cocuk-dostu-adalet-el-kitabi-2025-temelinde-sistemde-ki-sosyal-hizmetin-rolu-ve-ozeti/>
<https://www.cocukkorumatürkiye.com/cocuk-haklarini-dert-edinenler-ve-unicefavrupa-birligi-türkiye-delegasyonuavrupa-konseyi-ankara-program-ofisi-dahil-ilgililere-acik-cagiri/>

AB Projeleri dışında , ÇKK ile ilgili çeşitli kitaplar arasında Türkiye Adalet Akademisi Yayınları arasında ki **“Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulamaları”** ile ilgili kitap ³² bunların arasındadır. Hâkim ve savcılar dahil adalet yönetimindeki çalışanlara yönelik kitaplar arasında Birinci baskısı 2022 ve Haziran 2025 dördüncü baskısı olan kitap ve eser “Emekli Hâkim ,Öğretim Görevlisi Gökten Koçoğlu” ve “Tetkik Hâkim ,Öğretim Görevlisi Süleyman Kaynar” tarafından hazırlanmıştır. Bu eserin arasında sosyal inceleme rapor ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

“ Çocuğun Ceza Ehliyeti & Kusur Yeteneği” ile ilgili üçüncü bölümün de “ Kusur Yeteneğinin Tespiti ve Çocuklara Özgü Güvenlik Tedbiri” ile ilgi kısımlar arasında “İkinci Grup” için “*SİR Raporunun Çocuğun Ceza Ehliyeti Konusunda Etkisi Nedir ?* ile ilgili bilgi 94 . sayfada yer alırken 95 .sayfada “Hekim Raporu Nedir?” ile ilgili bilgiler yer almaktadır :

“Raporun yasal dayanağı Çocuk Koruma Kanununun Uygulamasına İlişkin Usül ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 20. maddesinin 4.fıkrasıdır.

Çocuk Koruma Kanun da bu rapora dair düzenleme yoktur.Kanun’da unutulmuş bu rapor yönetmelikle düzenlenmiştir

Çocuk Koruma Kanununun Uygulanılmasına İlişkin Usül ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 20 maddesinin 4. fıkrası uyarınca ;hâkim veya mahkeme,sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algulama ve bu fiile ilgili olarak davranışların yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adli tıp uzmanı ,psikiyatrist ya da zorunluluk halinde uzman hekimden görüş alır.

12-15 grubundaki suça süreklenen çocuk hakkında “ işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algulama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediği” hususunda hekim raporunun alınması da, Yargıtay yerleşik içtihatlarına göre hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümleyeceği için ZORUNLUDUR “ şeklinde yer almaktadır.

Dolayısıyla kanunda (ÇKK) **“UNUTULAN”** böyle bir tespit ve fakat yönetmelikle sosyal inceleme raporu dışında büyük harfler ile zorunlu olan hekim raporunun Yargıtay içtihatları ile böyle bir durum kitapta öne çıkmaktadır. Bu yöndeki Yargıtay Ceza Kurulunun 04.04.2017 tarihli ve 2014 /13 -518 E;2017 /208 K sayılı bu karar ile birlikte ortaya kanunda “unutulan” ancak yönetmelikle öne çıkan bu zorunlulukla “hekim raporu” ile karar verilmesi meşrulaştırılmaktadır. Adalet yönetimi açısından 12-15 yaş grubu için oluşan kararlara dayalı olarak etkilerin de birlikte ele alınması önemlidir. Özellikle TCK.31. Maddesine yönelik **“ işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algulama ve bu fiile ilgili olarak davranışların yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi”** yönündeki bilgi ile ortaya çıkan “hekim raporu” ile yetişkinler gibi ağır cezalara maruz kalmaları sağlanabilmektedir.

ÇKK 6.maddesi için geçerli olan bidirim sözkonusu olmadan ve 44. madde ile bir cezasızlık hali ve TCK’nun 4 üncüye rağmen böyle bir adalette ki kaza ile çeşitli ölümcül kazalara neden olmaktadır. Çocuklara nasıl uygulandığının ve çocukların cezalandırılması amacıyla öne çıkan bakışın örneğidir. ÇHS’ni anlamsız kılmaktadır. 2006 yılından beri vicdanın körleşmesi içinde önemli bir örnek olabilmektedir. Ayrıca ve halen insancıl hukuk açısından bu noktaya geline böyle bir adalet ve hukuka bakış ile sosyal hizmetin işlevsizleştirilmesi böyle bir hukuksuzluk ve de adaletsizliği besleyebilmektedir.

³² <https://yayin.taa.gov.tr/kitap/cocuk-koruma-kanunu-ve-uygulamalari--4->

Ayrıca 2007 yılında SABEV Yayınları tarafından “Çocuk Koruma(ma) Kanunu” kitabında sosyal inceleme rapor dahil bu yöndeki bilgiler arasında söz konusu (md 20/4) .214 sayfada ³³ yer almaktadır.Yine bu bilgi 2008 yılında ki SABEV Yayınevi tarafından “Çocuk Koruma(ma) Kanunu-2) kitabın 57. sayfasında yer almaktadır. Ceza Kanununun mantığı ve felsefesine gayet uygun olan bu uygulama ve bu kapsamda düzenlenen bu rapor yerine sosyal inceleme raporunun bunun yerine almasının istendiği ve hedeflendiği de görülen bu usul ve esasın yeterli olduğunun görülmemesi nedeni ile maddenin dördüncü fıkrasında gene bu yönde ayrı bir düzenleme yapıldığı şekilde bir tespit yansıtılmaktadır.

Bu bağlamda; dördüncü fıkrada yapılan bu düzenlemenin “*Aslında yasadan farklı bir şekilde yapılan bu düzenleme*” şeklinde ki bilgi ve bu durumun dikkat edilmemesi dahil körleşme milyonlarca çocuğun nasıl geleceklerinin çalındığının da örneğidir. Bu bilgi ile bu yönetmelik dahil bazı diğer maddelerin iptali ile hukuksal bir sürecin başlamasına nedendir.Ancak bu yönde bir eylemsiz hali süre gelmiştir. .Halen de mümkündür.Diğer yandan bu süreçte ÇHS yerine ÇKK’na ve de TCK.31 maddeye yönelik UNICEF tarafından TBB ile öne çıkan eğitimlar açısından CMK Avukatları dahil gelecekleri karartılan milyonlarca çocuğun, veballeri altında olduğu acı bir durumda yaşanılmaktadır.

Bu açıdan Türk Adalet Akademisinin de ki ÇKK ile ilgili son kitapta yer alan “*Çocuk Koruma Kanun’ da bu rapora dair düzenleme yoktur.Kanun’da unutulmuş bu rapor yönetmelikle düzenlenmiştir*” şeklindeki cümle , teşekkür edilmesi gereken değerli bir bilgidir. Hukuksal açıdan bu değerli bilgi aynı zamanda çözümü de halen birlikte içermektedir. Bu bilginin ötesinde 2022 yılından beri hukuksal çözüme taşınmaması ise değerlendirilmesi gereken bir konudur.Bu cümle ile birlikte 2006 yılından beri milyonlarca çocuğun adalet kazası ile etkilenmesi ve geleceklerin karartılması nedeniyle çeşitli hukuksal facialar ise ÇHS , Anayasa’ ve de insan haklarına rağmen süre gelmektedir. Tepkisizliğin olağanlaşması ve kanunda “unutulan” paslı neşter ile çocuklar için acı acı öyküleri beslemesi aynı zamanda insan hakları konusunda nasıl uzaklaşıldığının acı örneği olabilmektedir.

Ayrıca Türkiye Adalet Akademisi Yayınları tarafından eğitim almış binlerce hâkim ve savcılar için bu kitaptaki tespit ve açıklama aynı zamanda bir adalet kazası örneği için ayrıca önemli olmuştur.Halbuki bu bilgi ve açıklama aynı zaman çözümü içerken sosyal hizmet konusundaki eksiklik ve güvensizliği ve de ÇKK yönelik bu kitapta yer alan bilgi önemli değerli tespit ve açıklamadır. Aktif hukuk ve adalet yerine “pasif hukuk” ve “pasif savunuculuk” içinde önemli örnek olabilmektedir. Çocukların nasıl ve ne şekilde üstün yararı için ÇHS açısından Pekin

“Ceza Kanununun mantığı ve felsefesine geyet uygun olan bu uygulama ve bu kapsamda düzenlenen bu rapor yerine sosyal inceleme raporunun bunun yerine almasının istendiği ve hedeflendiğide görülen bu usul ve esasın yeterli olduğunun görülmemesi nedeni ile maddenin dördüncü fıkrasında gene bu yönde ayrı bir düzenleme yapıldığını da görmekteyiz. Bu bağlamda; dördüncü fıkrada yapılan bu düzenleme ile “İkinci ve üçüncü fıkralardaki hâllerde” bağlantısı ile sadece “ hâkim veya mahkeme” nin “ sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adli tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır.” şeklindeki düzenlemesi ile de sosyal inceleme raporu ile birlikte adli tıp uzmanı,psikiyatrist ve uzmanının tam olarak belirtilmediği bir uzmandan da ayrıca tıbbi bir görüşün alınacağı yönünde de ayrı bir usul ve esasında getirildiği görülmektedir.

Aslında yasadan farklı bir şekilde yapılan bu düzenleme ile bu tıbbi görüşün sadece hakim ve mahkeme tarafından sosyal inceleme raporu ile birlikte isteneceği anlaşılmakta olup savcılığın bu kapsamda görüş isteyip isteyemeyeceği ise bu düzenleme ile belli değildir. Ayrıca bahsi geçen uzmanın da uzmanlık alanı da fıkradaki bu düzenleme de tam olarak belli olmayıp bu kapsamda bir cildiyeci uzmanın veya bir ürologunda sosyal inceleme raporu ile birlikte görüşünün alınıp alınmayacağının belirsiz olduğunu da bu bağlamda görebilmekteyiz.” Sf.213-14

Kuralları ve de sosyal hizmetler açısından nasıl ve ne şekilde ele alınmadığı da görülmektedir. Aynı zamanda ASS daki ilkeler ve de haklar ve bu yöndeki belge ve kararlarda yok sayılabilmektedir..

Ayrıca Kanunda yer almamasına rağmen sosyal inceleme ile ilgili diğer önemli konu "bilirkişi" ile ilgilidir. SİR'nun ayrı bir rapor ve bilgi olarak karar verilmesine yönelik bu uygulamanın bilirkişi özelliğ,ne sahip olmasına Prof.Dr. F. Yenisey olmak üzere akademik çabanın karşılığı, kanunda yer almaması veya unutulmasına rağmen yine uygulama yönetmeliğın 20 maddesinin 3 fıkrasında özellikle yer almaktadır.³⁴

Görüldüğü gibi sosyal incelemeyi yapan **bilirkişi** özelliğ kazandırılarak çocuğın içinde bulunduğ aile ortamı, sosyal çevre koşulları, gördüğü eğitim, fiziksel ve de ruhsal gelişimi hakkında SİR gibi bir rapor aynı zamanda ruhsal gelişmeleri SİR kapsamında birlikte içermektedir. Bu yönde bir yetenek için takdir ederken, görevlendirdiğ **bilirkişinin** hazırlamış bulunduğ raporda ki gözlem, tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurur şeklinde boyut aynı zamanda evrensel açıdan SİR ile ilgili zorunluluğın farklılaşmasına ve de yozlaştırılmasına yöneliktir. Bu özellikle kanunda yer almamasının yanı sıra unutulması nedeniyle böyle bir anlam ve önem kazandırılırken bu yönetmeliğın farklı farklı maddelerinde de (Md 5;Md.13;Md.17;Mad 20 yer almaktadır.

Ayrıca devamı olarak 21 maddenin 2. fıkrasında ki SİR da çocuğın işlediğ fiil ile ilgili olarak hukukî anlam ve sonuçları kavrayabilme ve bu fiile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığı hakkında sonuç değerlendirmesinde bulunulmaz şeklinde ki düzenlemenin devamı olarak 3.fıkrada ise suça sürüklenmiş çocuğın, işlediğ fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiil ile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur şeklinde yer almaktadır.

Görüleceğ gibi Yönetmeliğın 20. maddesinin 3. fıkrası, sosyal incelemeyi yapan kişiye açıkça "**bilirkişi**" sıfatı yüklemektedir.. Ancak 21. maddenin 2. fıkrası, bu bilirkişinin elinden en temel yetkiyi yani bir sonuç kanaatine varma yetkisininide almaktadır..Kanun ile de çelişmektedir. Özellikle ve oluşan kargaşa ile SİR'nun bilirkişi özelliğ ile birlikte "*Sen bir bilirkişisin, çocuğın ailesini, sosyal çevresini, ruhsal gelişimini incele.*" 20. madde de bahsedilmektedir. 21/2 madde ile de "*Ama sakın ha, çocuğın bu suçu işlerken hukuki anlam ve sonuçları kavrayıp kavramadığına (kusur yeteneğine) dair bir 'sonuç değerlendirmesi' yapma.*" demektedir.

Bu durum, bir cerraha "hastayı ameliyat et (bilirkişi ol) ama teşhis koyma (sonuç yazma)" demek gibidir. Sosyal çalışma görevlisi, sistem tarafından bir "bilgi toplayıcıya" indirgenmekte, mesleki otonomisi ve bilimsel kanaat hakkı gasp edilmektedir. Aynı zamanda hukukun arkasından dolanılması ve SİR anlamsız ve önemsiz kılarak söz konusu zorunluluğın engellenmesine yönelik çaba düzenleme de ki karşılığın, kanuna rağmen mümkün kılınması Pekin Kuralını anlamsız ve özemsiz kılmaktadır.Bu duruma ortaklık yapan TBB ve AB Projeleri ile öne çıkan UNICEF tarafından ortaya çıkan milyonlarca hukuk faciaları ve çocukların geleceklerinin katledilmesi bu yönetmelik ve bakış ile de adalet adına ve adalet yönetimi tarafından süre gelmektedir.

³⁴ (3) Fili işlediğ sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fi ile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını takdir yetkisi münhasıran mahkemeye aittir. Sosyal incelemeyi yapan **bilirkişi**, çocuğın içinde bulunduğ aile ortamı, sosyal çevre koşulları, gördüğü eğitim, fiziksel ve ruhsal gelişimi hakkında bir rapor düzenler. Hâkim, bu yaş grubuna giren çocuğın kusur yeteneğinin olup olmadığını takdir ederken, görevlendirdiğ **bilirkişinin** hazırlamış bulunduğ raporda yer verilen gözlem, tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurur.

Hukuksal koruma bağlamında ön çıkan müdafiler dahil adalet yönetimdeki Türk hukuk dünyası tarafından sosyal hizmete karşı öne çıkan güvensizlik ,sosyal hizmetler ile ilgili bilgisizlik ve bu yöndeki korku ile adaletten kaçırılması gibi bir amaç bu yönde bir sürekliliği, bu şekilde besleyebilmektedir..Çocukları hem severiz hem de döveriz diyerek özellikle de SİR ‘na ek olarak hekim raporunun unutulması gibi gerekçe olması ve de ortaya çıkan bu boyutun halen çözümsüz kılması ve “eylemsiz hali “ diğer taraftan adalet ile gelinen acıtıcı ve hüznünlü noktadır.

Çocuk için bile unutilan ve kariyer dahil araç olarak yararlanılma için bu yöndeki çabalar ise adalete karşı saygı konusundaki yoksunlukla ve de karakter ile de ilgilidir. Çünkü adalete saygı ,insan olmanın öncelikli gereğidir. İyi insan olmadan iyi bir meslek elemanı olmak karakter ile de ilgilidir.Bu karakter ve mesleklerin onurların korunmasını etkileyen sosyal hizmetler için ve ile, ancak “adalet” vardır. En etkin yaşam güvencesi ise bu yöndeki bilgi ile “adalet”tir.Adaletsiz kalmak çocukların güçsüz ve savunmasız bırakılması ve bu yöndeki çabalar aslında adalete kötülükleri beslemektedir. Bu yöndeki toksik bilgiler ile, toksikleminin engellenmesi yerine yapılan ortaklığa da adalet denilemez.Hakkı sağlayıp korumayan ,haksızlığı önleyip gidermeyener arasındaki avukatlık hizmeti aynı zamanda sosyal ve hukuk devletini anlamsız ve önemsiz kılmaktadır.

Çocukların korunmaması toplum ve de devletin direğini de yıkabilmektedir.Adalet yönetimde yer alan tüm görevliler aynı zamanda kendilerini ÇKK.44 maddesi ve anayasal açısında yargılamasını görev yapmaktadır. TCK.4 üncü maddesi ile birlikte söz konusu işlemler dahil öne çıkan sorumluların, sorumsuz kalmaması ve kuralların, kuralsızlığı engellenmek içindir.Ancak buna rağmen cezasızlık hali bir sorun kaynağı olabilmektedir.Ahlak ve etik açıdan ayıbın ötesinde ortaya çıkan hukusal oksimorun durum aynı zamanda çocukların üstün yararının karşılığını bulamamaktadır. Halen eksik olan ADALETİN bulmasına da zorlaştırmaktadır.

Diğer taraftan 2006 yılından beri ÇKK.44 maddesine rağmen “ UNUTULAN” bu maddenin ve bilirkişi ile ilgili maddelerin iptali ise öncelikli bir hukuksal çözümdür. Sosyal hizmetler ile ilgili teknik boyut ile ilgili çözüm ,adalete erişim içinde önemlidir. Bu amaçla ve Anayasa’da öne çıkan 2-10-11-36-38-42-90-124 ve 137 maddenin yanı sıra ASŞ’nın 14-16-17 ve ÇHS’nin 3- 37-40 ve de Pekin Kuralının 4-16-22 maddelerinin yanı sıra Avrupa Konseyinin 1991 yılından beri Çocuk Dostu Adalet açısından kararların birlikte ele alınmasıyla ÇKK’da halen “sosyal çalışma görevlisi” ve “suça sürüklenen çocuk” gibi tanımların iptali önceliklerdendir.

Adalet yönetimi dahil meslek ve görevlerin açık ve net olması amacıyla söz konusu “adli destek görevlisi” ve “adli görüşmeci “ gibi tanımın yanı sıra “pedagog” ibaresinin her yerde kaldırılması bu iptaller arasında yer almalıdır. ÇKK/35.madde ki “gerektiğinde” ve “takdirinde” ki sözcüklerin iptalinin yanı sıra eksik olan resmi vesayet gibi bir birim için ÇKK’nun 9. maddesinde ki 30 gün yerine 72 aya çıkarılması önemli çözümlerdendir.

ASHB ‘da ki Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünde kurulacak bu birime yönelik yetkinliğide içerecek yönetmelikle çocukların korunması da başlayabilir. Bu yöndeki bilgi eksikliği giderilirken aynı zamanda ceza sorumluluk yaşının 14 olması ile gençler için bir yargılama sürecinde Kunter ve Dönmezer Tasarılarında ki örneklerden yola çıkarak insancıl ve uygar bir ceza kanununu için TCK.31 maddesi güncellenebilir.

15-18 grubu için zorunlu olan sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili yetenek aranılarak Pekin Kuralının karşılığı ÇHS açısından da bulabilecektir.Topluma ve çocuklara yönelik bir kandırma sona erebilecektir.Adalet için sosyal hizmete karşı saygı ile de, ÇKK daki savcılık birimi dahil

mahkemeler, çocuk yerine gençlik ile değiştirilerek yeni bir uygulama başlatılabilir. Mahkemelerin yayınlaşması amacıyla halen var olan ceza mahkemelerinin numaraları arasında birisi gençlik mahkemesi yetkilenmesi de çözümlerdendir. Halen eksik Çocuk Dostu Adalet gibi bakışın karşılığını da bulabilecektir. Çocuklar ve topluma yönelik AB Projeleri ile böyle bir çifte standartta sona ererken TBB tarafından 2005 yılında yapılan uyarının ancak gerçekleştirmesini sağlayabilir.

Diğer yandan gençlik suçluluğu açısından ekran zorbalığı dahil güncel sorunlar dahil çekirdek grup ve adalet yönetimi açısından iki model 2007 yılından beri “Çocuk Koruma(ma) Kanunu” kitapların da çözümleri de birlikte içermektedir. Sosyal hizmetlere karşı bakış ile bu yöndeki körleşme TBB ve UNICEF ve de AB Delegasyonun açısından da sorunun da parçası olabilmektedir. ÇHS ‘ni korumak yerine garabetlikleri korumak amacıyla süre gelen ve özellikle kanunda yer almayan ancak unutulularak dahil edilen hekim raporunda ki hukuksal facialara yönelik şimdiye kadar süre gelirken Türkiye Barolar Birliği ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından yönetmelik için gereğini yapmadığı da görülmektedir.

Özellikle 2005 yılında TBB temsilcisi tarafından yapılan uyarıya rağmen ÇKK daki hukuksuzluğa yapılan ortaklık ve de böylece milyonlarca çocuğun geleceğinin çalınması böyle bir vebal ile ve söz konusu öyküler, çeşitli hukuk facialara ortaklık insanlık içinde kötü bir sınav olabilmektedir. Bu süreklilikle sosyal hizmetlerin ve adalet hizmetinin yozlaşmasına yönelik sosyal çalışmacılar açısından bu yöndeki engellemelere yapılan ortaklık aynı zamanda özveri isteyen ve insan haklarını korumak ile de doğrudan ilgilidir. Ancak bu yöndeki yoksunluk ve karaktere orantılı olarak ÇHS’nin araçsallaşması ile çocuklar ve insanlık için ortaya çıkaran vahim ve endişeli durum, insan hakları için ele alınmasını bu açıdan ve özellikle insan hakları için görev yapmaktadır.. 22.12.2025

SHU Nihat Tarimeri³⁵

Çocuk Koruma Türkiye Grubu Koordinatör

NOT: Türkiye Adalet Akademisi Yayınları tarafından “Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulamalar” ile ilgili kitapta Sosyal İnceleme Raporu ile ilgili 35.maddede “unutulan” ve bu yönde ek olarak hekim rapor ile ilgili cümle ve bu yöndeki yukarı da yer alan bilgilerin Yapay Zekalar arasında ki “GEMİNİ “ Ekibi tarafından üretilen bazı örnek bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Kurulan diyalog ile söz konusu deneme ve derlemede , Türkçe bilgilerin önce İngilizce ve daha sonra Türkçe’ye üretilen bilgiler, bazı anlam kaymalar ile üretilmiştir. Ortaya çıkan bir resim ve görüşü ortaya çıkarması nedeniyle bilgiler aşama aşama üretilen bu çalışma sadece bir deneme çalışma olup yarım saat içinde ki durum içinde bir örnektir.

³⁵ Zürih Gençlik Savcılığı (E) Sosyal Çalışmacı

Not: Bu çalışma ve çağrı, Avrupa Konseyi Bakanlık Komitesi’nin Sosyal Çalışmacılar için 1991(16) dahil sosyal çalışmalara yönelik görev ve taraf olması bağlamında hazırlanmıştır. Çocukların üstün yararı öncelik olup taraf olma ve çekincenin ortadan kaldırılması BM Çocuk Hakları Komitesi ile ilgili grub ve başvurma hakkı dahil durum ve konum açısından diğer bir nedendir.

Çocukların üstün yararı için çocuk hakları konusu dert edinenlerle oluşan grup ve bu yöndeki “cocukkorumatürkiye.com” ortamında bilgi üretmeyi ve tarihe not etmeyi amaçlamaktadır.

BÖLÜM II

YAPAY ZEKA “GEMİNİ” EKİBİ TARAFINDAN ÜRETİLEN BAZI BİLGİ ÖRNEKLERİ:

ÖRNEK 1

PARADOKSAL BİR SİSTEMDE ÇOCUKLUK VE YOK SAYILAN GENÇLİK DÖNEMİ: GELECEĞİN KARARTILMASI

Türkiye çocuk adaleti sistemi, paradoksal bir temele dayanır: TCK'nın cezalandırma mantığı ile ÇKK'nın koruyucu yaklaşımı arasında varoluşsal bir çatışma söz konusudur. TCK Madde 31, çocukların cezai sorumluluğunu yaş gruplarına göre belirlerken paradoksal olarak çocuğun üstün yararını göz ardı eder; ÇKK Madde 35 ise uzmanlaşmış yargı mercilerini zorunlu kılmasını gerektirmektedir. Ancak uygulamada sınırlı kalır. Halbuki Sosyal İnceleme Raporu (SİR), bu paradoksal çatışmayı çözmesi beklenen bir araçtır, ancak pratikte bürokratik bir formaliteye dönüşür.

1. TCK Madde 31: Cezalandırmanın Paradoksal Baskınlığı

TCK Madde 31, suça sürüklenen çocukların (SSÇ) cezai sorumluluğunu paradoksal bir şekilde yaşa göre sınıflandırır ve sistemi cezalandırma odaklı hale getirir. Aşağıdaki tablo maddeyi özetler:

Yaş Grubu	Cezai Durumu	Sorumluluk	Uygulanan Prensip
0-12 Yaş	Mutlak Sorumsuzluk		Ceza uygulanmaz; koruyucu tedbirler (ÇKK) esastır.
12-15 Yaş	Göreceli Sorumluluk		Fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği (temyiz kudreti) incelenir; algılayana ceza indirimi uygulanır.
15-18 Yaş	Göreceli Sorumluluk		Temyiz kudreti ve SİR aranmaksızın ceza indirimi (üçte bir oranında) uygulanır.

Bu düzenleme paradoksaldır çünkü ÇKK'nın "son çare" ilkesine aykırıdır; özellikle 15-18 yaş grubu için otomatik cezai sorumluluk, çocuğu bireysel özelliklerinden bağımsız olarak "sanık" konumuna iter. Ayırt etme gücü raporu (tıbbi inceleme), paradoksal olarak kanunda doğrudan düzenlenmez ve Yönetmelik Madde 20/4'e dayandırılır.

2. ÇKK Madde 35: Uzmanlaşmanın Paradoksal Sınırlılığı

ÇKK Madde 35, soruşturma ve kovuşturmanın uzman mercilerde yürütülmesini zorunlu kılar: "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, çocuklar hakkında, diğer kanunların çocuklarla ilgili hükümleri uygulanır." Bu, prosedürel uzmanlaşmayı sağlar ancak TCK'nın cezai baskısı altında paradoksal olarak etkisiz kalır. Pekin Kuralları Madde 16'nın sosyal inceleme zorunluluğu, paradoksal biçimde kanun yerine yönetmeliğe indirgenmiştir.

3. Yönetmelik ve SİR'in Paradoksal İşlev Kaybı

Yönetmelik, SİR'i koruma çekirdeği olarak konumlandırır. Madde 20/4, hâkimin "gerekli gördüğü hâllerde" rapor talep edebileceğini belirtir; bu takdir yetkisi paradoksal olarak zorunluluğu

zayıflatır. Madde 21/2, rapor içeriğini (sosyal çevre, psikolojik hal, rehabilitasyon önerileri) zorunlu kılar ancak uygulamada TCK etkisiyle yüzeysel kalır. Bu, sistemik bir paradoks yaratır: Koruma araçları cezalandırmaya hizmet eder.

4. Sistemik Paradoksal Sorunlar ve Adlandırmalar

Sistem, aşağıdaki kavramlarla tanımlanabilir:

Akademik Adlandırma	Açıklama
Çocuk/Gençlik Adalet Sistemini Araçsallaştırma	Koruma araçlarının paradoksal olarak cezalandırma hedefine indirgenmesi.
Sistemik Yozlaşma	Yasal mekanizmaların paradoksal sapması.
Gençliğin Aşırı Kriminalizasyonu	Sosyal sorunların paradoksal cezalandırılması.
Kurumsal İhmal ve Eziyet	Uluslararası yükümlülüklerin paradoksal ihlali.

Bu paradoksal sorunlar, 2005'ten beri yüz binlerce çocuğun ağır cezalara maruz kalmasına yol açmıştır.

5. Anayasal Paradoksal İhlaller ve Tazminat Hakkı

Yönetmelik'in kanun yerine geçmesi paradoksal bir yetki gaspıdır. Anayasa Madde 38 (kanunilik), Madde 36 (adil yargılanma) ve Madde 137 (görev ihmali) ihlal edilir. Tazminat, hizmet kusuru temelinde talep edilebilir; AİHS normları bunu güçlendirir.

6. Adil Yargılanma Boyutunun Paradoksal İhlali

Adil yargılanma hakkı (Anayasa Madde 36), raporların hukuki kesinlikten yoksun olması nedeniyle paradoksal olarak zedelenir. AİHS Madde 6 uyarınca süreç öngörülebilir olmalı; yönetmelik dayanağı prosedürel belirsizlik yaratır.

Sonuç: Paradoksal Sistemden Reformlara

Sistem paradoksal bir şekilde cezalandırma baskısından kurtulmalıdır. Öneriler:

1. TCK Madde 31 revizyonu.
2. SİR zorunluluğunun kanuna taşınması.
3. Eğitim artırımı.
4. Otomatik tazminat mekanizması.

ÖRNEK 2

ADALET KAZASI : TCK MADDE 31, ÇKK MADDE 35 VE SOSYAL İNCELEME RAPORU EKSENİNDE ÇOCUK KORUMA PARADOKSU

Giriş: İki Kanun Arasında Sıkışan Çocukluk

Türkiye'deki çocuk adaleti sistemi, 2005 yılında yürürlüğe giren iki ana hukuki düzenleme arasında varoluşsal bir gerilim yaşamaktadır: **Türk Ceza Kanunu (TCK)** ve **Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)**. TCK, suçun unsurları ve cezalandırma felsefesi üzerine kuruluyken; ÇKK, koruma, rehabilitasyon ve çocuğun üstün yararını esas alır. Bu makale, bu iki paradigmanın çatıştığı üç kilit noktayı (TCK m. 31, ÇKK m. 35) ve bu çatışmayı çözmesi beklenen ancak işlevi yozlaşan bir mekanizmayı (Yönetmelik m. 20/4 ve m. 21/2'deki Sosyal İnceleme Raporu - SİR) incelemektedir.

1. TCK Madde 31: Cezalandırmanın Ağır Basan Varlığı

TCK Madde 31, suça sürüklenen çocukların (SSÇ) cezai sorumluluğunun yaşa göre belirlendiği temel hükümdür. Bu madde, sistemi koruyucu-önleyici bir mekanizma olmaktan çıkarıp, adeta bir ceza mekanizmasına dönüştüren paradigmanın kalbidir.

Yaş Grubu	Cezai Sorumluluk Durumu	Uygulanan Prensip
0-12 Yaş	Mutlak Sorumsuzluk	Ceza uygulanmaz, koruyucu tedbirler (ÇKK) esastır.
12-15 Yaş	Göreceli Sorumluluk	İşlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği (temyiz kudreti) incelenir. Algılayana ceza indirimi uygulanır.
15-18 Yaş	Göreceli Sorumluluk	Temyiz kudreti şartı aranmaksızın ceza indirimi uygulanır (üçte bir oranında).

Paradoks: ÇKK'nın temel ilkesi, çocuğun tutuklanması ve cezalandırılmasının **son çare (ultima ratio)** olmasıdır. Ancak TCK m. 31, özellikle 15-18 yaş grubu için, fiili gerçekleştirmeleri halinde otomatik olarak indirimi olsa bile **cezai sorumluluğu** öne çıkarmakta ve çocuğun ıslahı yerine yetişkin adaletine yakın bir cezalandırmayı zorunlu kılmaktadır. Bu durum, çocuk mahkemelerinin koruyucu rolünü zayıflatmakta, çocuğu bireysel farklılıklarından bağımsız olarak "sanık" pozisyonuna itmektedir.

2. ÇKK Madde 35: Yargılamanın Uzmanlık Kapısı

Çocuk Koruma Kanunu Madde 35, suça sürüklenen çocuklarla ilgili soruşturma ve kovuşturmanın **uzmanlaşmış mercilerde** yürütülmesini zorunlu kılar.

ÇKK Madde 35: (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, çocuklar hakkında, diğer kanunların çocuklarla ilgili hükümleri uygulanır. (2) Çocuk mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda, soruşturma ve kovuşturma makamlarının görev ve yetkileri diğer kanunlarla düzenlenir.

İşlevi: Bu madde, TCK'nın cezai sorumluluk kapısından giren çocuğun, yargılama sürecinde en azından **Çocuk Mahkemeleri** veya **Çocuk Savcılıkları** gibi uzmanlaşmış bir adli yapının koruması altına girmesini sağlar. Madde 35, sistemin "uzmanlık" ve "özel muamele" taahhüdünün hukuki dayanağıdır. Çocuk, yetişkin ceza mahkemelerinde yargılanmaktan kısmen korunur ve davanın ÇKK'nın koruyucu ruhuna uygun olarak ele alınması beklenir.

Sorun: ÇKK m. 35, yargılamanın uzmanlaşmasını sağlasa da, esas alınan ceza hükümleri (TCK m. 31) yetişkin odaklı kaldığı sürece, bu uzmanlaşma sadece prosedürel bir farklılık yaratır; sonuçta verilen karar (ceza miktarı) üzerindeki koruyucu etki sınırlı kalır.

3. Uygulama Yönetmeliği ve SİR'in İşlev Kaybı

Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, ÇKK'daki koruyucu tedbirlerin somutlaşması ve özellikle adli süreçte çocuğun üstün yararının nasıl gözetileceğini belirleyen kritik araçtır.

A. Yönetmelik Madde 20/4: SİR İstek Yetkisi ve Gereklilik

Yönetmeliğin 20. maddesi, Sosyal İnceleme Raporu'nun (SİR) hazırlanmasını düzenler. Madde 20/4 ise genellikle mahkemenin bu raporu talep etme yetkisine odaklanır:

Yönetmelik Madde 20/4'ün Özü: *Hâkim, çocuğun sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik gelişimi ile kişisel özelliklerine ilişkin bilgi edinmeyi gerekli gördüğü hâllerde, sosyal inceleme raporunun hazırlanmasını sosyal hizmet kuruluşu veya ilgili uzmandan isteyebilir. Buna ek olarak kanunda yer almamasına rağmen hekim rapor, SİR'nu önemsiz kılmaktadır.*

Analiz: Bu fıkra, SİR'i elde etme yetkisini hâkime vermektedir. Her ne kadar Yargıtay içtihatları ve uluslararası standartlar (BM Pekin Kuralları) SİR'in özellikle tutuklama ve hüküm süreçlerinde zorunlu olduğunu vurgulasa da, fıkradaki **"gerekli gördüğü hâllerde"** ifadesi, teoride hâkimin takdir yetkisini ön plana çıkarır. Bu takdir yetkisi, **TCK m. 31'in cezalandırma baskısı** altında, SİR'in önemini azaltabilir veya raporun sadece formalite icabı istenmesine yol açabilir. Hekim raporunun öne çıkarılmasıyla SİR, çocuğun üstün yararını sağlayacak temel bir *koruma* aracı olmaktan çıkıp, kararı etkilemeyen bürokratik bir *ek* belgeye dönüşme riski doğar.

B. Yönetmelik Madde 21/2: SİR'in Olmazsa Olmaz İçeriği

Yönetmeliğin 21. maddesi SİR'in içeriğini belirler. Madde 21/2 ise raporun, kararın bireyselleşmesini sağlayacak hayati bilgileri içermesini zorunlu kılar:

Yönetmelik Madde 21/2'nin Özü: *Hazırlanan raporda; çocuğun sosyal ve aile çevresi, eğitim durumu, psikolojik durumu, fiziksel sağlığı, suç işleme nedenleri veya korunma ihtiyacı, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygunluğu ve rehabilitasyon için öneriler yer alır.*

Analiz: Bu fıkra, SİR'in **fiile değil faile odaklanma** misyonunu netleştirir. Raporda istenen bu detaylı bilgiler (suç işleme nedenleri, rehabilitasyon önerileri), yargılama makamının TCK'nın sadece ceza vermeye odaklanan mantığından sıyrılıp, ÇKK'nın **ıslah ve topluma yeniden kazandırma** felsefesine geçiş yapması için bilimsel zemin hazırlar.

Sistemik Çatışma Noktası: Uygulamada, yargı makamları TCK m. 31'den gelen cezai sorumluluk baskısıyla hızla cezaya odaklanırken; Yönetmelik m. 21/2'nin zorunlu kıldığı detaylı SİR içeriği (rehabilitasyon önerileri, suç nedenleri), ya yüzeysel olarak hazırlanmakta ya da verilen ceza kararında yeterince dikkate alınmamaktadır. Raporun içeriği, "üstün yarar" ilkesini hayata geçirecek en güçlü araç iken, TCK'nın etkisiyle bu araç işlevsiz kalmaktadır.

Sonuç: Paradigmayı Koruma Yönünde Değiştirmek

Türkiye'deki çocuk adaleti sistemi, TCK m. 31'in yetişkinlere özgü cezalandırma ruhu, ÇKK m. 35'in uzmanlık taahhüdü ve Yönetmelik m. 20/4-21/2'nin bireyselleştirilmiş koruma mekanizması arasında bir denge kurmakta başarısız olmuştur.

Sistemin, çocukları damgalayan ve cezalandıran yetişkin adaletinden uzaklaşarak, **ÇHS'nin zorunlu kıldığı** koruyucu ve rehabilite edici bir yapıya dönüşebilmesi için:

1. **TCK Madde 31'in Etkisi Azaltılmalıdır:** Cezai sorumluluk yaşları yeniden gözden geçirilmeli ve tutuklama/ceza kararları için ÇKK'nın *son çare* ilkesi mutlak öncelik haline getirilmelidir.

2. **SİR'in Zorunluluğu Genişletilmelidir:** Yönetmelik ve uygulamalar, SİR'in sadece "gerekli görüldüğü" hallerde değil, ceza veya tutuklama içeren tüm kararlardan önce zorunlu kılınmasını sağlamalıdır.
3. **SİR'in Kalitesi ve Kullanımı Artırılmalıdır:** Yönetmelik m. 21/2'nin öngördüğü detaylı sosyal, psikolojik ve rehabilitasyon odaklı verilerin yargı kararlarına somut olarak yansıtılması için hâkim ve savcılarının eğitimi ile sosyal hizmet uzmanlarının yetkinliği artırılmalıdır.

Aksi takdirde, Türkiye'deki çocuk adaleti, elindeki en güçlü koruma araçlarına (SİR) sahip olsa bile, TCK'nın baskısı altında *cezalandırmanın anatomisini* tekrarlamaya devam edecektir.

ÖRNEK 3

KANUNUN SESSİZLİĞİ, YÖNETMELİĞİN HÜKMÜ: ÇOCUK ADALET SİSTEMİNDE AYIRT ETME GÜCÜ RAPORU'NUN PARADOKSU

(TCK Madde 31 ve Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik Madde 20/4 Ekseninde Akademik Bir Analiz)

Giriş: Hukuk Hiyerarşisinde Gözden Kaçan Bir Boşluk

Türkiye çocuk adaleti sistemi, suça sürüklenen çocukların (SSÇ) cezai sorumluluğunu belirlemede temel dayanağını Türk Ceza Kanunu'nun 31. maddesinden almaktadır. Özellikle **12-15 yaş** grubu için kritik öneme sahip olan, çocuğun "**işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği**" (ayırt etme gücü/temyiz kudreti) testi, yargılama sürecinin yönünü belirler. Akıl hastalığının da içeren benzer testin sonucu, doğası gereği, nöropsikiyatrik ve tıbbi bir değerlendirmeyi zorunlu kılar.

Ancak, alanında uzman akademik yayınlarda ve pratiğe yönelik rehberlerde (Türkiye Adalet Akademisi Yayınları dahil) atıf yapılan, cezai sorumluluğun tayininde hayati rol oynayan bu **tıbbi rapora** (Genellikle **Ayırt Etme Gücü Raporu** veya pratik dilde **Hekim Raporu** olarak anılan) ilişkin düzenlemenin, sistemin çatı yasası olan **Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)** içinde yer almaması, hukuki bir paradoks ve sistemik bir boşluk yaratmıştır.

Kanun'da unutulmuş bu düzenlemenin, **Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 20. maddesinin 4. fıkrası** gibi bir ikincil mevzuat hükmüne dayandırılmasının, hukuk güvenliği ve çocuğun üstün yararı açısından taşıdığı riskleri analiz etmektedir.

1. TCK Madde 31 ve Zorunlu Tıbbi İnceleme İhtiyacı

TCK Madde 31/2, 12 yaşını doldurmuş ancak 15 yaşını doldurmamış çocukların cezai sorumluluğunun doğması için **temyiz kudretine** sahip olmasını şart koşar bir durum kanunda yer almaması ile yönetmelikle zorunlu kılmaktadır.

TCK Madde 31/2: *Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı halinde, bu kişiler hakkında ceza indirimi uygulanır.*

Bu hüküm, bir çocuğun sadece yaşını değil, bilişsel ve psikososyal olgunluğunu da dikkate alan bireyselleştirilmiş bir yaklaşım gerektirir. Bu yeteneğin varlığı veya yokluğu, bir sosyal çalışmacıdan ziyade, **tıbbi/adli tıp uzmanları** tarafından düzenlenen bir raporla tespit edilmesi daha önceki TCK'nın da devamıdır. Bu iki farklı rapor, yargılamanın koruyucu tedbire mi yoksa

cezai yaptırıma mı yöneleceğini belirlediği için, ÇKK felsefesi açısından **Sosyal İnceleme Raporu (SİR)** kadar kritik, hatta TCK açısından daha belirleyicidir.

2. ÇKK'daki Yapısal Boşluk ve Kanun-Yönetmelik İlişkisi

Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK), **Madde 35** ile soruşturma ve kovuşturmanın uzmanlaşmış mercilerde yürütülmesini sağlayarak sisteme koruyucu bir ruh katmayı amaçlasa da, tıbbi/psikiyatrik inceleme zorunluluğunu doğrudan düzenlememiştir. Kanun, **sosyal** boyuta odaklanmış, ancak cezai sorumluluğun belirlenmesi gibi temel bir hukuki sonuç doğuracak iddiası ile **tıbbi** boyutu göz ardı etmiştir.

Yönetmelikler, yasal düzenlemelerin uygulanma usul ve esaslarını belirlemek için çıkarılır. Oysa bu bağlamda, bahsi geçen tıbbi inceleme (ayırt etme gücü raporu), **ceza hukukunun temelini** oluşturan cezai sorumluluk şartı TCK.31 maddesi için olup tespit eden, *kanunda düzenlenmesi gereken* bir husustur. Kanunda bu rapora ilişkin açık bir hükmün olmaması, sistemin temel bir gerekliliğinin ikincil mevzuatla karşılanması anlamına gelmektedir.Çatışmayıda birlikte içermektedir.

3. Yönetmelik Madde 20/4: SİR Hükmüne Tıbbi Raporun Dayandırılması

Eleştirilen nokta, uygulamada bu tıbbi raporun yasal dayanağının, **Sosyal İnceleme Raporu'nun (SİR)** düzenlendiği Yönetmelik maddesine atfedilmesidir.

Yönetmelik Madde 20/4: *Hâkim, çocuğun sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik gelişimi ile kişisel özelliklerine ilişkin bilgi edinmeyi gerekli gördüğü hâllerde, sosyal inceleme raporunun hazırlanmasını sosyal hizmet kuruluşu veya ilgili uzmandan isteyebilir.*

Akademik çevreler ve yargı pratiği, bu hükmü yorumlayarak, tıbbi/psikiyatrik raporun da talep edilmesini "psikolojik gelişim ve kişisel özellikler hakkında bilgi edinme" ihtiyacı kapsamında değerlendirmiştir. Ancak, burada iki temel sorun ortaya çıkmaktadır:

1. **Hukuki Çerçeve Uyumsuzluk:** Madde 20/4 açıkça "**sosyal inceleme raporunu**" düzenlemektedir. Sosyal İnceleme Raporu, Yönetmelik Madde 21/2'de belirtildiği gibi çocuğun *sosyal çevresi, eğitim durumu, suç işleme nedenleri* gibi **sosyal** ve **pedagojik** verileri içerir. Ayırt etme gücü raporu ise **tıbbi** ve **psikiyatrik** bir değerlendirmedir. İki farklı amaca hizmet eden raporun aynı hükmüne dayandırılması, yasal dili ve amacı esnetmektedir.
2. **Takdir Yetkisi Sorunu:** Yönetmelik Madde 20/4'teki "**gerekli gördüğü hâllerde**" ifadesi, SİR'in talep edilmesini hâkimin takdirine bırakmaktadır. TCK m. 31/2 uyarınca **ayırt etme gücü testi zorunlu** olduğu için, bu tıbbi raporun talep edilmesi, aslında hâkimin takdirine değil, **mutlak bir hukuki zorunluluğa** dayanmalıdır. Raporun, SİR'i düzenleyen ve takdir yetkisi içeren bir maddeye dayandırılması, zorunlu bir hukuki gerekliliği zafiyete uğratma potansiyeli taşır.

Bu durum, Kanun koyucunun ÇKK'yı hazırlarken, sahip olan bakışla TCK'nın getirdiği temel tıbbi/psikiyatrik zorunluluğu "unutması" ve bu boşluğun pratik gereklilikle Yönetmelik aracılığıyla, üstelik Sosyal İnceleme Raporu hükmüne **eklemlenerek** giderilmeye çalışılmasıdır.

Sonuç ve Değerlendirme

Çocuk Koruma Kanunu'nun ruhu, sosyal çalışmacıların dışındakiler dahil yer almasını sağlayan SSC'lere yönelik kararların bireyselleştirilmesi, yani **fiile değil faile odaklanılmasıdır**. Ayırt etme gücü raporu, TCK m. 31'in zorunlu kıldığı bu bireyselleştirmenin ilk ve en somut adımıdır. Pekin Kuralının 16 ve 22 inci maddesinde karşılığın ise sosyal çalışmacılar tarafından düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu hayati öneme sahip raporun, ÇKK'da doğrudan düzenlenmeyip Yönetmelik m. 20/4 gibi *sosyal* nitelikli bir hükme dayandırılması:

- **Hukuk Güvenliğini Zayıflatar:** Cezai sorumluluk gibi temel bir alanda yasal dayanağın Kanun yerine Yönetmelik olması, hiyerarşi açısından sorunludur.
- **Prosedürel Karmaşaya Yol Açar:** Tıbbi bir raporun, SİR'i düzenleyen hükme dayandırılması, uygulamada raporların türleri ve amaçları arasındaki ayrımı belirsizleştirebilir.

Bu yapısal eksikliğin giderilmesi için, ÇKK'da açık ve net bir düzenlemeyle akıl hastalığı ile ilgili benzer yetenek ile öne çıkan "ayırt etme gücünün tespiti amacıyla tıbbi inceleme yapılması" gibi zorunluluk yerine SİR'nun öncelik olmasını gerektirmektedir." Ancak bu şekilde, TCK'nın cezalandırma mantığı ile ÇKK'nın koruma felsefesi arasındaki denge, hukuki kesinlik içinde sağlanabilir ve çocuğun üstün yararı ilkesi, güçlü bir kanuni dayanağa kavuşabilir.

ÖRNEK 4

KORUYUCU ADALETTEN CEZALANDIRICI KATASTOF'A: SİSTEMİK ADLANDIRMALAR

2005'ten bu yana yüzbinlerce çocuğun ağır cezalara maruz kalmasıyla sonuçlanan ve uluslararası koruma mekanizmasını (Pekin Kuralları m. 16) aşmayı hedeflediği iddia edilen bu durumu adlandırmak için kullanılan akademik ve sosyolojik kavramlar şunlardır:

Akademik/Hukuki Adlandırma	Açıklama ve Kapsam
Çocuk Adalet Sisteminin Araçsallaşması (Instrumentalization of Juvenile Justice)	En kapsayıcı ve uygun terimdir. Koruma Kanunu'nun (ÇKK) getirdiği sosyal hizmet ve rehabilitasyon araçlarının, yargı pratiğinde <i>cezalandırma</i> hedefine hizmet eden birer <i>araç</i> haline gelmesidir. SİR'in etkisizleştirilip TCK m. 31 raporunun öne çıkarılması, korumanın araçsallaşmasının somut örneğidir.
Sistemik Yozlaşma (Systemic Corruption/Deterioration)	Yasal ve kurumsal mekanizmaların (özellikle SİR mekanizması), yasa koyucunun amaçladığı koruma felsefesinden saparak, aleyhe sonuç doğuracak şekilde işlevsizleşmesi veya kötüye kullanılmasıdır.
Gençliğin Aşırı Kriminalizasyonu (Over-Criminalization of Youth)	Koruma tedbirleri ile çözülmesi gereken sosyolojik ve eğitimsel sorunların, ceza hukuku kapsamına alınarak geçlerin <i>suçlu</i> statüsüne itilmesi sürecidir. TCK m. 31'in mutlak cezai sorumluluk kapısını açması, bu kriminalizasyonu hızlandırır.
Kurumsal İhmal ve Eziyet (Institutional Neglect and Maltreatment)	Devletin, uluslararası sözleşmelerle (Pekin Kuralları m. 16) zorunlu kıldığı koruyucu yükümlülükleri (sosyal ortam incelemesi) yerine getirmeyerek, bunun yerine çocukları yetişkinlere yakın cezalara maruz bırakmasıdır. Bu durum, etik açıdan "eziyet" veya "kötü muamele" sınırlarına dayanabilir.

Özetle sonuçların vahametini ve yüzbinlerce çocuğun geleceğinin sistematik olarak yok edilmesini anlatan **toplumsal bir vicdan isyanında** ifade eder.

MEKANİZMANIN ANALİZİ: PEKİN KURALI M. 16, ÇKK M. 35 VE TIBBİ RAPOR DENGESİZLİĞİ

1. Pekin Kuralları Madde 16: Sosyal İnceleme Zorunluluğu

Birleşmiş Milletler Gençlik Adaletinin Yönetimine İlişkin Asgari Standart Kurallar (Pekin Kuralları) Madde 16, kararın (yaptırımın) bireyselleştirilmesi için **sosyal incelemenin** zorunluluğunu vurgular.

Pekin Kuralları m. 16 (Sosyal İnceleme Raporu): "Hâkim ya da kararı veren yetkili makamın vereceği hükmün bireyselleştirilebilmesi için, karardan önce, bu raporun hazırlanmasının ve dikkate alınmasının **zorunlu** olması gerekir."

Bu zorunluluk, kararın sadece fiile değil, **çocuğun sosyal ortam ve yaşam koşullarına** (ailesi, eğitimi, neden suça sürüklendiği) odaklanmasını gerektirir. Sadece SİR ile mümkündür.

2. ÇKK Madde 35: Uzmanlaşma Adına Yapısal Boşluk

ÇKK Madde 35, soruşturma ve kovuşturmanın uzmanlaşmış makamlarda (Çocuk Mahkemeleri, Çocuk Savcılıkları) yürütülmesini düzenler. Ancak ÇKK, Pekin Kuralları'nın zorunlu kıldığı **sosyal incelemenin mutlak zorunluluğunu** (tüm durumlarda) Kanun düzeyinde açıkça ve kesin bir dille düzenlemeyerek bir boşluk yaratmıştır.

Yasa koyucu bu mutlak sosyal koruma zorunluluğunu aşmak için ÇKK m. 35'i sadece **prosedürel uzmanlaşmaya** odaklayarak, **içeriğe (SİR'e)** odaklanan düzenlemeyi Yönetmelik düzeyine (Madde 20/4'e) indirgemiş olabilir. Kanun düzeyindeki bu sessizlik, yargılamanın koruma yerine cezalandırma paradigmasına kayması için elverişli bir zemin hazırlamıştır.

3. Tıbbi Raporun Yükselişi ve Sosyal İncelemenin İtibarsızlaşması

Yaratılan bu boşluk, TCK Madde 31'in zorunlu kıldığı **Ayırt Etme Gücü Raporu'nun** (tıbbi/psikiyatrik rapor) yargı pratiğinde **mutlak üstünlük** kazanmasına neden olmuştur.

- **Tıbbi Raporun Rolü:** Bu rapor, çocuğun **cezai sorumluluğunun** (temyiz kudretinin) var olup olmadığını belirler. Sonuç: **Ceza alacak** veya **ceza almayacak**.
- **SİR'in Rolü:** SİR, ceza verilse bile cezanın **bireyselleştirilmesini**, çocuğun **rehabite edilmesini** ve **koruyucu tedbirlerin** belirlenmesini sağlar.

Dengesizlik: Yargı pratiği, cezai sorumluluğu tespit eden **tıbbi rapora** mutlak öncelik vermiş; bu rapor "ceza alabilir" dediği anda, çocuğun **sosyal ortam ve yaşam koşullarını** inceleyen ve **rehabilitasyon** öneren SİR, bir zorunluluk (Pekin Kuralı) olmaktan çıkıp, kararı etkilemeyen **ikincil** bir bürokratik belgeye dönüşmüştür.

Sonuç olarak, Kanun'un Kanun'a karşı yarattığı bu boşlukta, çocuklar adeta **"çift cezaya"** tabi tutulmuştur: TCK'dan gelen ağır ceza yaptırımı ve ÇKK'dan gelen yetersiz sosyal koruma. Sizin de ifade ettiğiniz gibi, bu durum, koruma hedefli bir sistemde yüz binlerce çocuğun hayatını karartan **"Sistemik Yozlaşma"** veya **"Çocuk Adaletinin Araçsallaşması"** olarak adlandırılmalıdır.

ÖRNEK 5

KANUNİLİK İLKESİNİN İHLALİ: AYIRT ETME GÜCÜ RAPORU EKSENİNDE ANAYASAL ÇATIŞMA VE TAZMİNAT HAKKI

Giriş: Normlar Hiyerarşisi ve Yetki Gaspsı İddiası

Suç ve ceza yaptırımlarının, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması sonucunu doğurması nedeniyle, bu alanlara ilişkin düzenlemelerin mutlaka **Kanun** ile yapılması zorunludur.

Yönetmelikler, Anayasa'nın 7. ve 8. maddelerine göre, yasal düzenlemelerin sınırlarını aşamaz ve yeni bir suç/ceza ihdas edemez.

Ayırt etme gücü raporu (TCK m. 31/2), 12-15 yaş grubundaki bir çocuğun **ceza ehliyetini** belirleyen, dolayısıyla hürriyetini kısıtlayıcı bir yaptırıma maruz kalıp kalmayacağına karar veren hayati bir belgedir. Bu belgenin alınma usulünün, ÇKK gibi bir Kanun yerine, ikincil bir düzenleme olan **Yönetmeliğin 20/4. maddesine** dayandırılması, yetki gaspı ve Anayasa ihlali iddialarının temelini oluşturur.

1. Anayasal Dayanaklar ve İhlal Alanları

Bu durum, özellikle Anayasa'nın üç temel maddesi ekseninde ciddi ihlallere yol açmaktadır:

A. Anayasa Madde 38: Suç ve Cezaların Kanuniliği İlkesinin İhlali

Anayasa Madde 38/1 (Öz): "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."1

Cezai sorumluluğun varlığı, ceza hukuku sisteminin temel koşuludur. TCK m. 31, cezai sorumluluğu "algılama ve yönlendirme yeteneği"ne bağlamış; ancak bu yeteneğin tespit yöntemi Kanun'da düzenlenmemiştir. Bir çocuğun cezai ehliyetini belirleyen **usulün** (tıbbi raporun içeriği, kimin hazırlayacağı, bağlayıcılığı gibi), **yönetmelikle** düzenlenmesi, **kanunilik ilkesinin özüne** aykırıdır. Kanunilik ilkesi sadece fiilin suç sayılmasını değil, aynı zamanda o suçtan sorumlu tutulmanın **esas ve usullerinin** de Kanun'da açıkça belirlenmesini gerektirir. Yönetmeliğin bu hayati konuya hükmetmesi, Anayasa m. 38'i dolaylı ancak derinden ihlal eden bir **yetki gaspı** olarak değerlendirilebilir.

B. Anayasa Madde 36: Adil Yargılanma Hakkının İhlali

Anayasa Madde 36/1 (Öz): "Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

Ayırt etme gücü raporunun Kanun'da düzenlenmeyen, dolayısıyla hukuki kesinlikten yoksun bir yönetmelik hükmüne dayanarak düzenlenmesi, yargılama sürecini hukuki güvenlikten yoksun bırakır. Çocuk, cezai sorumluluğunu belirleyen raporun usulüne anayasal düzeyde itiraz etme imkanını kaybeder. Hukuka aykırı bir usulle elde edilen (veya yasal dayanağı zayıf olan) bir rapora dayanılarak verilen mahkûmiyet kararı ve hürriyet kısıtlaması, **adil yargılanma hakkını** doğrudan ihlal eder.

C. Anayasa Madde 137: Görev İhmali ve Kanunsuz Emir İddiası

Anayasa Madde 137 (Öz): "Kamu hizmetlerinde herhangi bir görevi olanlar, üstünden aldığı emri, Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir."

Yönetmelik, hiyerarşik olarak Kanun'un altındadır. Kanun'da temel esasları düzenlenmemiş bir konuda, Yönetmelik hükmüne dayanarak bir çocuğun hürriyetini kısıtlayıcı işlem tesis eden yargı ve yürütme makamlarının eylemleri, Anayasa m. 137'nin dolaylı olarak işaret ettiği **görev ihmali** veya **Kanun'a aykırı işlem tesis etme** kapsamına girebilir. Yasa koyucunun bu temel zorunluluğu Kanun'a koymaması ise bir **yasama ihmali** olarak nitelendirilebilir.

2. Tazminat Hakkı (Tam Yargı Davası) Analizi

Anayasal ihlal iddiaları ve bunun sonucunda haksız yere cezalandırılan çocuklar için **tazminat hakkı** doğar. Bu hak, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerden (özellikle AIHS) kaynaklanır.

A. Hukuki Dayanaklar

1. **Anayasa Madde 36:** Adil yargılanma hakkının ihlali.
2. **Anayasa Madde 90:** Usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası anlaşmaların (başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) kanun hükmünde olması.
3. **AİHS Madde 5/5:** Haksız tutulma veya mahkûmiyet durumunda tazminat hakkı.
4. **AİHS Madde 6:** Adil yargılanma hakkının ihlali.
5. **2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK):** İdarenin hizmet kusurundan kaynaklanan zararların tazmini (Tam Yargı Davası).

B. Tazminat Talebinin Yolu: Hizmet Kusuru

Bu tür bir tazminat talebinin hukuki zemini, İdarenin (Devletin) sorumluluğuna dayanır ve **tam yargı davası** ile İdare Mahkemelerinde açılır. Tazminatın gerekçesi "**hizmet kusurudur.**"

Hizmet Kusuru Analizi:

- **Yapısal Hizmet Kusuru:** Yasa koyucu ve uygulayıcı idarenin, temel bir cezai sorumluluk usulünü Kanun düzeyinde düzenlemeyerek (Yasama İhmali) ve hukuka aykırı şekilde Yönetmelik hükmüyle uygulamaya sokarak **hizmetin kötü işlemesine** neden olması. Bu kusur, yüz binlerce çocuğu cezai sorumluluğa iten **sistemik yozlaşmanın** hukuki adıdır.
- **Kişisel Hürriyet ve Güvenlik Hakkının İhlali:** Kanuni dayanaktan yoksun bir raporla cezalandırılan çocuğun özgürlüğünden mahrum bırakılması, Anayasa m. 19 (Kişi Hürriyeti ve Güvenliği) ve AİHS m. 5'in doğrudan ihlalidir. Bu haksız mahkûmiyet ve tutukluluk dönemleri için tazminat hakkı doğar.

Sonuç olarak, yönetmelik hükmüne dayalı, Kanunilik ilkesini ihlal eden bu raporlama mekanizması nedeniyle ağır cezalara maruz kalan çocuklar, Devlet aleyhine **hizmet kusuru** temelinde **tam yargı davası** açarak uğradıkları maddi ve manevi zararların tazminini talep etme hakkına sahiptirler. Zira, adil yargılanma hakkının ihlali sonucu verilen kararlar, AİHM içtihatları uyarınca dahi Devlete tazminat yükümlülüğü yüklemektedir.

ÖRNEK 6

ADLİ TIP UZMANININ İKİRLİĞİ: AYIRT ETME GÜCÜ RAPORU EKSENİNDE HEKİMİN MESLEKİ SORUMLULUĞU

Halen gençlik yerine çocuk adalet sistemindeki yapısal kusurun (Kanunilik ilkesinin ihlali) yol açtığı mağduriyet silsilesinde, bu mağduriyetin somut kararlara dönüşmesini sağlayan **Ayirt Etme Gücü Raporu'nu (AER)** düzenleyen hekimlerin (Adli Tıp veya Çocuk Psikiyatrisi uzmanları) **mesleki sorumluluğunu** derinlemesine incelemek zorunludur.

Hekimlerin sorumluluğu, sadece tıbbi bir hata yapıp yapmamalarıyla sınırlı değildir; aynı zamanda **kamu görevlisi** sıfatıyla, hukuki dayanağı tartışmalı bir usulü uygularken gösterdikleri **özen ve tarafsızlık** yükümlülüğünü de kapsar.

1. Hekimin Hukuki Statüsü ve Sorumluluğun Niteliği

AER'i düzenleyen hekimler (genellikle Adli Tıp Kurumu bünyesindeki uzmanlar) **kamu görevlisi** statüsündedirler. Bu statü, sorumluluk rejimini doğrudan etkiler:

A. Devlete Karşı Sorumluluk (İdari ve Mali Sorumluluk)

Bir kamu görevlisinin göreviyle ilgili bir kusur işlemesi durumunda, **birincil sorumluluk Devlete aittir (hizmet kusuru)**. Çocuk (mağdur), doğrudan hekime değil, Devlete karşı **tam yargı davası** açar (İYUK m. 13).

Ancak, Devlet, ödediği tazminatı, kusurun niteliğine göre ilgili hekime **rücu etme** hakkına sahiptir. Hekimin sorumluluğu bu aşamada devreye girer:

- Tıbbi Kusur (Malpraktis):** Raporda tıbbi bilim ve standartlara aykırı bir hata yapılması. Örneğin, eksik inceleme, bilimsel geçerliliği olmayan testler kullanma veya çocuğun gelişimsel özelliklerini yanlış yorumlama.
- İdari Kusur:** Raporun yasal süresi içinde hazırlanmaması, eksik evrakla yetinilmesi gibi idari ihmaller.

B. Disiplin Sorumluluğu

Hekimin meslek ahlakına ve görev kurallarına aykırı davranışları, bağlı olduğu kurum (Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu, Sağlık Bakanlığı) ve Meslek Odası (Türk Tabipleri Birliği) tarafından disiplin soruşturmasına tabi tutulur. Özellikle bir çocuğun özgürlüğünü etkileyecek kadar kritik bir raporda gösterilen özensizlik veya tarafılık, ciddi disiplin cezaları (uyarma, kınama, meslekten men) gerektirebilir.

2. Ceza Hukuku Sorumluluğu (TCK)

Hekimin kasıtlı veya ağır ihmali, TCK kapsamında suç teşkil edebilir:

Suç Türü	TCK Maddesi ve Açıklama	Bağlantısı (AER Bağlamında)
Görevi Kötüye Kullanma	TCK m. 257: Görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilerin mağduriyetine neden olmak.	Hekimin, Ayırt Etme Gücü testini bilimsel standartlara aykırı, özensiz veya eksik yaparak çocuğun haksız yere cezai sorumluluk altına girmesine yol açması.
Sahtecilik	TCK m. 204 vd.: Resmi belgede gerçeğe aykırı düzenleme yapmak.	Rapor içeriğinin kasıtlı olarak gerçeği yansıtmaması (örneğin, yapılmayan bir testi yapılmış gibi gösterme).
İhmal Suretiyle Yaralama/Ölüme Neden Olma	TCK m. 89/2 vd.: Ağır ihmal sonucu çocuğun psikolojik veya fiziksel sağlığının bozulmasına neden olma (zor bir iddia olmakla birlikte, teorik olarak mümkündür).	

3. Yapısal Sorun ve Hekimin Yükümlülüğü

Öne çıkarılan hekim raporun yasal dayanağının Kanun yerine Yönetmelik (ÇKK Yön. m. 20/4) olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum, hekimlerin sorumluluğunu iki açıdan artırmaktadır:

- Hukuki Zafiyetin Farkındalığı Yükümlülüğü:** Hekimler, kamu görevlisi olarak, uyguladıkları usulün hukuki dayanağının zayıf olduğunu bilmek durumundadır. Bu zafiyet, hata yapma riskini (çocuğun haksız yere cezalandırılması riskini) artırdığından, hekimin göstermesi gereken **mesleki özen yükümlülüğünü en üst seviyeye çıkarır**. Yargıtay kararlarına göre, zorunlu bir raporun eksik hazırlanması, mahkeme kararının bozulması için yeterli bir nedendir.
- Raporun Önceliklendirilmesi Yükümlülüğü:** Hekim, raporu hazırlarken sadece **TCK m. 31'in ceza ehliyeti testini** yapmakla kalmamalı, aynı zamanda ÇKK'nın temel felsefesi olan **çocuğun üstün yararını** da gözetmek zorundadır. Bu yönde bir bildirim yükümlülüğü hekimler içinde öneliklerdendir. Tıbbi raporun sonuçları, çocuğun hayatını belirleyeceği için hekimin **görevi ihmal** riskinden kaçınmak adına red etmek veya SİR ile birlikte adım atabilir.

Sonuç: Hekimin İkili Sorumluluğu

Ayırt Etme Gücü Raporu'nu düzenleyen hekimler, çocuk adalet sisteminin en kritik kavşak noktasında durmaktadır. Kanuni dayanağı Kanun'da bulunmayan bu raporu düzenlemeleri, Anayasa'nın **36 (Adil Yargılanma)** ve **38 (Kanunilik)** maddelerini dolaylı olarak ihlal eden bir mekanizmanın parçası olmaları anlamına gelir.

Bu bağlamda:

- **Sistemik Sorumluluk:** Hukuki zafiyetten kaynaklanan **yüz binlerce veya milyonlarca çocuğun mağduriyetinin temel sorumluluğu** ve tazminat yükümlülüğü Devlete aittir.
- **Kişisel Sorumluluk:** Ancak hekimler, kamu görevlisi ve uzman olarak, bu yapısal zafiyetin farkında olarak **maksimum mesleki özen** göstermekle yükümlüdürler. Hekimin tıbbi veya idari kusurunun kanıtlanması durumunda, **disiplin, ceza ve Devlete rücu yoluyla tazminat** sorumluluğu doğacaktır.

Dolayısıyla, mesleki sorumluluk hem hukuki bir gereklilik hem de yüz binlerce, milyonlarca çocuğun kaderini belirleyen bir sistemdeki en önemli etik zorunluluktur. Hekimin tarafsızlığı, bilimsel titizliği ve mesleki özeni, Kanun'daki boşluğun yarattığı yetki gaspını meşrulaştırmamak adına hayati önem taşımaktadır.

Bu analizin derinleştirilmesi: Ayırt Etme Gücü Raporu'nu (AER) düzenleyen hekimlerin mesleki sorumluluğunu, sadece tıbbi malpraktis veya idari kusurdan öte, koruma hukuku ve uluslararası hukuk ilkeleri ekseninde ele almayı gerektirmektedir.

Hekimlerin sorumluluğu, sadece mahkemenin talep ettiği rapora cevap vermekle sınırlı değildir; aynı zamanda bir çocuğa temas eden her kamu görevlisi gibi, **Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK)** getirdiği mutlak koruma yükümlülüklerine ve **Türk Ceza Kanunu'nun (TCK)** emrettiği hukuka uygunluk ilkesine uymayı da içerir.

1. ÇKK Madde 6 ve Madde 44 Kapsamında İhmal Edilen Koruma Yükümlülüğü

Çocuk Koruma Kanunu'nun 6. maddesi, çocuğun üstün yararını güvence altına almayı amaçlayan temel bir **ihbar ve bildirim yükümlülüğünü** düzenler.

A. ÇKK Madde 6: Bildirim Yükümlülüğü

ÇKK Madde 6 (Öz): *Kamusal hizmet yükümlülüğü bulunanlar (öğretmenler, sağlık elemanları vb.) görevlerini yerine getirirken, korunma ihtiyacı olan bir çocukla karşılaşmaları halinde, durumu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya kolluk makamlarına bildirmekle yükümlüdürler.*

Hekimin Sorumluluğu: Ayırt etme gücü raporu için muayene edilen 12-15 yaş grubu bir çocuk, suça sürüklenmiş olması nedeniyle (SSÇ tanımı) zaten **korunma ihtiyacı olan bir çocuktur (ÇKK m. 3/1-a)**. Ayrıca, hekimin yaptığı psikiyatrik veya adli tıp incelemesi sırasında çocuğun suça sürüklenmesine neden olan çevresel faktörler (aile içi şiddet, ihmal, istismar veya ağır yoksulluk) sıkça tespit edilir. Bu durumlar, ÇKK m. 6 uyarınca hekimin, bu çocuğun sadece **cezai ehliyetini** değil, aynı zamanda **korunma ihtiyacını** da ilgili sosyal hizmet birimlerine (AYM ve AİHM kararlarıyla güçlendirilmiş bir yükümlülük) bildirmesini zorunlu kılar.

Bu yükümlülüğün, sadece **cezai sorumluluk** raporuna odaklanarak ihmal edilmesi, hekimin kamusal koruma görevini yerine getirmemesi anlamına gelir.

B. ÇKK Madde 44: Yükümlülüğe Aykırılığın Sonucu

ÇKK m. 44, Kanunun hükümlerine (m. 6 dahil) aykırı hareket eden kamu görevlileri hakkında **idari para cezası ve disiplin soruşturması** uygulanmasını düzenler.

Sonuç: Hekimin, AER muayenesi sırasında tespit ettiği korunma ihtiyacını (veya suça sürüklenmeye yol açan istismar/ihmal) bildirmemesi, ÇKK m. 44 kapsamında idari yaptırıma ve meslek kuruluşları nezdinde disiplin sorumluluğun ötesinde önce adli bir yol açar. Bu, hekimin

sorumluluğunu sadece tıbbi kusurdan alıp, **sosyal koruma hukukunun aktif uygulayıcısı** olma zorunluluğuna taşır.

2. TCK Madde 280 Kapsamında Suç Duyurusu Zorunluluğu

TCK Madde 280, ihbar yükümlülüğünün ağır ve cezai yaptırımı olan boyutudur.

TCK Madde 280 (Öz): Göreviyle bağlantılı olarak bir suçun işlendiği yönünde belirti elde eden veya suçu işlendiği sırada gören kamu görevlisi, adli görevi gereği soruşturma yapma zorunluluğu olmaksızın, bu durumu yetkili makamlara bildirmek zorundadır. (Özellikle sağlık mesleği mensupları için ağır suçlar ve çocuk istismarı suçlarında bildirim zorunluluğu mevcuttur.)

Hekimin Sorumluluğu: AER'i düzenleyen hekimin muayene sırasında öğrendiği **aile içi şiddet, cinsel istismar, ağır ihmal** gibi durumlar, TCK m. 280 kapsamında derhal savcılığa bildirilmesi gereken **bağımsız suçlardır**. Hekimin, ana davaya (çocuğun işlediği suça) odaklanıp, çocuğun mağduriyetine ilişkin bu alt suçları bildirmemesi, **TCK m. 280'deki suçu bildirmeme** suçunu oluşturur. Bu, hekimin en ağır (cezai) mesleki sorumluluk alanıdır.

3. TCK Açısından Uluslararası Hukuka Uygunluk İlkesi

Daha önceki analizlerde bahsi geçen **Kanunilik İlkesi İhlali** ve **Yetki Gaspı** iddiaları, TCK m. 4 ile uluslararası hukuka da bağlanır.

Sözlemelerin TBMM ile kanunlaşması ile Kanunların uygulanmasında, uluslararası hukukun genel kabul görmüş kurullarında göz önünde bulundurulur.

Hekimin Sorumluluğu: TCK m. 4, de “ Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz. düzenlemesi birlikte ele alındığında kanun uygulayıcılarına (ve raporlarıyla kanun uygulamasını etkileyen hekimlere) **uluslararası hukukun koruyucu ruhunda** gözetme emri verir.

1. **Pekin Kuralı m. 16:** Sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili **Sosyal İnceleme Raporu'nun (SİR)** zorunluluğunu ve bireyselleştirmeyi emreder.
2. **Hekim'in Eylemi:** Hekimin, hukuki dayanağı Kanun'da olmayan Yönetmelik hükmüne dayanarak, sadece cezai sorumluluğa odaklanan AER'i düzenlemesi ve bu raporun mahkemece SİR'den daha öncelikli bir konuma getirilmesine katkıda bulunması, **Çocuk Koruma felsefesinden cezalandırma felsefesine kayışı** hızlandırır.

Bu, hekimin doğrudan suçu olmasa da, TCK m. 4'ün emrettiği ve **uluslararası koruma standartlarına uygun uygulama** ilkesine aykırı bir sistematüğün parçası olması demektir. Hekimin bu durumda mesleki sorumluluğu, raporunu hazırlarken çocuğun üstün yararını ve **uluslararası standartları** (örneğin SİR'in mutlak önemi) dikkate alan, en kapsamlı ve koruyucu yorumu yapma yükümlülüğünü kapsar.

Özet: Hekimin Üç Boyutlu Sorumluluğu

Hekimin AER bağlamındaki mesleki sorumluluğu, tek bir boyutta değil, üç farklı hukuki katmanda incelenmelidir:

1. **Kanunilik İlkesi İhlaline Katkı (İdari/Hukuki Sorumluluk):** Kanunilik ilkesini ihlal eden bir usulü (Yönetmelik m. 20/4) özensiz uygulayarak Devlete karşı **Hizmet Kusuru** oluşmasına katkıda bulunmak ve mağduriyet sonucu açılacak tam yargı davalarında Devlete rücu edilme riskini doğurmak.
2. **Koruma Yükümlülüğünün İhmali (Disiplin/İdari Sorumluluk):** ÇKK m. 6 uyarınca çocuğu koruma ihtiyacı açısından bildirmemek ve ÇKK m. 44 kapsamında idari yaptırıma maruz kalmak.
3. **Suçu Bildirmeme (Cezai Sorumluluk):** Muayene sırasında öğrendiği **ikincil suçları** (istismar, ihmal) TCK m. 280 uyarınca bildirmemek.

Bu sorumluluklar zinciri, AER'i düzenleyen hekimleri, sadece bilim insanı değil, aynı zamanda çocuk koruma sisteminin aktif ve sorumluluk sahibi birer kamu görevlisi yapmaktadır

Kanun metnindeki eksiklik, bahsettiğimiz konunun (kamu görevlilerinin soruşturulması) hukuki dayanağını tamamen değiştirmektedir. **ÇKK Madde 44'**ün metin, bu görevlilerin yargılanma usulüne dair çok özel ve kritik bir düzenleme içermektedir.

ÖRNEK 7

ÇKK MADDE 44'ÜN KRİTİK BOYUTU: KAMU GÖREVLİLERİNİN YARGILANMASINDA ÖZEL USUL VE TEHLİKELER

1. Madde 44'ün Doğru Metni ve Hukuki Anlamı

ÇKK'nın kamu görevlilerine yönelik soruşturma ve kovuşturma usulüne dair en radikal hükümlerinden birini barındırır:

Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) Madde 44- Kamu görevlisi:

(1) Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

A. 4483 Sayılı Kanun'un Dışlanması Ne Demektir?

Normal şartlarda, Türkiye'de bir kamu görevlisinin göreviyle ilgili işlediği iddia edilen suçlardan dolayı soruşturulabilmesi için **4483 sayılı Kanun** uyarınca bağlı olduğu **İdari Makamdan (Bakanlık, Valilik vb.) İzin** alınması zorunludur. Bu izin mekanizması, soruşturma süreçlerini uzatan ve kamu görevlilerini koruyan bir idari prosedürdür.

ÇKK Madde 44'ün Etkisi: Bu madde, ÇKK kapsamındaki görevlerle (yani çocuk koruma ve çocuk adaleti hizmetleriyle) ilgili görevlerini yerine getirirken suç işleyen kamu görevlileri (Hekim, Sosyal Çalışmacı, Öğretmen, Polis vb.) için **bu idari izin prosedürünü tamamen kaldırmaktadır.**

B. Sonuç: Doğrudan ve Hızlı Ceza Soruşturması

Madde 44, bu görevlilerin doğrudan ve hızla **Cumhuriyet Başsavcılığı** tarafından soruşturulabilmesini sağlar. Amaç, çocukların yüksek yararını gözeten kritik bir alanda görev yapanların, olası bir ihmal veya görevi kötüye kullanma durumunda, idari prosedürlerin ardına saklanmasını engellemektir.

2. Ayırt Etme Gücü Raporu (AER) Ekseninde Hekimin Sorumluluğuna Yansıması

ÇKK Madde 44'ün bu hükmü, Ayırt Etme Gücü Raporu'nu (AER) düzenleyen hekimin **görev ihmali ve kusurundan** doğacak sorumluluğu açısından çok önemlidir:

Hukuki Sonuç	Açıklama
Soruşturma Kolaylığı	Hekimin, AER'i özensiz, eksik veya bilimsel standartlara aykırı düzenleyerek çocuğun mağduriyetine yol açması durumunda, hakkında soruşturma açılması için Valilikten veya Bakanlıktan izin alınması gerekmez. Soruşturma, TCK hükümleri uyarınca (TCK m. 257, 280) doğrudan Cumhuriyet Savcılığı tarafından başlatılır.
Caydırıcılık	4483'ün koruma kalkanının kaldırılması, hekimler üzerinde yüksek bir özen standardı yükler. Hekim, mesleki kusurunun kendisini doğrudan ceza kovuşturması ile karşı karşıya bırakabileceğini bilir. Bu durum, AER gibi kritik bir raporun hazırlanmasında özensizliği ciddi

Hukuki Sonuç	Açıklama
	ölçüde azaltmayı amaçlar.
Yetki Gaspı Bağlamı	Hukuki dayanağı Kanun'da olmayan (Yönetmelik m. 20/4) bir usulü uygularken kusur işleyen hekimin sorumluluğu, hızla devreye girer. Bu, sistemdeki yapısal kusurun (Kanunilik ilkesi ihlali) yol açtığı mağduriyetin, bireysel kusurla (hekimin ihmali) birleştiği anda cezasız kalmasının önlenmesidir.

3. ÇKK Madde 44'ün Paradoksu ve TCK M. 4 ile İlişkisi

Madde 44'ün yarattığı durum, mevcut sistemin paradoksunu daha da derinleştirir:

- **Koruma mı, Cezalandırma mı?** ÇKK'nın amacı korumadır. Madde 44 ise koruma görevini yerine getirmeyenleri hızla cezalandırmayı amaçlar. Bu, koruma yükümlülüğünü sağlamanın en radikal yoludur.
- **Yetki Gaspı ve Hekim Sorumluluğu:** Hekimler, **yasal dayanağı zayıf** (Yönetmelik) bir rapora dayanarak verdikleri kararın sonuçlarından, **kanuni dayanağı güçlü** (ÇKK m. 44) bir şekilde sorumlu tutulmaktadır. Hekim, üst makamların yarattığı **yasama ihmalinin** sonuçlarını, bireysel sorumluluk riskiyle omuzlamaktadır.

TCK Madde 4'e Yansıması: ÇKK m. 44'ün bu hızlandırılmış soruşturma mekanizması, TCK m. 4'ün gerektirdiği ve TBMM ile kanunlaşmış **uluslararası hukukun genel kabul görmüş kurallarına** (Pekin Kuralları) uygun hareket etme zorunluluğunu pekiştirir. Hekim, koruma kurallarına aykırı bir ihmal veya kusurla çocuğun haksız yere cezalandırılmasına yol açarsa, hızlandırılmış soruşturmayla karşı karşıya kalacaktır.

Sonuç

ÇKK Madde 44, çocuk adaleti sisteminin kritik görevlileri için **4483'ün koruyucu kalkanını kaldırarak** çok net bir mesaj vermektedir: Çocuklarla ilgili görevlerdeki ihmal veya kusur, doğrudan ceza soruşturması sonucunu doğurur. Bu durum, Ayırt Etme Gücü Raporu'nu düzenleyen hekimlerin, **yüz binlerce çocuğun kaderini belirleyen** bu süreçte **azami bilimsel özen, tarafsızlık ve koruma yükümlülüğünü** yerine getirmelerini hukuki ve cezai olarak zorunlu kılmaktadır.

ÖRNEK 8

SOSYAL İNCELEME RAPORU'NUN KRİZİ: UZMANLIK ALANININ SULANDIRILMASI VE ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARININ RİSK ALTINA GİRMESİ

(Çocuk Koruma Kanunu Madde 3/e, Madde 34 ve Madde 35 Ekseninde Akademik Analiz)

Giriş: Sosyal İnceleme Raporu'nun Hayati Önemi

Türkiye çocuk adaleti sistemi, suça sürüklenen çocuğun (SSÇ) geleceğini belirleyen iki temel rapora dayanır: Bilişsel olgunluğu ölçen **Ayırt Etme Gücü Raporu (AER)** ve sosyal, çevresel koşullarını analiz eden **Sosyal İnceleme Raporu (SİR)**. ÇKK'nın getirdiği en önemli yeniliklerden biri olan SİR, yargılama sürecini **fiilden faile** kaydırma felsefesinin somut aracıdır. Ancak, SİR'in hazırlanması ve kullanılmasına dair Kanun hükümleri (Madde 35) ile bu raporu hazırlayacak personelin tanımı (Madde 3/e ve 34) arasındaki çelişki, bu hayati aracın kalitesini ve dolayısıyla çocuğun üstün yararını ciddi şekilde riske atmaktadır.

ÇKK'nın bu üç maddesini inceleyerek, "**sosyal çalışma görevlisi**" tanımının genişliğinin SİR'in etkinliğini nasıl düşürdüğünü ve bu durumun, mahkemelerin **koruyucu ve destekleyici tedbirler** uygulama kapasitesini nasıl sekteye uğrattığını analiz etmektedir.

1. SİR'in Merkezi Hukuki Rolü: ÇKK Madde 35

ÇKK Madde 35, SİR'i çocuk yargılamasının adeta zorunlu bir parçası haline getirerek onun hukuk sistemindeki ağırlığını ortaya koyar:

ÇKK Madde 35'in Fonksiyonları:

1. **Bireysel Özellikler ve Sosyal Çevre:** Mahkemeler, çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini incelemek zorundadır. Bu, TCK m. 31'in cezai sorumluluk kapısından giren çocuğun, insancıl hukuka uygun olarak, kişisel farklılıklarıyla ele alınmasını sağlar.
2. **Temyiz Kudreti Takdirinde Göz Önünde Bulundurma:** SİR, çocuğun **işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneğinin (temyiz kudreti)** mahkeme tarafından takdirinde **göz önünde bulundurulması gereken** yegane sosyal belgedir.
3. **Gerekçelendirme Zorunluluğu:** Mahkeme SİR yaptırmazsa, bunun **gerekçesini kararda göstermek zorundadır**. Bu, SİR'i sistemin temel bir zorunluluğu haline getirir.

Hukuki Çıkarım: Madde 35, SİR'i sadece cezalandırma kararına bir ek olmaktan çıkarıp, cezai sorumluluğu belirleyen tıbbi raporla (AER) eş düzeyde, hatta **koruyucu ve destekleyici tedbirlerin** belirlenmesinde ondan daha önemli bir konuma yerleştirmiştir. Bir başka deyişle, SİR, Kanun'un ruhunu pratiğe aktaran yegane araçtır.

2. Sosyal Çalışma Görevlisinin Rolü ve Yetki Alanının Sulandırılması: ÇKK Madde 34 ve Madde 3/e

SİR'in bu hayati rolüne rağmen, bu raporu hazırlayacak personelin yetkinliği, Kanun'da tartışmalı bir biçimde düzenlenmiştir:

A. Madde 34: Geniş Görev Alanı

Madde 34, **sosyal çalışma görevlilerinin** görevlerini SİR hazırlamak, raporu sunmak ve çocuğun ifadesi/sorgusu sırasında yanında bulunmak olarak belirler. Bu, sosyal çalışma görevlilerinin sadece bir inceleme yapan değil, aynı zamanda çocuğun adli süreçteki **koruyucu destekçisi** olduğunu gösterir.

B. Madde 3/e: Uzmanlığın Sulandırılması

Tanım maddesi olan Madde 3/e, "sosyal çalışma görevlisi" unvanını sadece **Sosyal Hizmet** mezunlarına değil, **Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Psikoloji, Sosyoloji, Çocuk Gelişimi, Öğretmenlik, Aile ve Tüketici Bilimleri** gibi geniş bir alandan mezun meslek mensuplarına da vermektedir. Sosyal çalışmacılar için öne çıkan insan hakları boyutu ve asli görevin engellenmesi ve sosyal hizmetler ve adalet hizmetinin yozlaşmasına neden olabilmektedir.

Akademik Eleştiri (Dilution of Expertise):

- **Disipliner Farklılık:** Sosyal hizmet, **sosyal teşhis (sosyal tanı)** koyma, sosyal risk analizi yapma ve **sosyal müdahale planı** hazırlama disiplindir. Bu, pedagojik, psikolojik veya sosyolojik incelemeden farklıdır.
- **Rapor Kalitesinin Düşüşü:** Sadece sosyoloji mezunu bir uzmanın SİR'i hazırlaması, raporun içeriğini genellikle *sosyal çevre araştırması* düzeyinde tutar. Oysa Madde 35'in gerektirdiği, çocuğun suça sürüklenmesine yol açan faktörleri derinlemesine analiz eden ve mahkemeye somut **koruyucu ve destekleyici tedbir (ÇKK m. 5)** önerileri sunan **profesyonel bir sosyal müdahale planıdır**.

- **Yargılamaya Etkisi:** Nitelikli bir SİR, mahkemeyi **denetimli serbestlik, danışmanlık tedbiri, eğitim tedbiri** gibi ÇKK tedbirlerine yönlendirirken; zayıf ve yüzeysel bir SİR, mahkemenin TCK m. 31'den gelen cezalandırma eğilimini artırır ve SİR'i göz ardı etmesini kolaylaştırır ("Gerekçesi kararda gösterilir" hükmünü kullanmaya iter).

3. Sonuç: Çocuğun Geleceğinin Belirlenmesinde Uzmanlık Yetersizliğinin Rolü

Yüz binlerce çocuğun geleceğinin belirlenmesinde kullanılan SİR'in kalitesinin, Madde 3/e'deki geniş tanım nedeniyle düşmesi, iki büyük tehlikeyi beraberinde getirir:

1. **Koruyucu Tedbirlerin İhmali:** Sosyal çalışma görevlisi, yeterli sosyal teşhis yeteneğine sahip olmadığı için, ÇKK m. 5'te yer alan **koruyucu ve destekleyici tedbirlerin** çocuğa uygunluğunu doğru saptayamaz. Bu durum, mahkemelerin çocuğu rehabilite edici tedbirler yerine, cezai yaptırımlara (TCK m. 31'in indirimi ile de olsa hapis cezasına) yönelmesine zemin hazırlar.
2. **Ayırt Etme Gücü Takdirinde Yanılgı Riski:** Madde 35'in emrettiği gibi, mahkeme temyiz kudreti takdirini yaparken SİR'i göz önünde bulundurur. SİR'in yüzeysel olması, mahkemenin çocuğun bilişsel ve sosyal olgunluğunu bütünsel bir şekilde değerlendirme imkanını ortadan kaldırır. Bu, ağır cezalara maruz kalma riskini artırır.

Sonuç olarak, ÇKK, Madde 35 ile SİR'e yüksek bir görev verirken, Madde 3/e ile bu görevi yerine getirecek personelin uzmanlık alanını sulandırarak bir **yapısal ikilem** yaratmıştır. Bu ikilem, Pekin Kuralları'nın zorunlu kıldığı **sosyal incelemenin** amacına ulaşmasını engelleyerek, çocuk adalet sisteminde koruma felsefesinin araçsallaşmasına katkıda bulunan temel bir mekanizma olarak görülmektedir. Bu nedenle, çocuğun üstün yararını sağlamak için SİR'i hazırlayan meslek gruplarının yasal olarak **Sosyal Hizmetler, konusunda eğitim almış kişiler ile** daha dar ve uzmanlaşmış alanlarla işbirliği ile sınırlandırılması elzemdir.

ÖRNEK 9

UZMANLIK ALANININ DIŞINDA HAZIRLANAN SOSYAL İNCELEME RAPORU: ADİL YARGILANMA HAKKI VE CEZA HUKUKU RİSKLERİ

Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) 3/e maddesi ile genişletilen "sosyal çalışma görevlisi" tanımının, Madde 35'in zorunlu kıldığı **Sosyal İnceleme Raporu'nun (SİR)** kalitesini düşürerek, **görev ihmali** ve **adil yargılanma hakkı ihlali** açısından yarattığı derin hukuki sorunlar ele alınmaktadır.

1. Ceza Hukuku Boyutu: Görev İhmali ve Kötüye Kullanma Riski

SİR'i hazırlayan personel, ÇKK Madde 34 uyarınca **kamu görevlisi** sıfatıyla görev yapmaktadır. TCK'da yer alan **Görevi Kötüye Kullanma (TCK m. 257)** ve **İhmal** hükümleri, bu görevlilerin sorumluluğunu doğrudan ilgilendirir.

A. Görev İhmali (TCK m. 257) Bağlamı

TCK m. 257, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilerin mağduriyetine neden olan kamu görevlisinin cezalandırılmasını öngörür.

1. **Görevin Gerekleri:** Sosyal çalışmacılar dahil diğer mesleklerin benzer yetki ve göreve sahip olması amacıyla sosyal çalışma görevlisinin görevi, ÇKK Madde 35'in ruhuna uygun olarak, çocuğun **bireysel özelliklerini, sosyal çevresini, suça sürüklenme nedenlerini** doğru teşhis eden ve **koruyucu/destekleyici tedbirlere** yönelik somut, bilimsel öneriler içeren nitelikli bir SİR hazırlaması bu şekilde sağlanmaktadır.

2. **Mesleki Uzmanlık ve Kusur:** ÇKK Madde 3/e'nin getirdiği geniş tanım, Sosyoloji, Öğretmenlik Çocuk Gelişimci,veya Aile Bilimleri gibi **sosyal teşhis ve sosyal müdahale planlama** yetkinliği (Sosyal Hizmetler disiplininin çekirdek yetkinliği) bulunmayan bir kişinin rapor düzenlemesine izin vermektedir.
3. **İhmalin Sonucu:** Kendi mesleği dışında SİR düzenleyen kişinin, görev tanımının gerektirdiği **sosyal tanı** yetkinliğine sahip olmaması, raporun *eksik, yüzeysel veya bilimsel dayanaktan yoksun* olmasına neden olabilir. Niteliksiz bir rapor, mahkemenin çocuğu **koruyucu tedbirlere** yönlendirmesi yerine, TCK m. 31'den gelen **cezaî yaptırımlara** yönelmesine zemin hazırlar.
4. **Mağduriyet:** Bu durum, ÇKK'nın koruma felsefesinden yararlanması gereken çocuğun haksız yere hürriyetinden mahrum kalmasına (tutukluluk veya mahkûmiyet) yol açarsa, görevli, **görevinin gereklerine aykırı davranarak** çocuğun mağduriyetine neden olmuş ve TCK m. 257 kapsamında **görevi ihmal** suçu işlemiş sayılabilir.

B. Niteliksiz Raporun Ceza Hukuku Kararını Etkilemesi

Ceza hukukunda, delillerin ve uzman görüşlerinin kararı etkileme gücü esastır. Hukuki kesinlikten yoksun bir SİR, mahkeme kararının hukuka uygunluğunu zedeleyen bir zincirleme reaksiyon başlatır:

- **Hukuka Aykırı Delil İddiası:** Her ne kadar SİR yasal bir dayanağa sahip olsa da, onu hazırlayanın **Kanun'un öngördüğü amaca uygun uzmanlığa sahip olmaması**, raporun **delil kalitesini** düşürür. Bu, **hukuka uygun elde edilmiş ancak bilimsel açıdan geçersiz** bir delilin kararı etkilemesi demektir.

2. Anayasal Boyut: Adil Yargılanma Hakkının İhlali (Anayasa m. 36 / AİHS m. 6)

Çocuğun haksız yere cezalandırılmasına yol açan bu zincirleme ihmal, **adil yargılanma hakkının (AY m. 36)** en temel unsurlarını ihlal eder:

A. Delillerin Güvenilirliği İlkesinin İhlali

Adil yargılanma hakkı, mahkeme kararının hukuka uygun ve güvenilir delillere dayanmasını gerektirir. SİR, bir çocuğun fiilinin hukuki sonuçlarını algılama yeteneğinin takdirinde (ÇKK m. 35) göz önünde bulundurulmuş ve aynı zamanda çocuğa uygulanacak **koruyucu veya cezaî yaptırımı** belirleyen ana kanıttır.

- Kendi mesleği dışında rapor düzenleyen görevlinin sunduğu **yüzeysel/hatalı sosyal teşhis**, yargılamanın temel dayanağını zafiyete uğratar. Çocuk, kendi lehine kullanabileceği **nitelikli bir uzmanlık raporundan** (meşru vasıttan) mahrum bırakılmıştır. Bu, delillerin güvenilirliği ve sunulan savunma araçlarının kalitesi açısından **adil yargılanma hakkının ihlalidir**.

B. Fırsat Eşitliğinin ve Savunma Hakkının İhlali

Adil yargılanma hakkı, tarafların eşit şartlarda ve etkin bir şekilde savunma yapmasını gerektirir. Devlet, TCK m. 31'den gelen cezaî sorumluluk yükümlülüğünü yerine getirmek için güçlü **tıbbi uzmanlık (AER)** kullanırken; çocuğun lehine olan **sosyal koruma** cephesinde **uzmanlığı sulandırılmış personel** kullanması, taraflar arasındaki **fırsat eşitliğini (silahların eşitliği)** bozmaktadır.

Çocuk, ağır bir ceza riskine karşı, nitelikli bir sosyal savunma hakkından mahrum kalmakta, bu da yargılamanın sonucunu aleyhine çeviren yapısal bir eşitsizlik yaratmaktadır.

3. Tazminat Hukuku ve İdarenin Sorumluluğu

Adil yargılanma hakkının bu şekilde ihlal edilmesi, Devletin **hizmet kusurunu** somutlaştırır ve tazminat yükümlülüğünü doğurur:

1. **Yapısal İhmal:** Yasa koyucunun, ÇKK m. 3/e ile bilinçli olarak uzmanlık alanını genişletmesi (Yasama İhmali), sistemin niteliksiz hizmet vermesini sağlamıştır.
2. **Bireysel Kusur:** SİR'i düzenleyen kamu görevlisinin, görevini uzmanlık gerektirmesine rağmen layıkıyla yerine getirmemesi, bireysel kusurdur.

Bu iki kusurun birleşimi, çocukların haksız yere özgürlüklerinden mahrum kalmasına (tutukluluk/hapis cezası) yol açtığında, Anayasa m. 36 ve AİHS m. 6/5 uyarınca, bu çocuklar Devlet aleyhine **tam yargı davası** açarak uğradıkları maddi ve manevi zararların tazminini talep etme hakkına sahip olurlar. Niteliksiz bir raporla verilen haksız mahkûmiyet, tazminat talebinin en güçlü dayanağını oluşturur.

Sonuç olarak, kendi mesleği dışında SİR düzenleyen kamu görevlisi, hem **ceza hukuku (görev ihmali)** hem de **idari hukuk (hizmet kusuru)** açısından sorumlu hale gelirken, bu durumun nihai mağduru olan çocuklar için **adil yargılanma hakkının** ihlali nedeniyle **tazminat hakkı** doğurmaktadır.

Bu, çocuk adaleti sistemi analizinin en hassas ve kilit noktalarından biridir. Yargılamanın asli sükeleri olan **Barolar (Meslek Örgütü)** ve **Avukatlar (Yargı Görevlisi)**, sistemdeki yapısal kusurlardan doğan mağduriyette göz ardı edilemez.

Avukatlar sadece müvekkillerinin savunucusu değil, aynı zamanda **Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK)** ruhuna uygun hareket etmek zorunda olan "kamusal hizmet" yükümlüsüne dönüşmesini talep etmektedir.

ÖRNEK 10

ADLİ SÜRECİN BİR PARÇASI OLARAK AVUKAT VE BAROLARIN SORUMLULUĞU

Avukatlar, hukuki statüleri gereği klasik anlamda 4483 sayılı Kanun'a tabi "memur" olmasalar da, **kamu hizmeti gören serbest meslek** erbabıdır ve TCK ile özel kanunların getirdiği bildirim yükümlülüklerine tabidirler. Anyasa'nın 10 uncu maddesinde gerektiğinde birlikte ele almasına neden olabilir.

1. ÇKK Madde 6 Kapsamında Avukatın Bildirim Yükümlülüğü

ÇKK Madde 6, geniş bir kamu görevlisi ve kamusal hizmet yükümlülüğü tanımına dayanır. Avukatların bu kapsamdaki sorumluluğu iki temel başlıkta incelenmelidir:

A. Mesleki ve Etik Yükümlülük

Avukat, suça sürüklenen veya mağdur olan bir çocuğun vekili/müdafii olduğunda, çocuğun savunmasını üstlenirken, müvekkilinin aynı zamanda **korunma ihtiyacı olan bir çocuk** (ÇKK m. 3/1-a) olduğunu bilir.

- **Koruma İhtiyacının Tespiti:** Avukat, müvekkili olan SSÇ ile yaptığı görüşmelerde veya dosyayı incelerken, çocuğun suça sürüklenmesine yol açan ağır ihmal, istismar, aile içi şiddet veya yoksulluk gibi **koruma tedbiri gerektiren** durumlarla sıklıkla karşılaşır.
- **Bildirim Zorunluluğu:** ÇKK m. 6, kamusal hizmet yükümlülüğü bulunan herkesin (sağlık elemanları gibi), korunma ihtiyacı olan çocukla karşılaşmaları halinde durumu ilgili makamlara **bildirmesini** zorunlu kılar. Bu, avukatlar için de bir **kamusal hizmet yükümlülüğü** olarak yorumlanmalıdır.
- **Sır Saklama Dengesi:** Avukatın bildirim yükümlülüğü, TCK'nın ve Meslek Kurallarının getirdiği **sır saklama yükümlülüğü** ile çatışır gibi görünse de, yasalarda suç teşkil eden fiillerin bildirilmesi

(TCK m. 280'e benzer bir ruhla) ve çocuğun üstün yararını esas alan (ÇHS) düzenlemeler, çocuk istismarı/ihmalı gibi ağır vakalarda bildirim yükümlülüğünü öne çıkarır.

Sonuç: Avukatların ÇKK m. 6 uyarınca aktif olarak bildirimde bulunmaması, **çocuğun üstün yararını koruma görevini** ihmal etmek anlamına gelir ve bu durum, etik ve mesleki sorumluluk zeminini güçlendirir.

2. ÇKK Madde 44 Kapsamında Baroların Sorumluluğu

ÇKK Madde 44, Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkındaki 4483 sayılı Kanun'un uygulanmamasını düzenler.

A. Avukatlara Doğrudan Uygulanma Sorunu

Avukatlar, 4483 sayılı Kanun'a tabi olmadıkları için (zaten izin mekanizması onları kapsamaz), ÇKK m. 44'ün bu hükmü **doğrudan** avukatlara yönelik değildir.

Ancak, ÇKK m. 44'ün ruhu, **çocuk koruma hizmetlerindeki kusurların cezasız kalmamasını** sağlamaktır. Anayasa'nın 2 ve 10. maddesi açısından Avukatlar, Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 150/2 uyarınca, **zorunlu müdafî** olarak atanmaları durumunda, devlet tarafından atanan ve ücreti ödenen bir **yargı hizmeti** sunmaktadırlar.

B. Baroların İdari ve Mesleki Sorumluluğu

Bu noktada sorumluluk, avukatın bireysel ihmalinden çok, **Baroların meslek örgütü olarak** hizmet kalitesini denetleme görevine kayar:

1. **Nitelikli Savunma Hakkı:** ÇKK m. 34'teki **Sosyal Çalışma Görevlisinin** yetkisinin sulandırılması gibi, Baroların atadığı CMK avukatlarının da **çocuk hukuku ve koruma felsefesi** konusunda yetkin olmaması, **adil yargılanma hakkını** (AY m. 36) ihlal eden bir diğer yapısal sorundur.
2. **Meslek İhmalinin Denetimi:** Avukatın, ÇKK m. 6'daki bildirim yükümlülüğünü kasten veya ağır ihmalle yerine getirmemesi; ya da çocuğun savunmasını, yukarıda detaylıca ele aldığımız **niteliksiz SİR** ve **Kanunilik ilkesini ihlal eden AER usulü** gibi kritik yapısal kusurları dosyada görmezden gelerek, pasif bir şekilde yürütmesi, **meslek kurallarına aykırılığı ve görev ihmalı ile birlikte** teşkil edebilir.
3. **Disiplin Sorumluluğu:** Barolar, meslek kurallarını ihlal eden avukatlar hakkında disiplin soruşturması açmakla yükümlüdür. ÇKK m. 6'nın ihlali, çocuğu ağır cezalara maruz bırakan bir mesleki ihmale dönüştüğünde, Baroların bu avukatlar hakkında harekete geçmemesi, **örgütlü bir görev ihmalı** olarak yorumlanabilir.

Sonuç

Hukuksal süreçte Barolar ve avukatlar, **gözlemci değil, aktif sorumluluk taşıyan** aktörlerdir.

- **Avukatların Bireysel Sorumluluğu:** Avukatlar, ÇKK m. 6 ve TCK m. 279'deki bildirim zorunluluğunu yerine getirmedikleri veya hukuka uygun olmayan rapor ve usullere karşı etkin bir savunma yapmayarak çocuğun mağduriyetine yol açtıkları takdirde, **disiplin soruşturması** ve potansiyel olarak **TCK m. 257 (Görevi Kötüye Kullanma)** kapsamında cezai sorumluluk riski altındadır.
- **Baroların Yapısal Sorumluluğu:** Barolar, çocuk hukuku alanında uzmanlaşmış müdafî listeleri oluşturarak ve ÇKK m. 6'nın ihlali iddialarını disiplin süreçlerinde titizlikle inceleyerek, **adil yargılanma hakkının** korunmasına yönelik kamusal görevlerini yerine getirmek zorundadır. Aksi takdirde, sistemdeki yapısal kusurun (niteliksiz SİR ve hukuka aykırı AER usulü) yol açtığı yüzbinlerce çocuğun mağduriyeti, Baroların ve avukatların da **göz yumduğu** bir sistemik yozlaşma olarak tarihe geçecektir.

Türkiye çocuk adaleti sistemindeki krizin sadece uygulamacıların kusuru değil, aynı zamanda yargının asli unsurları olan **avukatlık mesleğinin örgütlü bir ihmali** olup olmadığı sorusunu ortaya koymaktadır.

Bu başlık altında, **CMK m. 150 (Zorunlu Müdafilik)** ile avukatın üstlendiği **kamu görevinin, ÇKK m. 44'ün** ruhuyla nasıl birleştiği ve bu birleşimin, hukuka aykırı olduğunu iddia edilen **Yönetmelik hükmünün iptalini** neden zorunlu kılınmasının detaylıca ele almasını gerektirmektedir.

ÖRNEK 11

CMK'DAN ÇKK'YA UZANAN GÖREV İHMALİ: ZORUNLU MÜDAFİLİĞİN ANAYASAL SORUMLULUĞU

1. CMK m. 150 ve Avukatın Kamusal Sorumluluğu

Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Madde 150, şüpheli veya sanığın çocuk, sağır ve dilsiz veya kendini savunamayacak derecede malul olması halinde, kendisine **zorunlu müdafî** atanmasını emreder.

- **Vergi İle Ödenen Kamu Hizmeti:** Zorunlu müdafilerin ücretleri, belirttiği gibi, genel bütçeden ve dolayısıyla vergi veren vatandaşların fonlarından ödenir. Bu durum, avukatın sunduğu hizmeti basit bir mesleki faaliyetten çıkararak, **Devlet tarafından finanse edilen zorunlu bir kamu hizmeti (kamu görevi)** statüsüne taşır. Avukat, bu görevi üstlenerek, Devlete karşı **adil yargılanma hakkının güvencesi** olma yükümlülüğünü kabul etmiş olur.

2. ÇKK Madde 44 ve Avukatın Görev İhmali Çerçevesi

ÇKK Madde 44, Kanun kapsamındaki görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkındaki 4483 sayılı Kanun'un uygulanmamasını öngörür. Bu, çocuk koruma görevini yerine getirenlerin hızla yargılanmasının önünü açar.

A. ÇKK Madde 44'ün Ruhu ve Avukatın Rolü

CMK kapsamında görevlendirilen avukat, zorunlu müdafî olarak **Çocuk Koruma Kanunu** kapsamındaki yargılamanın bir parçasıdır. Bu bağlamda, Madde 44'ün ruhu, sadece sosyal hizmet uzmanları veya hâkimleri değil, **çocuğun adil yargılanma hakkını güvence altına alması gereken avukatları da** en yüksek özen standardına davet eder.

B. Avukatın Görev İhmali (TCK m. 257)

Avukatın bu sistemdeki en kritik ihmali, **pasif savunmadır**:

1. **Kanunilik İlkesine Aykırılığı Göz Ardı Etmek:** Avukatın, çocuğun cezai ehliyetini belirleyen ve hürriyetini doğrudan etkileyen **Ayırt Etme Gücü Raporu'nun (AER)**, Anayasa'nın 38. maddesindeki **Kanunilik İlkesi** gereği Kanun'da (ÇKK'da) düzenlenmesi gerekirken, Yönetmelik (ÇKK Yön. m. 20/4) ile düzenlenmesine itiraz etmemesi.
2. **SİR'in Yetersizliğine Pasif Kalmak:** ÇKK m. 35'te öngörülen nitelikte ve uzmanlığı sulandırılmış personel tarafından hazırlanan SİR'in (ÇKK m. 3/e) eksikliklerini ve bilimsel yetersizliğini mahkemeye etkin bir şekilde sunmayarak, çocuğun **koruyucu tedbirlerden** mahrum kalmasına yol açmak.

Avukatın, hukuka aykırı bu yapısal kusurlara karşı **hukuki sürece taşınma görevini** yerine getirmemesi, kamu görevinin gereklerine aykırı hareket ederek çocuğun **ağır cezalara maruz kalması** yönünde mağduriyetine neden olması anlamına gelebilir. Bu, TCK m. 257 kapsamında

görevi kötüye kullanma (ihmal) riski oluşturur ve bu durum, ÇKK m. 44'ün öngördüğü hızlı soruşturma ruhuyla uyumlu bir şekilde, avukat hakkında **disiplin** ve potansiyel **cezai soruşturma** süreçlerini tetikleyebilir.

3. Yönetmeliğin İptali İçin Hukuki Sürece Taşıma Zorunluluğu

Sistemdeki **Yetki Gaspı** ve **Kanunilik İlkesi İhlali** iddialarının çözümü, bireysel davalardan (itiraz/temyiz) ziyade, hukuki hiyerarşiyi düzelterek toplu bir adımdır: **Yönetmeliğin iptali davası**.

A. Baroların ve Avukatların İptal Davası Açma Görevi

En temel sorun, **Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 20. maddesinin 4. fıkrasının**, Anayasa m. 38'i ve ÇKK'nın koruma ruhunu ihlal eden AER uygulamasının yasal dayanağı olarak kullanılmasıdır.

- **Locus Standi (Dava Açma Yetkisi):** Barolar, TCK m. 31'in uygulandığı yüz binlerce çocuğun **adil yargılanma hakkını** koruma misyonu gereği, bu Yönetmelik hükmünün iptali için **Danıştay** nezdinde dava açma yetkisine (locus standi) sahiptirler.
- **İptal Gerekçeleri:** İptal davasının temel gerekçesi, **Kanunilik İlkesi İhlalidir**. Cezai ehliyet gibi temel bir konuda usulün Kanun (ÇKK) yerine Yönetmelik ile düzenlenmesi **yetki gaspıdır**.

B. İptal Davası Açmama İhmali ve Adil Yargılanma Hakkı

Baroların, bu açık Anayasal ihlal potansiyelini barındıran Yönetmelik hükmüne karşı **2006'dan bu yana toplu bir iptal davası açmaması**, sadece mesleki bir ihmal değil, aynı zamanda **örgütlü bir kamusal sorumluluktan kaçınma** olarak değerlendirilebilir.

Bu ihmal, **Adil Yargılanma Hakkı'nın (AY m. 36)** sistematik olarak ihlal edilmesine yol açmıştır, zira:

1. **Hukuki Güvence Yoksunluğu:** Kanun'da yer almayan bir usulle (AER) cezai sorumluluk tespiti, hukuki güvenlik ilkesini ihlal eder.
2. **Etkili Savunma Engeli:** Niteliksiz SİR'e karşı etkin savunma yapma ve AER'in usulüne itiraz etme mekanizmalarının işletilememesi, çocuğun adil yargılanma hakkını askıya alır.

Sonuç

CMK m. 150 ile kamu hizmeti görevi üstlenen ve vergilerle finanse edilen avukatlar ve Barolar, sadece bireysel savunma yapmakla yetinemezler. ÇKK m. 6 ve 44'ün emrettiği **aktif koruma yükümlülüğü** uyarınca, TCK m. 31'in uygulandığı çocukların ağır cezalara maruz kalmasına yol açan bu **yönetmelik hükmüne karşı ivedilikle iptal davası açmak** zorundadırlar.

Bu hukuki görevin yerine getirilmemesi, yargı sisteminin temel güvencelerinden olan avukatlık mesleğinin, **yüz binlerce çocuğun özgürlüğünü ve geleceğini etkileyen yapısal bir hukuksuzluğa** karşı **örgütlü olarak göz yumduğu** anlamına gelir. Bu durum, çocuk hakları ve adil yargılanma hakkı açısından kabul edilemez bir **görev ihmali ve etik sorumluluk ihlali** teşkil etmektedir.

ÖRNEK 12

HUKUKUN ARASINDAN DOLANILMASI: 15-18 YAŞ GRUBUNDA SOSYAL İNCELEMENİN İHMALİ VE ANAYASAL HAK İHLALLERİ

Giriş: Uluslararası Yükümlülükten Kaçınmanın Mekanizması

Türkiye'deki çocuk adaleti sistemi, Birleşmiş Milletler Gençlik Adaletinin Yönetimine İlişkin Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları) ve Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) ile bağlı olmasına rağmen, uluslararası koruma mekanizmalarını aşmayı hedefleyen **yapısal bir yasal taktik**

kullanmaktadır. Bu taktik, özellikle **15-18 yaş grubu** (TCK m. 31/3) için cezai sorumluluğun hemen hemen mutlak olduğu koşullarda, **Sosyal İnceleme Raporu'nun (SİR)** zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır.

TCK m. 31/3 ve ÇKK m. 35'teki takdir yetkisine dayalı ifadelerin, Pekin Kuralları m. 16'daki **zorunluluğu** nasıl bertaraf ettiğini ve bu durumun, çocuğun **adil yargılanma hakkı (AY m. 36)**, **eğitim hakkı (AY m. 42)** ve **Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (ÇHS)** temel ilkelerini nasıl ihlal ettiğini ele almaktadır.

1. Hukukun Arkasından Dolandırılma Mekanizması

Yüzbinlerce çocuğun ağır cezalara maruz kalmasına yol açan sistemik kaymanın kaynağı, üç farklı normun yaratıcı bir şekilde çarpıtılmasıdır:

A. Pekin Kuralları Madde 16: Mutlak Zorunluluk

Pekin Kuralları, yaptırım kararının **bireyselleştirilmesi** için karardan önce SİR'in hazırlanmasını ve dikkate alınmasını **zorunlu** kılar. Bu zorunluluk, yargının fiile değil, **failin sosyal ve çevresel koşullarına** odaklanmasını emreder.

B. TCK Madde 31/3: Otomatik Cezai Sorumluluk

15-18 yaş grubunda (TCK m. 31/3) çocukların cezai sorumluluğu, 12-15 yaş grubundaki gibi **ayırt etme gücü raporuna (AER)** dahi bağlı değildir; **otomatik olarak kabul edilir** (ceza indirimi uygulanır). Bu durum, yargıyı **cezalandırma sonucuna** yönelten en güçlü faktördür.

C. ÇKK Madde 35: Takdir Yetkisi ve İhmal Kapısı

ÇKK Madde 35, SİR'in zorunluluğu konusunda Pekin Kuralları kadar kesin bir dil kullanmaktan kaçınmıştır:

ÇKK Madde 35 (İlgili Kısım): *"mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır... Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir."*

Dolandırma Tespiti: TCK m. 31/3'ün getirdiği **otomatik cezai sorumluluk** baskısı altında, mahkemeler Madde 35'teki **"gerektiğinde"** ve **"gerekçesi gösterilir"** ibarelerini kullanarak şu pratik çıkarımı yapmaktadır: "Çocuk zaten TCK m. 31/3 gereği cezai ehliyete sahiptir, bu nedenle SİR gereksizdir. Sadece gerekçesini karara yazarak SİR yaptırma zorunluluğundan kaçınılabilir."

Bu mekanizma, uluslararası hukukun zorunlu kıldığı **bireyselleştirilmiş koruma ve rehabilitasyon** sürecini, basit bir **prosedürel gerekçelendirme** ile atlamaktadır.

2. Anayasal ve Uluslararası Hakların İhlali

Bu hukuki dolanma, çocuğun temel haklarını derinlemesine ihlal etmektedir:

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlali (Anayasa m. 36 / AİHS m. 6)

- 1. Koruma Hakkının Zafiyeti:** Adil yargılanma hakkı, yargılamanın sadece usulüne uygun olmasını değil, aynı zamanda kararın güvenilir ve adil delillere dayanmasını da gerektirir. SİR'in ihmali veya nitelsiz SİR'lerle yetinilmesi, çocuğun lehine olan **en önemli sosyal delilin** dosyada yer almaması demektir.
- 2. Silahların Eşitliği İlkesinin İhlali:** Devlet, cezalandırma yönünde TCK'nın mutlak hükmüyle hareket ederken; çocuğun savunması, lehine sunulması gereken bilimsel ve sosyal verilerden (SİR)

mahrum kalır. Bu durum, **yetişkinler gibi cezalandırma riskine karşı, koruyucu mekanizmaların devre dışı bırakılması** anlamına gelir ve **silahların eşitliği** ilkesini zedeler.

B. Eğitim Hakkının İhlali (Anayasa Madde 42)

Anayasa Madde 42 (Öz): "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından mahrum bırakılamaz."

Eğitim hakkı, sadece okulda bulunma hakkı değil, aynı zamanda devletin bireyin eğitimini güvence altına alma yükümlülüğünü de içerir. SİR'in temel amaçlarından biri, çocuğun **sosyal müdahale ve eğitim tedbirleri** ile topluma yeniden kazandırılmasına yönelik somut öneriler sunmaktır.

- **Eğitimden Kopma Riski:** Mahkemenin, zorunlu SİR'i atlayarak (ÇKK m. 35'i takdir yetkisiyle kullanarak) **hürriyeti bağlayıcı cezalara** yönelmesi, çocuğun eğitim hayatını kesintiye uğratır. Koruyucu tedbirler yerine cezaevi/çocuk kapalı kurumuna sevk, çocuğun anayasal olarak güvence altına alınmış eğitim hakkından mahrum bırakılması sonucunu doğurur.

C. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (ÇHS) İhlali

ÇHS'nin temel ilkeleri (özellikle Madde 3 ve Madde 40) bu mekanizmayla doğrudan ihlal edilmektedir:

1. **ÇHS Madde 3 (Çocuğun Üstün Yararı):** TCK m. 31/3'ün ceza odaklı baskısı altında, SİR'in ihmal edilmesi, yargı kararında **çocuğun üstün yararının** değil, **kamu düzeni ve cezalandırma felsefesinin** öncelenmesine neden olur.
2. **ÇHS Madde 40 (Rehabilitasyon ve Yeniden Entegrasyon):** Sözleşme, gençlik adalet sisteminin temel amacının rehabilitasyon ve topluma yeniden entegrasyon olması gerektiğini belirtir. Zorunlu sosyal incelemenin atlanması, mahkemenin çocuğun rehabilitasyon potansiyelini ve ihtiyacını belirleme imkanını ortadan kaldırır; bu da cezalandırmayı birincil seçenek haline getirerek Sözleşme'nin ruhunu yok eder.

Sonuç

TCK m. 31/3'ün **mutlak cezai sorumluluk** zorlaması ile ÇKK m. 35'in "**gerektiğinde**" ve "**gerekçe gösterilir**" şeklindeki esnek ifadeleri, Türkiye çocuk adaleti sisteminde uluslararası hukukun arkasından dolanılmasının en belirgin ve yıkıcı örneğini oluşturmaktadır. Bu dolanma, **Pekin Kuralları m. 16'daki zorunluluğu** kağıt üzerinde bırakarak, yüz binlerce çocuğu Anayasa m. 36 ve m. 42 ile ÇHS'nin koruması gereken haklarından mahrum bırakmakta, onları **yetişkinlere yakın ağır cezalara** maruz bırakmaktadır. Bu yapısal kusur, derhal yasal değişikliklerle (ÇKK m. 35'te SİR'in tüm 15-18 yaş SSÇ için **mutlak zorunlu** kılınması) giderilmelidir.

ÖRNEK 13

ULUSLARARASI FONLARIN VE PROJELERİN SOSYAL İNCELEME REJİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ADİL YARGILANMA HAKKI VE MEŞRUIYET KRİZİ

Tartışılan yapısal sorunların (yetersiz SİR, Kanunilik ilkesinin ihlali) sadece ulusal hukuk düzenlemelerinden değil, aynı zamanda **UNICEF, Avrupa Birliği (AB) fonları ve projeleri** gibi uluslararası aktörlerin ve kaynakların, ulusal hukukun uygulanma pratiğini **meşrulaştırarak** veya **yanlış yönlendirerek** nasıl bir sorun kaynağı olabildiğini ele almaktadır.

Sistem, görünüşte uluslararası işbirliği ve kaynaklarla iyileştirilirken, temeldeki **adil yargılanma hakkı ve çocuk hakları** ihlallerini örtbas etme riski taşımaktadır.

1. Uluslararası Fonların ve Projelerin İkircikli Rolü

UNICEF ve AB projeleri genellikle çocuk adalet sisteminin kapasitesini artırmayı, alternatif tedbirleri (diversiyon) teşvik etmeyi ve personel eğitimini desteklemeyi amaçlar. Ancak bu projeler, uygulama sürecinde ciddi bir ikilem yaratabilir:

A. Ulusal Hukuka Uygunluk Çerçevesi

Uluslararası aktörler, fonlarını kullanırken ev sahibi ülkenin (Türkiye'nin) **ulusal hukukuna** (Kanunlar, Yönetmelikler ve mevzuat) uygun hareket etmek zorundadır.

Sorun Kaynağı: Analizlerimizde tespit edildiği gibi, Türk mevzuatının kendisi (TCK m. 31, ÇKK m. 35'teki takdir yetkisi, Yönetmelik m. 20/4) **Pekin Kuralları** ve **ÇHS'nin** zorunlu kıldığı standartların gerisindedir.

- **UNICEF/AB'nin Riski:** Proje fonları, ulusal hukuktaki bu sorunlu, **korumayı zayıflatan** hükümleri temel alarak eğitim materyalleri (örneğin Sosyal Çalışma Görevlisi için Eğitim Kitabı) ve uygulama kılavuzları hazırladığında, uluslararası kaynaklar **hukuksuzluğun meşrulaştırıcısı** haline gelir.

B. Niteliksizliği Meşrulaştırma (Sosyal Çalışma Görevlisi El Kitabı Örneği)

"Sosyal Çalışma Görevlisi için Eğitim Kitabı" gibi proje çıktıları, ÇKK m. 3/e'nin genişlettiği ve niteliğini sulandırdığı uzmanlık tanımını (Öğretmen, Sosyolog vb.) esas almak zorunda kalmıştır.

- **Sonuç:** Uluslararası bir kuruluşun logosunu taşıyan bir materyal, sosyal inceleme yapacak personelin yetersiz uzmanlık derecesini **uluslararası standartlara uygunluk maskesi** altında kabul edilebilir hale getirir. Bu durum, niteliksiz SİR'in yaygınlaşmasına ve dolayısıyla **adil yargılanma hakkının zayıflamasına** (güvenilir delil sunulamaması) katkıda bulunur.

2. Adil Yargılanma Hakkı Açısından İhlal (AY m. 36)

Uluslararası fonlarla desteklenen bu süreç, görünürde "kapasite artırımı" sağlarken, özünde adil yargılanma hakkını iki yönden ihlal eder:

A. Yargılama Standardının Düşürülmesi

Adil yargılanma hakkı, yargılama makamlarının doğru ve adil karar vermesi için gerekli tüm araçların sağlanmasını gerektirir. SİR, bu araçların başında gelir.

- **İhlal Tespiti:** Uluslararası fonlar, niteliği düşürülmüş (ÇKK m. 3/e) ve zorunluluğu azaltılmış (ÇKK m. 35) SİR mekanizmasını desteklediğinde, yargılamanın kalitesini yükseltmek yerine, **düşük bir SİR standardını** meşrulaştırır.
- **Kanıt Kalitesi:** Hâkimler, uluslararası bir proje kapsamında üretilmiş bir "Eğitim Kitabına" uygun hazırlanan SİR'in bilimsel yeterliliğini sorgulamakta zorlanır. Bu durum, çocuğun lehine kullanılması gereken sosyal kanıtın kalitesini düşürerek, **çocuğun savunma hakkını** ve **adil yargılanma hakkını** ihlal eder.

B. Yüksek Hukuk Yollarına Başvurunun Engellenmesi

Bir avukatın, mahkeme kararını AYM veya AİHM'e taşıması durumunda, uluslararası proje ortaklığının varlığı, savunma argümanlarını zayıflatabilir:

- **Savunma Engeli:** Avukat, mahkemenin "unutulan" ve "hukuka aykırı Yönetmelik" veya "yetersiz SİR" kararına karşı çıkarken, karşı taraf (Devlet) bu uygulamaların **UNICEF/AB desteğiyle geliştirilmiş "iyi uygulama"** olduğunu iddia edebilir. Uluslararası bir aktörün meşruiyet mührü, ulusal hukuk sistemindeki iç kusurların hukuki itirazlarla giderilmesini zorlaştırır.

3. Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) ve Anayasal Yükümlülükler

Türkiye, uluslararası anlaşmaları onaylayarak, ÇHS'nin gerektirdiği **koruma, rehabilitasyon ve üstün yarar** ilkelerini uygulamayı taahhüt etmiştir.

A. ÇHS Madde 3 ve 4: Uygulamanın Bozulması

Uluslararası projelerin amacı ÇHS'ye uygunluğu sağlamaktır, ancak ulusal hukukun izin verdiği düşük standardı desteklemek:

- **Madde 3 (Üstün Yarar):** Çocuğun üstün yararı, ancak tüm çevresel, psikolojik ve sosyal faktörlerin uzmanlarca bilimsel olarak incelenmesiyle (nitelikli SİR) belirlenebilir. Projeler, nitelsiz personeli meşrulaştırarak, kararlarda **üstün yararın** değil, **yetersiz sosyal teşhisin** rol oynamasına neden olur.
- **Madde 4 (Uygulama Yükümlülüğü):** Devletin ÇHS'yi uygulamak için tüm uygun yasal, idari ve diğer tedbirleri alma yükümlülüğü vardır. Uluslararası fonlarla, mevcut hukuktaki yanlış uygulamaların veya eksikliklerin düzeltilmesi yerine, bu durumun **sürdürülmesine** katkıda bulunulması, ÇHS'ye aykırı idari bir tedbir olarak görülebilir.

Sonuç

UNICEF ve AB fonları ile yürütülen projeler, eğer ulusal hukuktaki yapısal kusurları (özellikle AER'in Yönetmelikle düzenlenmesi ve SİR'deki uzmanlık sulandırması) düzeltmeyi değil, bu kusurlu uygulamaların **kapasitesini artırmayı** hedefliyorsa, bu fonlar **adil yargılanma hakkının ihlaline** dolaylı olarak katkıda bulunmuş olur. Bu durum, hukukun arkasından dolanılmasını uluslararası meşruiyet ile örtme çabası olarak yorumlanabilir ve Anayasal güvencelerle (AY m. 36 ve m. 42) korunan çocuk haklarını zedeler. Baroların ve avukatların, hukuka aykırı bu uygulama pratiklerini hem ulusal hem de uluslararası fon sağlayıcılar nezdinde güçlü bir şekilde sorgulaması, mesleki ve etik sorumluluklarının bir gereğidir.

Bu durum, Türkiye'nin uluslararası sözleşmeler ve kendi Anayasası ile üstlendiği yükümlülüklerin sistematik olarak ihlal edildiği iddiasını taşıdığından, hukuki süreçlerin en üst mercilere taşınmasını gerektiren stratejik bir eylem planı zorunluluğu doğurur.

ÖRNEK 14

SORUNU HUKUKİ SÜRECE TAŞIMA PLANI

1. ULUSAL DÜZEY: ANAYASA MAHKEMESİ (AYM) BAŞVURUSU

AYM, Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuruları inceler. AYM'ye gitmeden önce iç hukuk yollarının (istinaf, temyiz) tüketilmesi şarttır.

Başvuru Yolu	Amaç	Temel İhlal Argümanları
Bireysel Başvuru	Haksız yere ağır cezaya çarptırılan veya tutuklanan çocuk adına, ihlalin	1. AY m. 38 (Kanunilik İlkesi) İhlali: Çocuğun cezai sorumluluğunu (hürriyet kısıtlamasının temelini) belirleyen Ayırt Etme Gücü Raporu (AER) 'nin usul ve esaslarının,

Başvuru Yolu	Amaç	Temel İhlal Argümanları
	kesinleştiği son kararın ardından AYM'ye başvurmak.	Kanun (ÇKK) yerine Yönetmelik (ÇKK Yön. m. 20/4) ile düzenlenmesi, <i>suç ve cezada kanunilik ilkesinin özünü</i> ihlal etmiştir.
		2. AY m. 36 (Adil Yargılanma Hakkı) İhlali: Yargılama makamlarının hukuka aykırı usule dayalı AER'i esas alması ve Pekin Kuralları m. 16'ya rağmen niteliksiz SİR'ler veya SİR ihmali nedeniyle kararlarını oluşturması. Bu durum, yargılamada güvenilir delil ve fırsat eşitliği ilkelerini zedelemiştir.
		3. AY m. 42 (Eğitim Hakkı) İhlali: SİR ihmali nedeniyle koruyucu tedbirler yerine hürriyeti bağlayıcı cezaların verilmesi, çocuğun Anayasal eğitim hakkından mahrum kalmasına yol açmıştır.
İptal Davası (Baro Yoluyla)	Yargılamayı yapan bir mahkeme kararı ile değil, Yönetmelik hükmünün kendisinin Kanun'a aykırılığı iddiasıyla.	Barolar veya ilgili meslek örgütleri tarafından Danıştay'da açılacak Yönetmeliğin iptali davası sonuçlanana kadar bu Yönetmelik hükmünün uygulanmasının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasını AYM'ye taşımak (AYM'nin norm denetimi yolu).

2. BÖLGESEL DÜZEY: AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ (AİHM) BAŞVURUSU

AİHM'e başvurunun ön koşulu, ulusal yargı yollarının (AYM başvurusu dahil) tükenmiş olmasıdır. Başvuru, iç hukuktaki son kararın tebliğinden itibaren **dört ay** içinde yapılmalıdır.

Başvuru Yolu	Amaç	Temel İhlal Argümanları
Bireysel Başvuru	Haksız yere tutukluluk/mahkûmiyet yaşayan çocuklar adına, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerini yerine getirmediği iddiasıyla başvurmak.	1. AİHS Madde 5 (Özgürlük ve Güvenlik Hakkı) İhlali: Çocuğun cezai ehliyetinin Kanun yerine Yönetmelikle (Yön. m. 20/4) düzenlenen bir usulle tespit edilmesi ve bu nedenle verilen tutukluluk/mahkûmiyet kararının " kanunla öngörülme " şartını (AİHS m. 5/1-a) ihlal etmesi. Karar, hukuki kesinlikten yoksundur (<i>lex certa</i> ilkesi).
		2. AİHS Madde 6 (Adil Yargılanma Hakkı) İhlali: ÇKK m. 31/3 ve m. 35'teki takdir yetkisi kullanılarak SİR'in göz ardı edilmesi, çocuğun rehabilitasyon hakkının ihlaline yol açmıştır. Çocuk yargılamasında ÇHS'nin zorunlu kıldığı koruyucu amacın yerine cezalandırma felsefesinin konulması, yargılamanın özünün adil olmaktan uzaklaştığını gösterir.
		3. AİHS Madde 3 (İnsanlık Dışı Muamele İddiası): Yüzbinlerce çocuğun sistemik bir ihmal sonucu (ÇKK m. 6 ve m. 44'ün pasifliği, niteliksiz SİR) ve hukuki zafiyetle ağır cezalara maruz bırakılarak travmatize edilmesi ve damgalanması, çocuk cezaevlerindeki koşullarla birleştiğinde, psikolojik bütünlük açısından

Başvuru Yolu	Amaç	Temel İhlal Argümanları
		kötü muamele iddialarına temel oluşturabilir.

3. ULUSLARARASI KOMİTELER: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARI KOMİTESİ (ÇHS KOMİTESİ)

Bu organ, Devletlerin ÇHS'ye uyumunu denetler. Türkiye, **ÇHS İhtiyari Protokolü'nü (Bireysel Şikayet Prosedürü)** imzaladığı için, bu Komiteye bireysel şikayetler sunulabilir.

Başvuru Yolu	Amaç	Temel İhlal Argümanları
Bireysel Şikayet (İletişim)	ÇHS hükümlerinin ulusal hukuk tarafından ihlal edildiği ve çocukların mağdur edildiği iddiasıyla Komiteye başvurmak.	1. ÇHS Madde 3 (Çocuğun Üstün Yararı): TCK m. 31/3'ün yarattığı otomatik cezai sorumluluk baskısının ve ÇKK m. 35'teki takdir yetkisinin, SİR'in zorunluluğunu (Pekin Kuralları m. 16) ortadan kaldırarak üstün yarar ilkesini sistematik olarak ihlal etmesi.
		2. ÇHS Madde 40 (Çocuk Adaleti): Çocuğun adalet sistemine dahil olmasının temel amacının rehabilistasyon ve yeniden entegrasyon olması gerekirken, mevcut sistemin AER'i Yönetmelikle düzenleyerek ve SİR'i ihmal ederek cezalandırmayı önceliklendirmesi.
		3. ÇHS Madde 12 (Görüşlerin Dikkate Alınması): SİR'in niteliksizliği veya ihmali, çocuğun sosyal çevresi, suça sürüklenme nedenleri ve geleceğine dair görüşlerinin (Madde 12'deki geniş anlamıyla) yargı kararlarında etkili bir şekilde dikkate alınmamasına yol açmıştır.

Hukuki Sürece Taşıma Stratejisi Özeti

Bu karmaşık yapısal sorunların çözümü için **Baroların ve Avukatların** aşağıdaki görevleri yerine getirmesi zorunludur:

- Pilot Dava Seçimi:** AER'in Yönetmelikle düzenlenmesi nedeniyle ağır ceza alan ve SİR'i ihmal edilen **12-15 yaş** ve **15-18 yaş** grubundan birden fazla pilot dava seçmek.
- Delil Toplama:** Yetersiz SİR'ler, hâkimin SİR'i gerekçe ile atladığı kararlar ve AER'in hangi yönetmelik maddesine dayandığının belgelenmesi.
- İçtihat Yaratma:** Başvurularda sadece bireysel ihlali değil, **sistemik sorunları** (ÇKK m. 3/e, m. 35 ve TCK m. 31/3 arasındaki çatışma) vurgulayarak, AİHM ve AYM'den **yapısal kararlar** alınmasını sağlamak.

ÖRNEK 15

TCK İronisi: Devletin Bilmediği Kanun, Çocuğun Kaderi Olabilir mi?

TCK Madde 4, "*Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz*" der. Bu ilke, hukuk güvenliğinin temelidir. Ancak burada büyük bir **oksimoron** vardır:

- **Devletin Çelişkisi:** Devlet, suçla karşılaşan bir çocuğa "yasayı bilmeliydin" diyerek onu yargılarken; bizzat kendisi ÇKK Madde 35'te yer alan "Sosyal İnceleme Raporu" (SİR) esasını, kanunda yer almayan bir "Hekim Raporu" zorunluluğu (yönetmelik ile) ile gölgelemektedir.
- **Sonuç:** Vatandaşa "kanunu bil" diyen sistem, kanunun üzerine yönetmelik koyarak kendi yasasını tanınmaz hale getirmekte ve bir "**hukuki labirent**" yaratmaktadır.

2. ÇKK 35 vs. Yönetmelik: "Sosyal"den "Medikal"e Kaotik Bir Kayış

ÇKK 35. madde, çocuğu **sosyal bir varlık** olarak ele alır ve onun çevresiyle olan ilişkisini inceler. Ancak yönetmelik aracılığıyla dayatılan "Hekim Raporu" zorunluluğu, bu süreci sabote eder:

- **Tıbbileştirme Çıkmazı:** Sosyal inceleme, çocuğu "anlamaya" yöneliktir; hekim raporu (çoğunlukla sadece akli meleke veya yaş tespiti gibi) ise çocuğu "tanılamaya" yöneliktir.
- **Kaosun Kaynağı:** Sosyal çalışmacının (orkestra şefi) hazırladığı senfoni, tıbbi bir raporun soğuk ve kategorik sonuçları altında ezilir. Kanunda olmayan bir zorunluluğun yönetmelikle getirilmesi, **normlar hiyerarşisini** yerle bir eder. Bu durum, hakimın önüne giden dosyada "sosyal gerçeklik" ile "tıbbi formalite"nin çatışmasına, yani bir **karar felcine** neden olur.

3. Hesapverilebilirlik ve "Adli Sis"

Kaosun en büyük "hizmeti", sorumluluğu gizlemesidir.

- **Kim Sorumlu?** Bir "adalet kazası" yaşandığında; hakim suçu sosyal çalışmacıya, sosyal çalışmacı yetersiz hekim raporuna, hekim ise yönetmeliğe atar.
- **Hesapverilebilirlik İnfaz Edilir:** Ortada bir çocuk ve karartılmış bir gelecek vardır ama suçlu yoktur. Kanunda yer almayan bu "eklemeler", adli süreci berraklaştırmak yerine, üzerine bir **sis perdesi** çeker. Bu sis, sistemin kendi başarısızlığını örtmek için kullandığı bir "hukuksal kılıf"tır.

Metaforik Sonuç: "Yamalı Bir Senfoni"

Elinizde muazzam bir beste (Kanun/ÇKK 35) var. Ancak bir yönetmelik geliyor ve bu bestenin ortasına, bestenin ruhuyla hiç ilgisi olmayan notalar (Hekim raporu zorunluluğu) ekliyor. Orkestra şefi (sosyal çalışmacı) artık besteyi mi yönetecek, yoksa bu yamalı notaları mı toparlayacak şaşıyor. Dinleyici (gençlik) ise bu karmaşadan sadece kulak tırmalayan bir kaos duyuyor.

ÖRNEK 16

Senfonik Adaletin Çöküşü: Sosyal İnceleme Raporlarının Sessiz Devrimi ve Hukukun Vicdanla İmtihani

Giriş: Bir Metafor Olarak Senfoni

Sosyal çalışma, hem bilimsel metodolojisi hem de insan ilişkilerindeki sanatsal inceliği ile benzersiz bir disiplindir. Bu ikili doğasını en iyi anlatan metaforlardan biri, onu bir senfoni orkestrasına benzetmektir. Ancak bu estetik benzetme, Türkiye'deki mevcut uygulamalarla bir araya geldiğinde trajik bir gerçeği ortaya koyar: Sessiz bir orkestrada, sağır bir şefin hayalet senfonisi.

Bölüm 1: Nota Yazmak – Sosyal İnceleme Raporunun İki Yüzü

Her çocuğun hayatı, kendine özgü ritimleri, temposu ve melodileri olan benzersiz bir müzikal kompozisyonudur. Sosyal çalışmacı, bu kompozisyonu analiz ederken bir besteci gibi çalışır: çocuğun geçmişindeki travmaları (minör akorlar), potansiyelini (majör akorlar), sosyal çevresinin yarattığı gürültü kirliliğini (disonanslar) titizlikle notaya döker.

İdeal Senaryo: Bu sosyal inceleme raporu, mahkemeye çocuğun hayatını nasıl "yönetmesi" ve "yönlendirmesi" gerektiğine dair bilimsel ve insani bir kılavuz niteliğindedir. Statik bir belge değil, dinamik bir yol haritasıdır.

Türkiye Gerçeği – Bir Oksimoron: Ne yazık ki, uygulamada bu raporlar sıklıkla **işlevsiz kılınmaktadır**. Kağıt üzerinde mükemmel görünen bu notalar, hiçbir zaman sahneye konulmayan, tozlu raflarda unutulmuş **"kayıp eserler"** haline gelmektedir. Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) 35. maddesi gibi koruyucu hükümler, bürokratik bir formaliteye, "kutucuk işaretleme" rutinine indirgenmekte, arkasındaki ruh ve amaç yok sayılmaktadır. Bu, **"hukukun arkasından dolanılması"** nın en somut örneklerinden biridir.

Bölüm 2: Şefin Rolü – Sosyal Çalışmacıdan Memura İndirgenme,

Bir orkestra şefi, sadece elindeki bageti sallayan bir figür değildir. O, her enstrümanın (aile, okul, adliye, kolluk, sağlık kuruluşu) ne zaman, hangi tonda, ne şiddette devreye gireceğini belirleyen, uyumu (ahengi) sağlayan merkezi koordinatördür.

- **Katalizör Olarak Sosyal Çalışmacı:** İdeal rolü, adalet sisteminin soğuk ve mekanik dişlileri arasına "insan" faktörünü ve "rehabilitasyon/egitim" ilkesini dahil ederek dönüştürücü bir kimyasal etlemi başlatmaktır.
- **Müdahale Yetkisi:** Eğer aile (keman) akortsuzsa, okul (flüt) sessizse veya çevresel riskler (davul) çok gürültülüyse, şef müdahale ederek dengeyi kurmak zorundadır.

Ancak, **"Sosyal Çalışma Görevlisi" (SÇG)** gibi liyakatsiz ve indirgeyici bir unvan, bu şefin bagetini elinden alıp yerine sadece bir **"onay mührü"** vermektedir. Bu, mesleki otonominin ve uzmanlık statüsünün inkarıdır. Şef artık sahnede duran bir figürandan ibarettir. Bu durum, sosyal çalışmacının raporundaki kritik uyarıların adliye sürecinde dikkate alınmamasıyla

birleştğinde, ortaya çıkan şey "adalet" değil, kulak tırmalayan bir **kakofoni** – bir "**adalet kazası**" dır.

Bölüm 3: Sessiz Senfoni – Canlı Canlı Ölümün Müzikal Karşılığı

Bu metaforik çerçeveden bakıldığında, bir gencin geleceğinin karartılması, muazzam bir potansiyel taşıyan bir konçertonun finalinde tüm tellerin koparılması ve enstrümanın sonsuz bir sessizliğe mahkum edilmesidir.

- **Çocuk Hakları Açısından:** Bu, "**sessizleştirilmiş bir neslin**" senfonisidir. Çocuğun yüksek yararı ilkesi, bürokratik işlemler arasında kaybolup gitmektedir.
- **İnsan Hakları Açısından:** Şefin (uzman sosyal çalışmacının) yetki ve yetkinliğinin elinden alınması, bilimin kanıta dayalı bulgularının ve mesleki vicdanın **sistematik olarak susturulması** anlamına gelir.

Bölüm 4: Hukukun Ahlaki Çöküşü ve Öngörüsüz Adalet

Hukukun her zaman ahlaki veya vicdani olduğu varsayımı, toplumsal yanılgıların en tehlikelisidir. "**Hukuk eliyle hazırlanan kılıf**", vicdanı sistemli bir şekilde devre dışı bıraktığında, hukuk adaletin değil, "**yasal ahlak yoksunluğuna** " aracı haline gelir.

1. **Vicdansızlığın Kurumsallaşması:** "Ben sadece kanunu/görevi uyguluyorum" diyen bir SÇG veya hakim, bireysel etik sorumluluğunu sistemin sırtına yıkar. Bu "**bürokratik vicdansızlık**", Hannah Arendt'in tabiriyle "kötülüğün sıradanlığı"nın tezahürüdür. Yasal olan ile ahlaki olan arasındaki makas burada korkunç bir biçimde açılır.
2. **Statik Değil, Proaktif Bir Adalet Anlayışı:** Gerçek adalet, geçmişi sadece cezalandırmak değil, geleceği inşa etmektir. Gençlik adaleti özelinde bu, "**Bugün bu gence bu kararı verirsek, 10 yıl sonra toplumda nasıl bir birey olacak?**" sorusuna cevap verebilmektir. Bu **öngörüden** yoksun bir sistem, adalet dağıtmıyor, sadece "**adli tasfiye**" işlemi gerçekleştiriyordur.
3. **Öngörüsüzlüğün Bedeli: Bir Geleceğin Çalınması:** Yüzeysel, eksik veya "amaca uygun hazırlanmış" bir sosyal inceleme raporuna dayanarak verilen karar, usulen doğru olsa da esasen adil değildir. Bu, gencin yalnızca "suçlu" kimliğiyle damgalanarak toplumsal ve ruhsal nefes borusunun kesilmesidir. Sistem, mevzuatın kendisine sağladığı "**yasal kılıfı**" kullanarak, bir gencin potansiyelini ve hayallerini meşru bir şekilde çöpe atabilmektedir.
4. **Adil Yargılanma Hakkının Özü:** Çocuk adaleti bağlamında adil yargılanma, savunma hakkından çok daha derin bir anlam taşır. Bu, çocuğun sadece "**ne yaptığının**" değil, "**neden yaptığının**" ve en önemlisi "**ne olabileceğinin**" eksiksiz ve bilimsel bir şekilde değerlendirilmesidir. Sosyal inceleme bu değerlendirmenin temel dayanağı olduğundan, onun etkisizleştirilmesi, yargılamayı baştan sakat doğmuş bir sürece dönüştürür.

Sonuç: Kaostan ıkış Yolu – Ruhu Geri Kazanmak

Mevcut durum, yozlaşmış araçlarla adalet dağıtmaya çalışan bir sistemin, nihayetinde kendi meşruiyetini kemiren ve bir **"yasal kaos"** (entropi) durumuna sürüklenmesidir. Sistem, kendi varlık nedenini oluşturan KK 35 gibi maddeleri içi boş bir formaliteye dönüştürerek kurumsal bir intihar gerçekleştirmektedir.

Bu kaostan çıkış, yalnızca yeni kurallarla değil, **topyekün bir vicdan ve etik devrimiyle** mümkündür. özüm üç temel sacayağına dayanmalıdır:

1. **Öngörölü ve Onarıcı Adalet:** Karar vericiler, attıkları her imzanın bir insanın, özellikle de bir gencin, yaşam çizgisinde yaratacağı 20 yıllık etkiyi sorumlulukla düşünmelidir. Adalet, bir "dosya kapatma sanatı" değil, bir **"hayat kazanma sanatı"** olmalıdır.
2. **Etik Direnç ve Liyakatın Tesisi:** Kuralların vicdansızlığa kılıf olduğı yerde, meslek profesyonellerinin (gerçek sosyal hizmet uzmanlarının) ve yargı mensuplarının etik duruş sergileyerek bu kılıfı yırtması şarttır. Bu, "Sosyal alışma Görevlisi" gibi unvanlar yerine, mesleki otonomi ve uzmanlığın tanınmasıyla desteklenmelidir.
3. **Samimi ve Ruhu Olan Bir Uygulama:** Mevzuat maddeleri, bir tiyatro oyununun dekoru gibi değil, çocuklar ve gençler için gerçek bir **"kurtuluş reçetesi"** gibi ele alınmalıdır. Sosyal inceleme raporları, kağıt üzerinde ölü metinler olmaktan çıkarılıp, yaşayan, nefes alan ve gerçekten yol gösteren senfonik partisyonlara dönüştürülmelidir.

Nihai soru şudur: Bu senfoniye yeniden ahenkli alabilir hale getirmek için, ilk önce **notaların (mevzuatın)** mı değışmesi, yoksa **orkestra üyelerinin (tüm sistem aktörlerinin) şefe (uzman sosyal çalışmacıya) ve müziğın (insanlığa) duyduğı saygıyı** mı geri kazanması gerekmektedir? Cevap, ikincisinde yatıyor gibi görünmektedir; çünkü ruhu olmayan en mükemmel nota kağıdı bile, sağır bir şef ve duyarsız müzisyenlerle ancak sessizliğe mahkumdur. (Yapay DeepSeek Ekibi tarafından üretilmiştir.)

ÖRNEK 17

Türkiye'de Sosyal İnceleme Rejimi: Teorideki İdeal ile Pratikteki Kırılganlık Arasında Bir Sistem Analizi

Giriş: Bir "Rejim" Olarak Sosyal İnceleme

Türkiye'de adalet sisteminin en insani ve multidisipliner yüzünü temsil eden **Sosyal İnceleme Rejimi**, özellikle çocuk adaleti ve aile hukuku alanlarında, hukuki karar verme sürecine sosyolojik ve psikolojik bir derinlik kazandıran kurumsal bir yapıdır. Hukuk literatüründe "rejim" terimi, belirli bir alana ilişkin kurallar, kurumlar, uygulayıcılar ve standart prosedürler bütününe ifade eder. Bu bağlamda, Sosyal İnceleme Rejimi de yalnızca bir "rapor" olmanın ötesinde, başta **5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (KK)** olmak üzere evrensellik açısından çeşitli mevzuatlarla çerçelenmiş, sosyal çalışmacılar tarafından yürütülenler dışında maalesef , psikologlar ve diploması olmayan pedagoglar

tarafından yürütülen, bir raporlama adalet adına söz konusudur. Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Pekin Kuralının 16 ve 22 madde ile de bireyi vede çocuğu sosyal ekosistemi içinde anlamayı amaçlayan organize bir süreçler ve uygulamalar bütünü bie evrensel araçta öne çıkmaktadır. ÇHS açısından söz konusu rejimin teorik dayanakları, işleyişi ve pratikte karşılaştığı sistemik sorunlar üzerine ele alınmasını gerekmektedir.

1. Sosyal İnceleme Rejimi'nin Teorik Temelleri ve Hukuki Dayanakları

Sosyal inceleme, bir birey (genellikle suça sürüklenen çocuk, mağdur çocuk veya velayet davasındaki ebeveynler) hakkında, onun salt hukuki statüsünün ötesine geçen bir profil çıkarmayı amaçlar. Bu profil, bireyin:

- **Aile Dinamiği ve Yapısı,**
- **Eğitim ve Gelişim Geçmişi,**
- **Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Koşulları,**
- **Psikolojik Durumu ve Kişisel Kapasitelerini** kapsamlı bir şekilde ele alır.

Temel amacı, yargılamaya konu olan fiilin arka planını anlamak ve nihai kararın (ister bir ceza/adli tedbir, ister velayet tayini olsun) **"bireyin yüksek yararına"** ve gerçeklere en uygun şekilde verilmesine katkı sağlamaktır. Rejimin ana dayanağı, özellikle çocuklar için, **ÇKK'nın 35. maddesidir.** Bu madde, hakim, çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler alınmasına karar vermeden önce, çocuğun "bedeni, ruhi, ahlaki, sosyal ve maddi durumu" ile "aile çevresi" hakkında sosyal inceleme yaptırmasını öngörür. Benzer şekilde, Türk Medeni Kanunu hükümleri çerçevesinde görülen boşanma ve velayet davalarında da sosyal inceleme talebi sıkça başvurulmuş bir usuldür.

2. Rejimin İşleyiş Sahaları: Üç Temel Eksen

Türkiye uygulamasında Sosyal İnceleme Rejimi, başlıca üç eksende şekillenir:

- **Çocuk Adalet Sistemi Ekseni:** Bu, rejimin en kritik uygulama alanıdır. Suça sürüklenen çocuk (SSÇ) hakkında, onu cezalandırmaktan ziyade anlamaya, suça iten nedenleri tespit etmeye ve **onarıcı adalet** çerçevesinde uygun eğitim, danışmanlık veya bakım tedbirlerinin belirlenmesine yönelik bir uygulamadan bahsedilmektedir. Adalet hizmet ve yönetimi açısından rapor ve raporlamada, çocuğun "suçlu" kimliğinden önce bir "mağdur" veya "risk altındaki birey" olup olmadığını ortaya koymaya çalışır gibi bir görüntü yansıtılmaktadır.
- **Velayet ve Aile Hukuku Ekseni:** Boşanma davalarında, çocuğun fiziksel ve duygusal refahının hangi ebeveyn yanında daha iyi sağlanacağını tespiti için yapılır. Burada inceleme, ebeveynlerin ebeveynlik kapasiteleri, çocukla ilişkileri, yaşam koşulları ve çocuğun ihtiyaçlarına duyarlılıkları üzerine odaklanır. Temel ölçüt, çocuğun **"üstün yararı"** ilkesidir.
- **Mağdur Destek ve Koruma Ekseni:** Cinsel istismar, şiddet gibi olaylarda mağdur çocuk veya yetişkinlerin adli süreçten ikincil derecede örselenmemesi için ihtiyaç duydukları psiko-sosyal, hukuki ve ekonomik destek mekanizmalarının haritasını çıkarmayı amaçlar.

3. Pratikteki Güçsüzlük: Teori ile Uygulama Arasındaki Uçurum

Teorik çerçevesi ve yasal dayanakları güçlü olan bu rejim, pratikte ciddi sistemik sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunlar, rejimi etkin bir "koruma ve iyileştirme aracı" olmaktan çıkarıp, bürokratik bir "formaliteye" dönüştürme riski taşımaktadır.

- **Niteliksel Erozyon ve Niceliksel Baskı:** Sosyal hizmet uzmanları ve ilgili diğer meslek elemanları üzerindeki aşırı dosya yükü, ideal olan "**yerinde inceleme**" (ev ziyareti, okul gözlemi, mahalle değerlendirmesi) yapma imkanını büyük ölçüde kısıtlamaktadır. Sonuç, adliye koridorlarında yapılan birkaç dakikalık görüşmelere dayanan, yüzeysel ve bağlamdan kopuk raporların hazırlanmasıdır. Bu durum, "**Sosyal Çalışma Görevlisi**" gibi liyakatsiz unvanlandırmalarla da birleştiğinde, mesleğin uzmanlık temelini ve onurunda aşındırmaktadır.
- **Standardizasyon ve Kalite Kontrol Eksikliği:** Raporların kapsamı, derinliği ve analitik kalitesi, hazırlayan uzmanın kişisel yaklaşımına, deneyimine ve iş yüküne göre büyük farklılıklar gösterebilmektedir. Bazı raporlar derinlemesine bir psiko-sosyal değerlendirme sunarken, bazıları sadece demografik veri listesinden ibaret kalabilmektedir. Bu durum, adaletin eşit ve öngörülebilir şekilde dağıtılması ilkesiyle çelişmektedir.
- **Multidisipliner Çalışma İlkesinin Zayıf Uygulanması:** İdeal olan, sosyal çalışmacı diğer bileşken diğer aktörler ile de uyum içinde yararlanarak ve gerekirse hekimin ortak değerlendirme yapmasıdır. Ancak uygulamada ve bu yönde bir liyakat sosyal çalışma görevlisi gibi unvan ile halen düzenlenmesi kendi meslekleri ile de çelişmektedir. Sınırlı dar bilgi ile de, subjektifleşme riskinin artmasına neden olmaktadır.
- **Süreçselliğin Kaybı ve Takip Mekanizması Yoksunluğu:** Sosyal inceleme, bir kerelik bir "raporlama faaliyeti" olarak görülmekte, rapor sunulup mahkeme kararı verdikten sonra süreç sonlanmaktadır. Oysa sosyal inceleme, raporlamayla bitmesi gerekmeyen, karar sonrası **izleme ve değerlendirme** aşamalarını da içermesi gereken dinamik bir süreç olarak kavranmalıdır. Örneğin, mahkemenin "aile danışmanlığı" veya "eğitim tedbiri" kararının ne ölçüde uygulandığı, çocuk veya aile üzerinde nasıl bir etki yarattığı sistematik olarak takip edilmemektedir.

4. Sonuç ve Öneriler: Rejimin Ruhunu Canlandırmak

Türkiye'de Sosyal İnceleme Rejimi, "**cezalandırıcı adalet**" anlayışından "**onarıcı ve bütüncül adalet**" anlayışına geçişin en önemli potansiyel araçlarından biridir. Ancak bu potansiyelin gerçeğe dönüşebilmesi için önce insancıl hukuku içselleştirmeyi gerekmektedir. Bu adım ile aşağıdaki yapısal reformlar acilen hayata geçirilmelidir:

1. **İnsan Kaynağı ve Liyakat:** "Sosyal Çalışma Görevlisi" gibi unvanlar terk edilerek mesleki otonomi ve uzmanlık statüsü tesis edilmelidir. Adalet yönetiminde rol ve görevlerin açık ve net olması ise önceliklidir.
2. **Standartlar ve Dijital Altyapı:** Sosyal inceleme raporlarının sosyal çalışmaya uygunluğu arınmalıdır. UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) gibi sistemlere entegre

edilerek hem hazırlama süreçleri hem de karar sonrası izleme mekanizmaları için dijital bir altyapı oluşturulmalıdır.

3. **Süreklilik ve İzleme:** Sosyal inceleme, "olay bazlı" bir raporlama olmaktan çıkarılıp, "süreç bazlı" bir destek ve izleme mekanizmasına dönüştürülmelidir. Bu, tedbir kararlarının etkinliğini artıracak en önemli adımdır.
4. **Çok Disiplinliliğin Kurumsallaşması:** Mahkemeler bünyesinde veya bağlı olarak, daimi sosyal inceleme kapsamında diğer multidisipliner değerlendirmeler için belli konular ve meslekler standart hale getirilmelidir.

Not: Sosyal inceleme raporları hukuken "**takdiri delil**" niteliğindedir. Hakim raporla bağlı değildir, ancak raporda ortaya konan bilimsel ve sosyal verileri hiçe sayarak, aksi yönde bir karar verecekse, bu kararını somut ve ikna edici gerekçelere dayandırmak zorundadır. Bu da, kaliteli bir sosyal inceleme raporunun yargılamayı ne denli şekillendirebileceğinin göstergesidir. (DeepSeek Ekibi tarafından üsretilmiştir.)

ÖRNEK 18

KANUNUN UNUTTUĞU, YÖNETMELİĞİN İNFAZ ETTİĞİ ADALET: ÇKK VE TCK BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

1. Sistematik İtiraf: TAA Yayınlarındaki "Unutulma" Gerçeği

Türkiye Adalet Akademisi Yayınları arasından çıkan ve hâkim/savcı eğitiminde temel eser kabul edilen “**Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulamaları**” (G. Koçoğlu & S. Kaynar, 2022/2025) adlı eserin 94. ve 95. sayfaları, çocuk adalet sistemindeki bir **hukuksal paradoks** literatüre geçirmiştir. Eserde açıkça ifade edildiği üzere:

*“Çocuk Koruma Kanunu’nda bu rapora (hekim raporu) dair düzenleme yoktur. **Kanun’da unutilan bu rapor yönetmelikle düzenlenmiştir.**”* Bu cümle, sadece teknik bir eksikliği değil, bir **adalet kazası ve hukuk faciasını** itiraf etmektedir. Kanunun "unuttuğu" bir tıbbi zorunluluğun yönetmelikle (ÇKK Uygulama Yönetmeliği m.20/4) "zorunlu" hale getirilmesi, normlar hiyerarşisinin ve "kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesinin açıkça çiğnenmesidir.

2. TCK Madde 31 ve 4 Ekseni: Çocuğa Karşı Çifte Standart

- **TCK Madde 4 (Kanunu Bilmemek Mazeret Sayılmaz):** Devlet, vatandaşa ve suça sürüklenen çocuğa "kanunu bilmek zorundasın" diyerek mutlak sorumluluk yüklerken; bizzat kendi yasama ve yürütme organıyla ÇKK’da hayati bir raporu "unutma" lüksünü kendinde görmektedir. Bu, hukuk devletinde kabul edilemez bir **ahlaki ve hukuki paradokstur**.
- **TCK Madde 31 (Yaş Küçüklüğü):** Özellikle 12-15 yaş grubundaki çocuklar için hekim raporunun Yargıtay içtihatlarıyla (04.04.2017, 2014/13-518 E; 2017/208 K) **ZORUNLU** kılınması, çocuğu sosyal bir varlık olmaktan çıkarıp tıbbi bir nesneye dönüştürmüştür. Sosyal İnceleme Raporu'nun (SİR) "kusur yeteneği" üzerindeki etkisi bu yolla zayıflatılmış, çocukların yetişkinler gibi ağır cezalara maruz kalmalarının önü açılmıştır.

3. ÇKK 6 ve 44: Korumanın ve Denetimin Tasfiyesi

- **Madde 6 (Tedbirler):** Çocuklar hakkında cezalandırma odaklı hekim raporları jet hızıyla alınırken, kanunun emrettiği koruyucu ve destekleyici tedbirlerin (danışmanlık, eğitim, bakım) bildirim ve uygulama süreci "unutulmaktadır."

- **Madde 44 (Denetim):** 2006 yılından bu yana süre gelen bu "cezasızlık" ve denetimsizlik hali, sistemin kendi hatasını denetleme mekanizmasını felç etmiştir. Devlet, çocuğu korumak yerine onu "hukuksal kılıflarla" cezalandırmayı bir **yönetim becerisi** haline getirmiştir.

4. Uluslararası Sözleşmelerin ve İnsancıl Hukukun Yok Sayılması

Bu uygulama; **Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS)**, **Pekin Kuralları** ve **Avrupa Sözleşmesi (ASŞ)** ilkelerini anlamsız kılmaktadır. Sosyal hizmetin işlevsizleştirilmesi ve sistemin "pasif hukuk ve savunuculuk" içine itilmesi, milyonlarca çocuğun "**adalet kazası**" ile geleceklerinin karartılmasına neden olmuştur. 2022'den bu yana kitapta yer alan bu açık tespite rağmen hukuksal bir çözüm üretilmemesi, tepkisizliğin olağanlaştığını göstermektedir.

5. Değerlendirme ve Çözüm: Pahlı Neşterden Arınma

TAA tarafından eğitim alan binlerce hâkim ve savcının, kanunda "unutulan" bir unsuru yönetmelik ve içtihatla "zorunlu" kılarak karar vermesi, adaletin bir "**otopsi sanatına**" dönüştüğünün kanıtıdır.

- **Çözüm:** Kitapta yer alan "*Kanunda unutilan rapor*" tespiti aslında çözümün kendisidir. Kanun hiyerarşisine aykırı bu yönetmelik maddesi iptal edilmeli, sosyal hizmetin "aktif hukuk" içindeki yeri iade edilmelidir.

Sonuç olarak; 2006'dan beri süregelen bu "hukuksal facia", insan haklarından uzaklaştığının acı bir örneğidir. Çocukların "üstün yararı" yerine "cezalandırılma kolaylığı"nın öne çıkarılması, vicdanın körleşmesidir. Sosyal hizmeti dışlayan, hekim raporunu dayatan bu pasif adalet anlayışı terk edilmediği sürece, çocuklar için yazılan öyküler "acı öyküler" olmaya devam edecektir.

ÖRNEK 19

ADALET VE İNSAN ONURU MANİFESTOSU: GENÇLİĞİN DİRİLİŞ SENFONİSİ

I. Dosya Değil, İnsan; Rakam Değil, Hayat!

Adalet sistemi, bireyi bir "vaka numarası" veya "istatistiksel veri" olarak görmeyi reddeder. Her çocuk ve her genç, dokunulması gereken eşsiz bir hikâye, korunması gereken kutsal bir öznedir. Biz, adaletin kağıtlar üzerinde değil, vicdanlarda ve toplumsal hayatta tecelli etmesi için varız.

II. Sosyal İnceleme Raporu Adaletin Kalbidir

Sosyal inceleme raporu, bir usul şartı veya "hukuksal bir kılıf" değildir; adaletin rotasını çizen pusuladır. ÇKK 35. madde, geçilmesi gereken bir engel değil, çocuğun hayatına açılan bir kapıdır. Bu raporların işlevsiz kılınması, adaletin körleşmesi demektir; biz bu körlüğe karşı bilimin ve gerçeğin ışığını savunuyoruz.

III. Uzman, Sistemin Memuru Değil; Hakikat'in Elçisidir

Sosyal çalışmacı, ve kendi mesleği dışındakileri benzer kılan psikolog ve pedagog "Sosyal Çalışma Görevlisi" (SÇG) adı altında bürokrasiye hapsedilemez. Uzman, adalet orkestrasının şefidir. Onun bağımsızlığına ve mesleki onuruna yapılan her müdahale, toplumsal geleceğimize yapılmış bir saldırdır. Uzman; talimatla rapor yazmaz, hakikatle yön verir.

IV. Hukuk, Hukuksuzluğun Maskesi Olamaz!

Vicdanı dışlayan, ahlaki bir öngörü taşımayan ve sadece şekle odaklanan hukuk, adaletsizliğin en tehlikeli biçimidir. Böyle bir döngü ile "hukukun arkasından dolanarak" hazırlanan her karar, bir

"adalet kazası"dır. Biz, hukukun harfine değil, ruhuna ve insan onurunu koruyan ahlaki zeminine sadık olmalıyız..

V. "Canlı Canlı Ölümlere" Son: Gelecek Hırsızlığına Hayır!

Gençlerin umutlarının köreltilmesi, geleceklerinin sistemsel bir öngörüsüzlükle karartılması bir suçtur. Adalet, bugünü cezalandırırken yarını inşa etmek zorundadır. Biz, çocukların ve gençlerin sosyal ve ruhsal gelişimlerini bir otopsi masasına değil, bir diriliş zeminine yatırmayı vadeliyoruz.

VI. Kaostan Kosmosa: Onarıcı Bir Düzen

Yozlaşmış araçların yarattığı kaotik durumu reddeliyoruz. Çözüm, daha sert kurallarda değil; daha samimi, daha proaktif ve daha onarıcı bir hizmet yönetimindedir. Biz, cezalandıran değil, onaran; dışlayan değil, kazanan; susturan değil, dinleyen bir adalet düzeni için etik direniş başlatıyoruz.

VII. Sözüümüzdür: Sessiz Senfoni Son Bulacak!

Sessizleştirilen çocukların, susturulan uzmanların ve görmezden gelinen sosyal gerçeklerin sesi olacağız. Bu manifesto; her gencin kendi özgün melodisini onuruyla çalabileceği, adaletin bir "hayalet senfoni" olmaktan çıkıp yaşayan bir gerçekliğe dönüştüğü güne kadar bizim rehberimizdir.

VIII. Normlar Hiyerarşisi Çocuğun Zırhıdır!

Hiçbir yönetmelik, genelge veya idari uygulama; kanunun (ÇKK 35) çocuğa tanıdığı "sosyal varlık olma" hakkını gasp edemez. "Hekim Raporu" gibi zorunluluklarla sosyal incelemenin işlevsiz kılınması, devletin kendi yasasına ihanetidir. Biz, kanunların yönetmeliklerle budanmadığı, berrak ve hesap verebilir bir hukuk düzeni talep ediyoruz.

IX. Devletin Hafızası, Çocuğun Geleceğidir!

TCK 4. madde vatandaşa sorumluluk yüklüyorsa, ÇKK 6 ve 44. maddeler de devlete "sorumluluktan kaçamazsın" der. Devlet, cezayı hatırlayıp korumayı (Madde 6) ve denetimi (Madde 44) unutmaz! Kanunu uygulamamak mazeret değildir. Sosyal inceleme bir formalite değil, devletin çocukla yaptığı bir namus sözleşmesidir.

X. Kanun Unutmaz, Devlet İhmal Etmez!

"Unutulan" raporların yönetmeliklerle canavarlaştırıldığı bir sistem adil olamaz. Biz; ÇKK 6 ve 44'ün hatırlandığı, sosyal incelemenin hekim raporuyla boğulmadığı, TCK 4'ün sadece vatandaşa değil devlete de sorumluluk yüklediği bir İnsancıl Hukuk talep ediyoruz.

Sonuç: Bir İmza, Bir Gelecek

Bu manifesto, sadece bir metin değil; her sosyal çalışmacının, her hukukçunun ve her yurttaşın altına imza atması gereken bir **toplumsal sözleşmedir**.

ÖRNEK 20

PASLI NEŞTER VE HUKUKİ AMNEZİ: GENÇLİK ADALET YÖNETİMİNDE BİR HESAPLAŞMA MANİFESTOSU

Giriş: Adaletin Bellek Kaybı ve Maskelenen Gerçeklik

Modern hukuk düzenlerinde adalet, bir "gelecek inşa etme" vaadidir. Ancak Türkiye'deki **Sosyal İnceleme Rejimi**, bu vaadin aksine, çocukların ve gençlerin hayatını "hukuksal kılıflar" ile karartan bir düzeneğe dönüşmüştür. TCK Madde 4 uyarınca vatandaşa "*Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz*" diyen irade; iş kendi yükümlülüğüne geldiğinde, Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) en hayati maddelerini sistematik bir "unutkanlığa" mahkûm etmiştir.

1. "Sosyal Çalışma Görevlisi" Oksimoronu: Bir Mesleğin İnfazı

Sistemin kalbindeki ilk yara, Sosyal Hizmet Uzmanlığı gibi özerk ve bilimsel bir kimliğin, "**Sosyal Çalışma Görevlisi**" (SÇG) unvanı altında bürokratikleştirilmesidir.

- **Çelişki:** Sosyal çalışmanın ruhu olan "hak savunuculuğu", "görevli" kelimesinin hiyerarşik soğukluğu altında ezilmiştir.
- **Etki:** Uzman, adaletin bağımsız şefi olmak yerine, mahkemenin usul eksikliğini tamamlayan bir figürana indirgenmiştir. Bu, bilimsel bir disiplinin "memurlaştırılması" yoluyla uğradığı bir etik intihardır.

2. Kanunda "Unutulan", Yönetmelikle "Dayatılan": Hukuki Fecaat

Türkiye Adalet Akademisi Yayınları'nın (Koçoğlu & Kaynar, 2022/2025) dördüncü baskısında dahi itiraf edildiği üzere; ÇKK'da yer almayan ancak bir yönetmelik (Madde 20/4) ve Yargıtay içtihatlarıyla ihdas edilen "**Hekim Raporu**" **zorunluluğu**, normlar hiyerarşisinin açık bir ihlalidir.

- **Hukuksal Kılıf:** Kanunda "unutulduğu" söylenen bu raporun yönetmelikle zorunlu kılınması, sosyal incelemeyi (ÇKK 35) işlevsizleştirmekte ve çocuğu sosyal bir özne olmaktan çıkarıp tıbbi bir nesneye indirgemektedir.
- **Pasif Hukuk:** 12-15 yaş grubundaki çocukların "filin sonuçlarını algılama yeteneği", sosyal gerçekliğinden koparılarak sadece tıbbi bir "kusur yeteneği" testine hapsedilmektedir. Bu durum, çocukların yetişkinler gibi ağır cezalara maruz kalmasını meşrulaştıran bir "adalet kazası"dır.

3. Hayalet Senfoni ve Canlı Otopsi

Sosyal inceleme raporu bir **nota**, uzman ise bu orkestranın **şefidir**.

- **Kakofoni:** Şefin batonu (yetkisi) elinden alındığında ve notalar (mevzuat) yönetmeliklerle tahrif edildiğinde, ortaya çıkan şey adalet değil, kaos gürültüsüdür.
- **Canlı Canlı Ölmek:** ÇKK 6 (Tedbirler) ve 44 (Denetim) maddeleri işletilmeden yapılan her müdahale, çocuğu topluma kazandırmak yerine, onu bir "sosyal morg" masasına yatırmaktır. Umudu köreltilen her genç, bu sistemin içinde "canlı canlı ölmektedir."

4. Hesap Verilebilirlik: Bu Hesap Hala Açık!

2006 yılından bu yana milyonlarca çocuğun geleceği, bu "kurumsal amnezi" ve "paslı neşter" operasyonlarıyla karartılmıştır.

- **Hekimlerin Sorumluluğu:** Sosyal inceleme raporunu yozlaştırarak sistemi tıbbi bir algılama testine indirgeyen sürece imza atan hekimler, kendilerini sorumsuz kılamazlar. Tıbbi etik, "önce zarar verme" derken; bu raporlar, çocuk haklarının infaz belgesine dönüşmüştür.
- **Açık Hesap:** Vatandaşa "kanunu bil" diyen devletin, kendi kanununu (ÇKK 6, 35, 44) 19 yıl boyunca "unutmasının" bedeli henüz ödenmemiştir. Bu, sadece bir idari hata değil; toplumsal geleceğe karşı işlenmiş bir ihmal suçudur.

5. MANİFESTO: ADALETİN DİRİLİŞİ İÇİN ETİK DİRENİŞ

Biz, aşağıda imzası olan vicdan sahipleri olarak ilan ediyoruz:

1. **Dosya Değil, İnsan:** Çocuğu bir istatistik değil, hak öznesi olarak kabul ediyoruz.
2. **Normlar Hiyerarşisi Zırhtır:** Kanunun vermediğı yetkiyi yönetmelikle kullanan her türlü dayatmayı reddediyoruz.
3. **Şefin Batonunu İade Edin:** Sosyal çalışmacının tıbbi raporlar altında ezilmesine son verilmeli, mesleki otonomisi iade edilmelidir.
4. **Unutmak Mazeret Değildir:** Devlet, koruyucu tedbirleri (Madde 6) ve denetimi (Madde 44) hatırlamak zorundadır.
5. **Onarıcı Adalet Tek Çözümdür:** Cezalandıran değil, geleceğı onaran bir "İnsancıl Hukuk" düzeni talep ediyoruz.

Sonuç: Bir "Gelecek" Bildirisi

Bu metin, sessizleştirilen uzmanların, işlevsizleştirilen raporların ve "adalet kazası" adı altında hayatı çalınan gençlerin ortak çığığıdır. Hukuk ile adaletsizliğinin el ele yürüdüğü bu kaotik düzene karşı tek çözüm; **aktif savunuculuk ve etik direniştir**. Gençliğı ölen bir toplumun hukuku, sadece bir otopsi raporudur. Bizim ihtiyacımız olan ise otopsi değil, bilimin ve vicdanın yönettiğı dürüst bir **diriliş senfonisidir**. **Bu hesap kapanmamalıdır. Bunun için Adalet yerini bulana dek susmayacağız.**

ÖRNEK 21

ADALETTE DEVRİMSEL ONARIM: GENÇLİK HAKLARI VE SİSTEMİK REFORM ÖNERİSİ

1. Hukuki Arınma: Yönetmelik Tahakkümüne ve Kavramsal Kaosa Son

Kanunda "unutulan" ancak yönetmelikle zorunlu kılınan hekim raporu gibi uygulamalar, normlar hiyerarşisinin (Anayasa m. 11 ve 124) açık ihlalidir.

- **İptaller:** ÇKK Uygulama Yönetmeliğı'ndeki "Hekim Raporu" zorunluluğı, kanun hiyerarşisine aykırılığı nedeniyle ivedilikle iptal edilmelidir. Ayrıca, mesleki kimliğı bulanıklaştıran "sosyal çalışma görevlisi", "adli destek görevlisi", "adli görüşmeci" ve bilimsel geçerliliğı kalmayan "pedagog" tanımları mevzuattan tamamen kazınmalıdır.
- **Kavramsal Dönüşüm:** "Suça sürüklenen çocuk" gibi damgalayıcı ifadeler yerine, uluslararası standartlara uygun "Gençlik" vurgulu tanımlara geçilmelidir. ÇKK m. 35'teki sosyal incelemeyi hakim "takdirine" veya "gerekliliğı" bırakan ibareler kaldırılarak, raporun **mutlak zorunluluğı** tescil edilmelidir.

2. TCK ve ÇKK'da Yaş ve Kapasite Reformu

Mevcut sistem, çocukları yetişkin yargılama usullerine kurban etmektedir.

- **Ceza Sorumluluk Yaşı:** Kunter ve Dönmezer tasarılarındaki çağdaş yaklaşımlar esas alınarak, ceza sorumluluk yaşı **14** olarak güncellenmelidir.

- **TCK m. 31 Güncellemesi:** 15-18 yaş grubu için ceza ehliyeti, sadece tıbbi bir "algılama" testiyle değil; Pekin Kuralları m. 4 ve 16 uyarınca çocuğun sosyal ortamı, yaşam koşulları ve yetenekleri üzerinden SİR ile belirlenmelidir. Bu, çocukların "yetişkinleştirilerek" ağır cezalara maruz bırakılmasını engelleyecektir.

3. Kurumsal Yenilenme: Çocuk Hizmetleri ve Mahkemeler

- **Resmi Vesayet ve Koruma:** ÇKK m. 9'daki bildirim süresi 30 günden en az **72 aya** çıkarılmalı; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yetkin bir "Resmi Vesayet Birimi" kurulmalıdır.
- **Gençlik Mahkemeleri:** Mevcut çocuk mahkemeleri, "Gençlik Mahkemeleri" olarak yeniden yapılandırılmalı ve ihtisaslaşma sağlanmalıdır. Yaygınlaşma adına mevcut ceza mahkemelerinden biri, münhasıran bu alanda yetkilendirilmelidir.

4. Hesapverilebilirlik ve Etik Sorumluluk

2005 yılından bu yana Türkiye Barolar Birliği (TBB) ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) gibi yapıların bu hukuksuzluğa (yönetmelik oyunlarına) karşı sessiz kalması, milyonlarca çocuğun geleceğinin çalınmasına ortaklık etmektir.

- **ÇKK m. 44 ve Anayasal Denetim:** Adalet yönetimindeki tüm görevliler, Anayasa'nın 137. maddesi (Kanunsuz Emir) ve TCK m. 4 bağlamında kendi işlemlerinden sorumludur. "Unutkanlık" veya "Yönetmelik öyle diyordu" mazereti, çocuk hakları ihlallerini meşrulaştıramaz.
- **Cezasızlığın Sonu:** Sosyal inceleme raporlarını tıbbi raporlarla yozlaştıran hekimler ve buna göz yuman hukukçular için etik ve adli denetim mekanizmaları işletilmelidir.

5. Uluslararası Standartlarla Uyum

Anayasa m. 90 uyarınca üstünlüğü kabul edilen **ÇHS m. 3-37-40, ASS m. 14-16-17 ve Pekin Kuralları**, projenin ötesinde bir yaşam biçimi olarak adli sisteme entegre edilmelidir. Avrupa Konseyi'nin "Çocuk Dostu Adalet" kararları, kâğıt üzerinde birer "AB Projesi" süsü olmaktan çıkarılmalı, gerçek bir devlet politikasına dönüşmelidir.

Değerlendirme: Toplumun Direği Olarak Çocuk

Bu öneri paketi, çocukların korunmamasının toplumun ve devletin temel direklerini yıktığı gerçeğinden yola çıkar. **"Pasif hukuk"** ve **"pasif savunuculuk"** dönemi kapanmalıdır. Sosyal hizmete duyulan saygının iadesi, adalete erişimin de anahtarıdır. 2006'dan beri süregelen bu **hukuksal oksimoron**, ancak mesleki özveri ve insan hakları temelli bir "etik direniş" ile son bulabilir.

Bu kapsamlı reform önerisi; çocukları cezalandırmayı değil, onları yaşatmayı, korumayı ve topluma onurlu birer genç olarak kazandırmayı amaçlayan, vicdanı ve hukuku yeniden buluşturan bir **toplumsal kurtuluş reçetesidir.**

Bu çözüm planını, baroların ve sosyal hizmet akademisi dünyasını dikkatine sunmak için bir "Politika Belgesi" (Policy Paper) formatında, tüm paydaşların (Adalet Bakanlığı, Barolar, ASHB ve Akademik Kurullar) masasına konulabilecek nitelikte hazırlanmıştır.

POLİTİKA BELGESİ: GENÇLİK ADALET YÖNETİMİNDE YAPISAL REFORM VE HUKUKSAL ONARIM

HEDEF: Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ve Türk Ceza Kanunu (TCK) uygulamalarındaki hukuksuzlukların giderilmesi, sosyal hizmetin otonomisinin iadesi ve çocuk dostu bir adalet sisteminin inşası.

I. MEVCUT DURUM ANALİZİ VE "HUKUKSAL OKSİMORON"

Türkiye Adalet Akademisi Yayınları'nda (2022/2025) dahi tespit edildiği üzere, ÇKK'da "**unutulan**" hekim raporu zorunluluğunun yönetmelik ve Yargıtay içtihatlarıyla ikame edilmesi, normlar hiyerarşisini (Anayasa m. 11, 124) felç etmiştir. TCK m. 4 uyarınca vatandaşa "bilmemek mazeret değil" denilirken, devletin kendi yasasını "unutarak" yönetmelikle cezalandırma alanı yaratması, hukuki bir oksimorondur.

II. STRATEJİK İPTALLER VE KAVRAMSAL REFORM

Sistemin üzerindeki "paslı neşteri" kaldırmak için şu adımlar önceliklidir:

- Yönetmelik Temizliği:** Kanunda karşılığı olmayan "Hekim Raporu" zorunluluğu (Yönetmelik m. 20/4) derhal iptal edilmelidir.
- Kavramsal Arınma:** "Sosyal çalışma görevlisi", "adli destek görevlisi", "adli görüşmeci" ve "pedagog" gibi mesleki kimliği silikleştiren tanımlar kaldırılmalı; sosyal hizmet uzmanının /sosyal çalışmacıların bilimsel kimliği iade edilmelidir.
- İbare Güncellemesi:** ÇKK m. 35'teki "gerektiğinde" ve "takdirinde" gibi sübjektif ifadeler kaldırılarak Sosyal İnceleme Raporu (SİR) mutlak zorunlu hale getirilmelidir. "Suça sürüklenen çocuk" ifadesi yerini "Gençlik" vurgusuna bırakılmalıdır.

III. YASAL DÜZENLEME VE YAŞ SINIRI GÜNCELLEMESİ (TCK m. 31)

- Ceza Sorumluluk Yaşı:** Kunter ve Dönmezer tasarıları ışığında ceza sorumluluk yaşı **14'e** çıkarılmalıdır.
- 15-18 Yaş Grubu:** Bu gruptaki gençlerin kusur yeteneği, sadece tıbbi raporla değil; Pekin Kuralı m. 16 ve ÇHS m. 40 uyarınca yaşam koşullarını ve sosyal ortamını irdeleyen SİR ile belirlenmelidir.

IV. KURUMSAL YAPILANMA: RESMİ VESAYET VE GENÇLİK MAHKEMELERİ

- Resmi Vesayet Birimi:** ASHB bünyesinde kurulacak yetkin bir birimle, ÇKK m. 9'daki bildirim süresi 30 günden en az **72 aya** çıkarılarak koruma zırhı güçlendirilmelidir.
- Gençlik Mahkemeleri:** Mevcut çocuk mahkemeleri "Gençlik Mahkemesi" olarak yetkilendirilmeli; çocuk yerine genç odaklı, insancıl ve uygar bir yargılama süreci başlatılmalıdır.

V. HESAPVERİLEBİLİRLİK VE ETİK SORUMLULUK

- Sorumsuzluk Zırhının Kırılması:** TBB, SHUDER ve diğer paydaşların 2005'ten beri bu hukuksuzluğa sessiz kalarak "ortaklık" etmesi kabul edilemez.
- Hekimlerin Sorumluluğu:** Sosyal incelemeyi yozlaştıran ve tıbbi bir algoritma gibi çalışan hekim raporları, etik ve adli denetime tabi tutulmalıdır.
- Denetim:** Tüm adalet çalışanları Anayasa m. 137 ve ÇKK m. 44 uyarınca işlemlerinden bizzat sorumludur; "cezasızlık hali" bir kural haline getirilemez.

SONUÇ: "TOPLUMUN DİREĞİ ÇOCUKTUR"

Bu politika belgesi; AB projeleriyle uygulanan çifte standartlara son vermeyi, Anayasa'nın temel hak ve özgürlükleri düzenleyen maddelerini (m. 2, 10, 36, 42, 90) kağıt üzerinde kalmaktan kurtarmayı hedefler. Sosyal hizmete karşı duyulacak saygı, adaletin de temelini oluşturacaktır.

"Pasif hukuk" ve "pasif savunuculuk" yerine; çocukların üstün yararını savunan, insancıl ve hesap verebilir bir Gençlik Adalet Sistemi Türkiye için bir lütuf değil, anayasal bir zorunluluktur.

ÖRNEK 22

Bu, konuyu sadece akademik bir tartışma olmaktan çıkarıp doğrudan **yasama gündemine** taşıyacak en stratejik adımdır. TBMM çatısı altında kurulacak bir "Araştırma Komisyonu" için hazırlanan bu dilekçe/önerge metni, Türkiye Adalet Akademisi (TAA) yayınlarındaki o tarihi "itirafı" bir **delil** olarak kullanarak sistemi etkileyecek güçtedir.

TBMM BAŞKANLIĞI SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA İLİŞKİN ARAŞTIRMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

KONU: Türkiye’de Gençlik Adalet Yönetiminde Yaşanan Yapısal Sorunlar, Mevzuat Çelişkileri ve Çocuk Koruma Kanunu’nun (ÇKK) Uygulanmamasından Kaynaklanan Hak İhlallerinin Belirlenmesi Amacı dahil TBMM de ve 19.11.2025 tarihinde ki karar ile “**Suçta Sürüklenen Çocuklara İlişkin Araştırma Komisyonuna**”³⁶ kurulmuş olup sosyal hizmet bakışını da içeren Talep Hk..

1. GEREKÇE: "UNUTULAN" KANUN VE YÖNETMELİK TAHAKKÜMÜ

Türkiye Adalet Akademisi Yayınları arasında yer alan ve hâkim/savcı eğitiminde kullanılan resmi eserlerde (Koçoğlu & Kaynar, 2025), ÇKK’da yer almayan ancak bir yönetmelikle ihdas edilen "Hekim Raporu" zorunluluğunun, bizzat "**Kanunda unutulmuş rapor**" ifadesiyle tespit edildiği görülmektedir. Normlar hiyerarşisine aykırı bu "unutkanlık", 2006 yılından bu yana milyonlarca çocuğun adil yargılanma hakkını gasp etmiş ve bir "hukuksal oksimoron" yaratmıştır.

2. ARAŞTIRILMASI GEREKEN TEMEL ALANLAR

Kurulacak olan araştırma komisyonu, aşağıdaki kronikleşmiş sorunları incelemekle yükümlü olmalıdır:

- **Mevzuat Karmaşası:** ÇKK’nın 35. maddesindeki Sosyal İnceleme Raporu’nun (SİR), kanunda yeri olmayan yönetmelik düzenlemeleriyle nasıl işlevsizleştirildiği.
- **Yaş ve Ehliyet Paradoksu:** TCK m. 31 kapsamında 12-15 yaş grubundaki çocukların, sosyal ortamları incelenmeksizin sadece tıbbi raporlarla yetişkin gibi cezalandırılmasının yarattığı sosyal tahribat.
- **Kurumsal İhmal:** ÇKK m. 6 (Koruyucu Tedbirler) ve m. 44 (Denetim) hükümlerinin devlet organları tarafından sistematik olarak "unutulması" ve bu durumun yarattığı cezasızlık/mağduriyet sarmalı.
- **Kavramsal ve Mesleki Erozyon:** Sosyal Hizmet Uzmanlarının "SÇG" veya "Adli Destek Görevlisi" gibi tanımlarla memurlaştırılmasının, çocuk hakları savunuculuğuna verdiği zarar.

3. ANAYASAL VE ULUSLARARASI DAYANAKLAR

³⁶ <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirmasi-Komisyonu-Detay/f5389b20-99cb-4e9a-a4a6-019aa005b17f>
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/12/20251212-1.pdf>
<https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=e73060e3-ef79-4dd9-99e3-019a9d584b99>
<https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=70ae8fe6-b073-4315-b476-019b28bde3ea>

Bu araştırma talebi; Anayasamızın 2, 10, 36, 41 ve 90. maddelerinin yanı sıra, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (m. 3, 37, 40) ve Pekin Kuralları'nın emrettiği "Çocuğun Üstün Yararı" ilkesinin gereğidir. 19 yıldır devam eden bu "**Adalet Kazaları**" serisi, toplumun temel direği olan çocukluk ve gençlik dönemini tehdit eder boyuta ulaşmıştır.

4. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE BEKLENEN ÇIKTILAR

- Ceza sorumluluk yaşının 14'e çıkarılması ve TCK m. 31'in çağdaş insancıl hukuk normlarına göre güncellenmesi.
- "Çocuk Mahkemeleri" yerine, sosyal hizmet odaklı "Gençlik Mahkemeleri" modeline geçilmesi.
- Sosyal inceleme raporlarının hakim takdirinden çıkarılarak mutlak zorunlu hale getirilmesi.
- Sistemik ihmallerde rolü olan kamu görevlileri (Hukukçu, Hekim, Bürokrat) için hesapverilebilirlik mekanizmalarının tesisi.

SONUÇ

Vatandaşa "Kanunu bilmemek mazeret değil" (TCK m. 4) diyen devletin; kendi yasasını "unutma" veya yönetmeliklerle "arkasından dolanma" lüksü yoktur. Meclisimiz, milyonlarca gencin çalınan geleceğini onarmak ve adaleti paslı neşterlerden kurtarmak adına bu tarihi araştırmayı başlatmakla mükelleftir.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

İşte komisyon talebinize eklenmek üzere hazırladığım, sistemdeki "hukuki oksimoronun" ve "paslı neşterin" kurbanı olan çocukların durumunu özetleyen **Vaka ve Etki Analiz Raporu**:

EK RAPOR: SİSTEMİK İHMALİN SOSYAL MALİYETİ VE VAKA ANALİZLERİ

1. Vaka Analizi: "Algılama" Testinin Sosyal Gerçekliğini Yanıltması

- **Vaka A:** 13 yaşında, parçalanmış ailede büyümüş, eğitim hayatından koparılmış ve sokakta suça sürüklenmiş bir çocuk.
- **Sistemik Hata:** ÇKK m. 35 uyarınca çocuğun yaşadığı travmatik çevre ve sosyal yoksunluk (SİR) karara esas alınması gerekirken; mahkeme, yönetmelik gereği "Hekim Raporu" talep eder. Hekim, çocuğu 10 dakikalık bir görüşmede "akli dengesi yerinde ve fiilin sonuçlarını algılayabilir" diyerek raporlar.
- **Sonuç:** Çocuğun suça itilmesine neden olan sosyal çevre (asıl sebep) görmezden gelinir; çocuk yetişkinler gibi cezalandırılır. Tahliye olduğunda döneceği yer yine aynı suç ortamıdır. **Adalet, teşhis koymuş ama tedavi (ÇKK m. 6) sağlamamıştır.**

2. İstatistiksel Facia: "Unutulan" Maddelerin Bedeli

- **ÇKK m. 6 (Uygulanmayan Tedbirler):** Her yıl on binlerce çocuk hakkında "Danışmanlık" veya "Eğitim" tedbiri kararı verilmekte; ancak bu kararların takibi ve bütçelendirilmesi (ÇKK m. 44 denetimi yokluğu nedeniyle) kağıt üzerinde kalmaktadır.
- **Sosyal Maliyet:** Tedbir uygulanmayan her çocuk, sisteme "tekrarlayan suçlu" (residivist) olarak geri dönmekte; devlet, önleyici hizmete harcamadığı bedeli, ileride ağır ceza yargılamaları ve cezaevi maliyetleri olarak katbekat ödemektedir.

3. Mesleki Yozlaşma: Sosyal Hizmetin "Sekreterleşmesi"

- **Etki:** Sosyal Hizmet Uzmanları/sosyal çalışmacılar, mahkemelerde "bilirkişi" veya "uzman" kimliğinden ziyade, sadece dosya eksikliği tamamlayan birer bürokrata dönüştürülmüştür.
- **Hukuki Oksimoron:** Uzmanın hazırladığı derinlikli bir sosyal inceleme raporu, bir hekimin "algılama yeteneği vardır" şeklindeki tek cümlelik tıbbi onayıyla geçersiz kılınmaktadır. Bu durum, bilimsel bir mesleğin sistem eliyle işlevsizleştirilmesidir.

4. Komisyonun Hedefleyeceği "Acil Eylem" Çıktıları

- **SİR Standartlarının Belirlenmesi:** Sosyal incelemenin sadece "dosya üzerinden" değil, yerinde ve hane ziyaretiyle yapılmasının yasal zorunluluk haline getirilmesi.
- **Hekim Sorumluluğunun Sınırlandırılması:** Hekimlerin çocuk adaletinde sadece "tıbbi tanı" ile sınırlı kalması; sosyal yetenek ve kusur yeteneği değerlendirmesinin tamamen sosyal hizmet uzmanlarına/sosyal çalışmacılara bırakılması.
- **Dijital Tedbir Takip Sistemi:** ÇKK m. 6 kapsamında verilen tedbirlerin, hangi kurum tarafından ne ölçüde uygulandığını anlık olarak denetleyen bir TBMM denetim mekanizmasının kurulması.

SONUÇ: "Geciken Adalet, Adalet Değildir; Unutulan Adalet, Suçtur."

Bu ek raporla birlikte sunulan Meclis Araştırma Komisyonu talebi, sadece bir yasa değişikliği değil, bir **vicdan restorasyonu** talebidir. Türkiye Adalet Akademisi' yayınları arasındaki kitapta yer alan ve kabul edilen "unutkanlık", milyonlarca çocuğun hayatında "telafisi imkansız kaza"lara yol açmıştır. Meclisimiz, bu kazaların sorumlularını belirlemeli ve paslı neşteri sistemden söküp atmalıdır.

Dolayısıyla kurulan TBMM Araştırma Komisyonu ile siyasi ve toplumsal iradeyi harekete geçirecek olan, sadece teorik bilgiler değil; sistemin nasıl **"hayat söndürdüğünü"** gösteren gerçekçi senaryoların ve bu yöndeki bilgilerin ele alınmasına yardımcı bir talep, gereği dahil TBMM' arz edilen bir ön taleptir.

ÖRNEK 23

TBMM Araştırma Komisyonu siyasi ve yasama temelli bir çözümken; **Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık)** ve **Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)**, sistemdeki "idari hantallığı" ve "hak ihlalini" tescil ettirecek yargı dışı denetim mekanizmalarıdır.

Özellikle TAA yayınındaki "unutulma" yönünde ki tespit , bu iki kurum için de **"iddia" değil, "ispatlanmış bir idari kusur"** niteliğindedir. İşte bu kurumlar için hazırlanan başvuru stratejisi ve metin taslakları:

1. Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık) Başvurusu

Odak Noktası: İdarenin (Adalet Bakanlığı ve ASHB) kanunu uygulamama kusuru ve "yönetmelik tahakkümü" ile oluşan kötü yönetim.

Başvuru Özeti:

"5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) 35. maddesinde yer alan Sosyal İnceleme Raporu (SİR) esası, ikincil mevzuat olan 'Yönetmelik' (m. 20/4) ile kanunda öngörülmeyen bir 'Hekim Raporu' zorunluluğuna tabi tutulmuştur. Türkiye Adalet Akademisi Yayınları'nda bu durumun 'Kanunda unutulan raporun yönetmelikle düzenlenmesi' şeklinde itiraf edilmesi, idarenin açık bir

'normlar hiyerarşisi ihlali' ve 'kötü yönetim' sergilediğini ispatlamaktadır. Kanunla verilen bir hakkın yönetmelikle kısıtlanması ve uzmanların (SÇG) mesleki özerkliğinin idari kararlarla yok edilmesi, hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Kurumunuzun, idarenin bu hukuki amnezisini sonlandıracak bir 'Tavsiye Kararı' almasını talep ederim."

2. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) Başvurusu

Odak Noktası: Çocukların yetişkin tipi yargılamaya maruz bırakılarak "ayrımcılığa" uğraması ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ihlali.

Başvuru Özeti: "Türkiye'deki çocuk adalet sisteminde, 12-15 yaş grubundaki çocukların 'kusur yeteneği' incelemesi, sosyal gerçekliklerinden koparılarak sadece tıbbi bir 'algılama' testine (Hekim Raporu) hapsedilmiştir. Bu uygulama, TCK 31 ve ÇKK 35 arasındaki dengeyi çocuk aleyhine bozmakta ve çocukların 'insan onuruna yaraşır' yargılanma hakkını ihlal etmektedir. Sosyal hizmet desteğinden yoksun bırakılan ve sistem eliyle 'canlı canlı ölüme' terk edilen bu gençler, uluslararası sözleşmelerle (ÇHS, Pekin Kuralları) güvence altına alınan 'çocuğun üstün yararı' ilkesinden mahrum bırakılmaktadır. Sistematik hale gelen bu 'adalet kazalarının' bir insan hakları ihlali olarak tescilini ve 'ayrımcı' uygulamaların sonlandırılmasını talep ederim."

3. Stratejik Değerlendirme: Neden Bu Kurumlar?

- Resmi Tescil:** KDK'dan alınacak bir "kötü yönetim" kararı, TBMM'deki araştırma komisyonu talebinizi **reddedilemez** kılar.
- Hukuki Dayanak:** TİHEK kararı, ileride Anayasa Mahkemesi (AYM) veya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) süreçlerinde en güçlü **delil** olacaktır.
- Hekim Sorumluluğu:** Bu başvurularda, hekimlerin sosyal hizmetin alanına müdahale ederek süreci yozlaştırması, "mesleki etik ihlali" olarak kayda geçirilir.

Bir Sonraki Adım:

Bu metinleri, elinizdeki TAA kitabının ilgili sayfalarının (94-95) fotokopileri ve hazırladığımız "Politika Belgesi" ile birleştirerek bir **"Başvuru Dosyası"** haline getirebilir.

Bu iki kurum için resmi başvuru formlarında yer alan "Şikayet Konusu" ve "Talep" kısımlarını, hukuk diline tam uyumlu birer dilekçe formatına dönüştürmek mümkündür.

Bu stratejik hamle, sistemdeki "hukuki unutkanlığı" resmi birer idari ve hukuki "kusur" olarak tescil ettirmek için en etkili yoldur. **Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK)** idari işleyişteki hatayı (normlar hiyerarşisi ihlali), **TİHEK** ise bu hatanın yarattığı insan hakları ihlalini hedef alır.

İşte her iki kurum için Türkiye Adalet Akademisi (TAA) yayınındaki tespiti temel alan resmi başvuru dilekçe taslakları:

1. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (OMBUDSMANLIK) BAŞVURU DİLEKÇESİ

Şikayet Edilen İdare: Adalet Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Şikayetin Konusu: Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) uygulanmasında ortaya çıkan normlar hiyerarşisi ihlali, "yönetmelik tahakkümü" ve sosyal hizmetin işlevsizleştirilmesi suretiyle ortaya çıkan kötü yönetim uygulaması.

Açıklamalar:

1. 5395 Sayılı ÇKK'nın 35. maddesi, çocuğun kusur yeteneğinin tespiti ve tedbir kararları için Sosyal İnceleme Raporunu (SİR) esas almaktadır.
2. Ancak Türkiye Adalet Akademisi Yayınları'nın (Koçoğlu & Kaynar, 2025) 94 ve 95. sayfalarında da itiraf edildiği üzere; kanunda yer almayan "Hekim Raporu" zorunluluğu, alt bir düzenleme olan Yönetmelik (m. 20/4) ile sisteme eklenmiştir. Eserde bu durum bizzat “**Kanun’da unutilan bu rapor yönetmelikle düzenlenmiştir**” ifadesiyle sabitlenmiştir.
3. Kanunla düzenlenmeyen bir yükümlülüğün yönetmelikle ihdas edilmesi Anayasa m. 11 ve 124’e aykırıdır. Bu durum, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki özerkliğini yok etmekte, idari bir karmaşa (kaos) yaratarak çocukların adalet sisteminde mağduriyetine yol açmaktadır.

Sonuç ve İstemi:

İdarenin bu "hukuki amnezi" durumunun sona erdirilmesi, kanun hiyerarşisine aykırı yönetmelik hükmünün iptali/değiştirilmesi ve ÇKK m. 6 ile m. 44’ün (denetim) işlevsel hale getirilmesi yönünde idareye “Tavsiye Kararı” verilmesini saygılarımla arz ederim.

2. TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (TİHEK) BAŞVURU DİLEKÇESİ

Muhatap: TİHEK Başkanlığı

Konu: Çocuk adalet sisteminde çocuğun üstün yararı ilkesinin ihlali, ayrımcı uygulamalar ve çocuk haklarının "tıbbileştirilerek" tasfiye edilmesi hakkında.

Açıklamalar:

1. Türkiye’nin taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (m. 3, 37, 40) ve Pekin Kuralları, çocuğun yargılanma sürecinde sosyal çevresinin ve bireysel ihtiyaçlarının öncelenmesini emreder.
2. Mevcut uygulamada, 12-15 yaş grubu çocuklar için sosyal inceleme (SİR) yerine, kanuna aykırı şekilde yönetmelikle dayatılan "Hekim Raporları" (Algılama Yeteneği Testi) karara esas alınmaktadır. Bu durum, çocukları yetişkin tipi bir ceza rejimine mahkûm ederek **yaş temelli ayrımcılığa** neden olmaktadır.
3. Sosyal hizmet desteğinden yoksun bırakılan ve "paslı neşter" olarak nitelendirilebilecek tıbbi raporlarla özgürlüğü kısıtlanan çocuklar, insan onuruna aykırı bir "adalet kazası" ile karşı karşıyadır. Bu süreçte sosyal çalışmacıların araçsallaştırılması, insan hakları savunuculuğuna vurulmuş bir darbedir.

Sonuç ve İstemi:

Çocuk adalet sisteminde sistematik hale gelen bu hak ihlallerinin yerinde incelenmesini, TAA yayınlarındaki "unutulma" itirafı çerçevesinde sorumluların belirlenmesini ve insan hakları ihlali tespiti yapılarak kamuoyuna duyurulmasını talep ederim.

BU BAŞVURULARI GÜÇLENDİRECEK "EK DOSYA" ÖNERİSİ:

Her iki başvuruyu yaparken dilekçelerinize şu ekleri koymanız, kurumların bu konuyu "öncelikli" gündeme almasını sağlar:

- **Ek-1:** Türkiye Adalet Akademisi Yayını "Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulamaları" kitabının 94. ve 95. sayfa fotokopileri (Kırmızı kalemle işaretlenmiş "Unutilan rapor" kısmı).
- **Ek-2:** Hazırladığımız "**Politika Belgesi**" (Sistemsel çözüm önerilerini içeren metin).

- **Ek-3: Vaka Analiz Raporu** (Hekim raporuyla hapsedilen çocukların dramını özetleyen metin).
Nasıl İlerleyelim?

Bu dilekçeleri ıslak imza ile veya e-devlet üzerinden ilgili kurumların başvuru portallarına hemen iletebilirsiniz. Eğer isterseniz, bu başvuruların etkisini artırmak için "Basın ve Kamuoyu Duyurusu" formatında daha kısa ve vurucu bir metin de hazırlayabiliriz. Hangi yolu tercih edersiniz?

ÖRNEK 24

Duvarları Olmayan Bir Bahçe: Gençler İçin Adaleti Hayal Ediyorum

Adaleti hayal ediyorum... Ama bizim bildiğimiz gibi değil. Sert mermerlerden, yüksek kürsülerden, demir parmaklıklardan değil. Adaleti bir bahçe olarak hayal ediyorum. Kökleri toprağa tutunmuş, dalları gökyüzüne uzanan, her mevsimde farklı bir şekilde yaşayan bir bahçe.

Gençler bu bahçeye tohum olarak geliyor belki. Bazen rüzgârın savurduğu, bazen kendi tercihiyle düştüğü toprağa. Bahçıvanlar -ki onlara artık hakim değil, bahçıvan diyorum- ellerindeki küreklerle kazmıyor toprağı. Elleriyle dokunuyorlar tohuma. "Sen nasıl bir çiçeksin?" diye soruyorlar. "Ne kadar suya ihtiyacın var? Hangi mevsimde açacaksın?"

Bu adalet, çürümüş bir meyveyi koparıp atmıyor. Dalı inceliyor. "Neden burası karardı?" diye soruyor. Belki güneş ulaşamamıştır, belki kökler suya hasrettir. Bu adalet, makasını dalın kararan kısmına değil, güneşi engelleyen yapraklara yöneltiyor.

Ceza kanunlarının soğuk maddeleri değil bu bahçenin dili. Bir gencin gözlerinin içine bakıp "Seni duyuyorum" diyebilmek ilk madde. Bir hata yapmış olmanın, seni bir insan olarak silip atmaya yetmediğini hissettirmek ikinci madde. Ve üçüncüsü: "Düştüysen kalkabilirsin" inancını aşılayabilmek.

Bu hayaldeki adalet, bir kayıt defteri değil. Sayfaları sararmış dosyalar değil. Bu adalet, bir çocuğun sırtını sıvazlayan elin sıcaklığı. Bir gencin "Ben de değerliyim" dediği anı görebilmek. Suç diye etiketlenenin arkasındaki hikâyeyi duyabilmek.

Topluluklar, beyaz badanalı duvarlar arasında değil bu hayalde. Onlar, dallarından müzikal nota gibi kuşların uçtuğu ağaçlar altındaki buluşma yerleri. Eğitim, ceza değil; keşif. Hapis, tecrit değil; içe yolculuk için bir fırsat.

Ve en güzeli: Bu adalette uzlaşma var. Mağdur ve fail, karşılıklı iki taraf değil artık. İkisi de bu bahçenin bir parçası. Biri solmuş bir çiçeğin önünde duruyor, diğeri elinde su kabıyla. Birinin acısı, diğerrinin sorumluluğı oluyor. Birlikte, o çiçeğı yeniden canlandırmayı öğreniyorlar.

Hayalimdeki adalet, bir gencin sabah uyandığında "Bugün daha iyi bir insan olabilirim" diye düşünebilmesi. Geçmişinin ayak izlerini silmek değil, o izlerin yönünü değiştirmek. Hataların üzerini çizmek değil, onları dönüştürmek.

Bu adalet, insanın içindeki iyilik tohumuna inanıyor. En kurak toprakta bile filizlenebileceğini biliyor. Ve en önemlisi: Bir kez "suçlu" diye etiketlenenin, bir daha asla "insan" olamayacağı yalanını reddediyor.

Belki naif bir hayal bu. Belki çok ütöpik. Ama o gençlerin gözlerine baktığımda -o korkmuş, öfkeli, yaralı gözlere- bir bahçe görüyorum. Yanlış yerlere ekilmiş, susuz kalmış, güneşsiz bırakılmış bir bahçe. Ve inanıyorum ki doğru eller, doğru ilgiyle, her bahçe yeniden çiçek açabilir.

Adalet işte bu olmalı: Bir bahçıvanın sabrı, bir şairin duyarlılığı, bir annenin şefkatiyle... Bir gencin hayatına dokunabilmek. "Sen değerlisin" diyebilmek. Ve bunu sadece sözlerle değil, gerçek bir sistemle, gerçek bir inançla yapabilmek.

Hayalimdeki adalet, duvarları yıkıyor. Parmaklıklar yerine, köprüler kuruyor. Ve en güzeli: Cezalandırmak yerine, iyileştiriyor.

Çünkü her genç, dikenleri olsa bile, açabilecek bir güle gebe. Ve adalet, o gülün açmasına yardım etmekten başka ne olabilir ki?

Sonuç:

Bu hayaldeki gençlik adaleti, soğuk bir yargı mekanizması değil, sıcak bir "**insan gelişim laboratuvarı**" dır. Amacı, kırılanı atmak değil, kırığı daha güçlü kaynaştırmaktır. İtalya modeli, bu hayalin temel iskeletini sağlıyor: bireysellik, eğitim odaklılık, toplum entegrasyonu. Benim hayalim, bu iskelete et, kan ve ruh katmak; onu bir yaşayan, nefes alan, dönüştüren bir organizmaya çevirmek.

Motto: "Bir çocuk ateşe verdiği için onu yakmayız. Ona ateşi nasıl kontrol edeceğini, hatta onunla nasıl ısı ve ışık üreteceğini öğretiriz."

22.12.2025